8008

VAN HİKÂYELERİ
YA DA
HAYVANLARDAN ÖĞÜTLER

Maymunun gözü açıldı

Besim ATALAY

İnsanların her biri bir dilekle konuşur.
Kimi koltuk düşünür, kiminin dileği mal
Sana öğüt verenin kendine öğüt gerek
İnsanları bırak da hayvanlardan öğüt al.

Ankara — 1962

HAYVAN HİKÂYELERİ
YA DA
HAYVANLARDAN ÖĞÜTLER

Besim ATALAY

İnsanların her biri bir dilekle konuşur.
Kimi koltuk düşünür, kiminin dileği mal
Sana öğüt verenin kendine öğüt gerek
İnsanları bırak da hayvanlardan öğüt al.

Ankara
1962

MERSİN
Genel Kütüphanesi
1952
Tasnif No. | Kayıt No.
T 811 | 8008

YENİDESEN
MATBAASI
ANKARA - 1962

ÖNSÖZ

Her ulusun kendine göre bir dünya görüşü, bir felsefesi vardır. Nemutlu o ulusa ki, kendi görüşünü, kendi düşünüşünü yıllarca unutmamış, onu nesillerden nesillere ulaştırmış ola. Kendi belleğini (hafızasını) yitirmemiş olan, onu yaşatmasını bilen bir ulus, başka ulusların belleklerinde de yeralır.

Bize kadar gelebilen, ulusal özellikler hususunda Hintliler ilk sırayı alsa gerektir. Yüzlerce yıl önce halkın görüşünü hikâye halinde yazıya çekmişler. Hayvanları birbiriyle konuşturarak, toplulukça faydalı birer düstur halinde belirtmişler. (Kelile) ve (Dimne) adını taşıyan işbu hayvan hikâyelerinin hemen hepsi de birer ibret levhası gibidir. Bu hikâyeler, şüphesiz halkın görüşünden ve düşünüşünden doğmuştur.

Hintlilerin öz malı olan bu hikâyeler, İranlılarca da beğenilerek, Pehleviceye, Farsçaya, daha sonra da Arapçaya çevrilmiştir. Osmanlı Türkçesine dahi çevrildiği görülmüştür.

Vaktiyle eski Yunanlılar arasında da buna benzer birtakım hikâyeler söylenip, konuşulurmuş. Eski Yunan feylesoflarından ve hikâyecilerinden Firicyalı, bir anlatışa göre Trakyalı (Esopos=Ezop) bunları toplamışsa da, toplu olarak ele geçmemiştir. (Sokrat) hapiste bulunduğu sıralarda bu hikâyelerden birtakımlarını şâkirdlerine söylemiştir. Halk arasına yayılan bu hikâyeleri, büyük İskenderin ölümünden sonra, İsa'dan (300) yıl önce Trakya Kralı (Dimitrios) tarafından toplattırılmış. Sayıları (423) kadar olan hikâyeler daha sonra (Varvios) adında birisi tarafından toplanmış ve (Minoidis Minos) eliyle yayınlanmıştır. Onyedinci asırda yaşamış bulunan ünlü Fransız şairi (La Fontaine) bu hikâyelerden faydalanarak kitabını yayınlamıştır. (La Fontaine)nin hikâyeleri de dilimize çevrilmiştir.

Gerek ,La fontaine), gerek (Kelile) ve (Dimne) hikâyelerinde başlıca amaç, vakitlerinin idare adamlarını dolambaçlı yollardan didiklemektir. Ben siyasî hayattan büsbütün çekildim. Yurduna ve ulusuna hizmet eden her idare adamı, bence saygıya değer. Bununçündür ki, ileriye, geriye çekilebilecek olan hikâyelerden kaçındım. Bu çeşit bir-

kaç hikâyeyi kitabıma almadım. Seksenine ayak basmış olan bir adamın, arkaya bıraktığı bir avuç günlerde, kendi hâtıralarıyla, kendi görüşleriyle başbaşa kalmayı düşüneceği şüphesizdir. Yurduna ve ulusuna elinden geldiği kadar çalışarak yorulmuş bir yaşlı kimsenin çeşitli ihtiraslara kapılmadansa, çekildiği köşesinde vatanın selâmet ve saâdetini istemekten başka bir dileği olmamalıdır. Her şey zamanında ve çağında olursa bir değer taşır.

Yokluk çukurunun ta başında bulunan bir adam başka ne düşünebilir? Onun başlıca düşüncesi, arkasında hayırla anılacak iz bırakabilmesidir. Böyle bir kişinin kendi vicdanıyla hesaplaşması gerekmez mi? Politika gibi nankör, yıpratıcı bir hayat artık ona haramdır. Sayısız dertlerle dönen Orta Doğu dünyası, onu gereği kadar yıpratmış değil midir? Karanlık günlerde birbirine kuvet olan, birbirine destek olan ülkü arkadaşlarının birer birer ortadan çekilip gitmeleri, ona bir ibret dersi vermezse, artık o kimseyi hiçbir şey yola getiremez.

Hintliler, İranlılar, Yunanlılar gibi birçok medeniyetli ulusların kendilerine özger görüşleri sayfalara geçmiştir. Acaba Türk Ulusunun, Tarihte devirler açıp kapıyan eski ve büyük bir ulusun da kendine göre görüşleri, özel buluşları yok mudur? Elbet vardır. Biz Türkler, hepimizin bildiği sebepler dolayısiyle, yakın günlere değin ulusal varlıklara değer vermekten daha çok, başkalarının varlıklarına değer verirdik. Basbayağı kendimizi unutmuştuk. Halbuki Türk halkı kendine özger varlıklara ve görüşlere sahipti. Halk büsbütün kendini yitirmemişti.

Türk halkı arasında da birçok hayvan hikâyeleri yaşamaktadır. Bu hikâyelerin birçokları Türk halkının görüşünden doğmuştur. Bunları toplamak, yayınlamak, bilen kişilere bir borç değil midir? Şimdilik ben bunlardan bir haylisini toparladım. Nazım haline koydum. Hemen her hikâyeyi ahlâkça bir sonuca bağladım. Elden geldiği kadar (Kelile) ve (Dimne)'den (La Fontaine) den hikâye almamaya çalıştım. Hikâyelerin kendi malımız olmasına, köklü bulunmasına dikkat ettim. Olabilir ki, birkaç hikâyede benzeşme bulunur. İnsan zekâsının birbirine benzeyen yerleri yok mudur? Bu âlemde, olaylarla hayaller arasında çatışmalar bulunmaz mı?

Ezop gerek Firijyalı, gerek Trakyalı olsun yine bu toprağın çocuğu değil midir?

Yüzlerce yıl önce konuşulan bir söz, bir atalar sözü, bir hikâye yuvarlana yuvarlana bize kadar gelmiş olamaz mı?

Hikâyeleri yazılış sırasıyla kitaba koydum. Sağolursam bu hikâyelerin arkası gelecektir. Hikâyeler arasında (Şiirimiz ve şairlerimiz) gibi bir iki parça vardır. Hernekadar bu parçaların hikâyelerle ilgisi az ise de, bunlar günümüzün meseleleri olduğundan almakta fayda gördüm.

Satırlar arasında birtakım kelimeler görülecektir. Bunları halk yığınları konuştuğu halde, aydın geçinenler unutmuşlardır. Ben bunları almakta fayda gördüm. Anlamlarını bir liste halinde kitabın sonuna koydum.

Tekrar ediyorum. Benim bu hikâyeleri toplamaktan, başka türlü hiçbir dileğim yoktur. Yalnız, benim dileğim, Türk halkı arasında da bu çeşit hayvan hikâyelerinin yaşamakta olduğunu göstermek, Türk harsinin bu alanda da kısır olmadığını belirtmek, böylelikle bakımsız dilimize bir hizmette bulunmaktır.

Mısra: Dileği hayır olanın sonucu da hayırdır.

Besim ATALAY

1 9 5 2

KEDİ İLE ARSLAN
(1)

Bir yaz günü kedinin evde canı sıkılır
Her gün kapalı yerde oturmaktan bıkılır.
Kıra çıkar dolaşır
Haylı da uzaklaşır
Kuş tutmak isteyerek,
Biraz böyle eylenmek
Dileğiyle koşarak sağa, sola bakmadan.
Bir ormana dalarken karşısında bir arslan
Birdenbire dikilir.
Kediceğiz irkilir.
Arslan der ki: «İrkilme!
Benden korkup çekilme.
Herhalde sen bizdensin,
Pek yabancı değilsin.
Yele, bıyık, pençeler
Ne kadar bize benzer.
Anladım sen arslansın.
Neden yavrum pek küçük, çelimsiz, arık kaldın?
Kim ezdi seni? böyle
Öcünü alam söyle.».

Kedi — Ah sultanım, efendim!

Emret de söyleyeyim.
Ben de beş on yıl önce sen gibi bir arslandım.
Bir gün, nasıl olduysa tuzağa yakalandım.
Koşup gelen köylüler sımsıkı bağladılar,
Her gün akşama kadar
Durmadan döğerlerdi.
Beni bu dert küçültüp, işte böyle çökerdi.

Arslan — Götür beni o köye.

Kim seni döğe döğe
Bu hale getirmiştir?

Göster bana hele bir
Bir tek pençe atayım.
Beynini patlatayım.
Kedi arslanı alıp köye doğru yürürler
Az ötede yaşlıca bir oduncu görürler
Koskoca bir kütüğü yarmaya uğraşıyor.
Birden bire arslanı gördüğünde şaşıyor.
Oduncunun paltası kütükte derin, uzun
Bir yarık açmış, Yoğun.
Bir siğil arıyormuş

Arslan — Ey Köylü! Soyumuza bu zulmü yapan kimdir?

Köylü — Buyur şöyle hele bir

Yaklaş da konuşalım.
Önce bana bir yardım
Et de gücünü göster.
Gerçek yiğitsen eğer?
At pençeni yarığa
İş bu kütük ayrıla.
Arslan böbürlenerek iki elini birden
Çatlağa atar, derken
Köylü paltayı alır.
Arslanın pençeleri aralıkta sıkışır.
Çekip çıkaramaz da.
Köylü kapar orada
Bulunan bir odunu,
Döğmeğe başlar onu.
Merhamet bilmez adam öyle döğer arslanı.
Tükenerek dermanı.
Göz yaşları içinde Arslan kediye derki:
«Belki
Benim yediğim dayak
Senin kadar da beni sağlam bırakmıyacak».

EŞEKTEN DERS ALANIN HÂLİ

(2)

Bir eşekle iki öküz
Birlikmiş gece gündüz.
Bir gün koca öküzler
Derdlerin birer, birer

Eşeğe yanıkırlar (*)
Zavallılar ne kadar
Sıkıntı çekerlermiş.
Bir de sık sık döğermiş
Merhametsiz sahibi.
Sabah olduğu gibi
Çok erken uyanırmış.
Kapıya dayanırmış.

Öküzler — «Hemen bizi çıkarır.
Kağnıya da pek ağır
Yük vurarak pazara
Gider, düşkündür kâra.
Gece durmaz, dinlenmez.
Oyun bilmez, eylenmez.
Gece yola düşeriz.
Düşe, kalka yine biz
Yol almak zorundayız.
Acıklı durumdayız.
Bir parça geri kalsan
Hemencecik arkadan
Övendire yapışır.
Kan akar şıpır, şıpır.
Ateş yanar bağrımda.
Bin yara var sağrımda.
Ne dur var, ne dinlenmek.
Ya nodul, ya da kötek.
Artık bu bir görenek.
Ancak gece yarısı
Yıkılıp yok olası
Ahıra erişiriz.
Saman, kesmik ne varsa,
Yorgun, argın bir parça
Yemeye girişiriz.

Yanıkmak: Dert yanmak, şikayet etmek, (K) harfi bir fiile gelirse mutavaat bildirir. Acıkmak gibi. Türk Dil Kurumu yayınladığı sözlüklerde şikayet yerine «Yakınmak» diye bir kelime uydurmuş. Bazı gençler de bunu doğru sanarak alıp kullanmaktadırlar. Ben Dil Kurumu sözlük koluna bu kelimenin yanlış uydurulmuş olduğunu yıllarca önce söylemiş, yazmıştım. Bu zatlar bir türlü yanılmış olduklarını itiraf buyurmazlar.

Yeni bir kelime yapılacağı zaman, kaynaklar, halk kullanışı aranıp taranmadan kelime yapılırsa işte böyle yanlış olur. Hiç olmazsa vaktiyle Dil Kurumunun yayınlamış olduğu tarama ve derleme dergilerine bakılsaydı bu yanlışlık yapılmazdı. Bakınız Derleme Dergisi yakınmak kelimesine ne demiştir: «Yakınmak, kadınlar ellerine veya başlarına kına yakmak».

Yakın, yakı, yakşı = yahşı yaklaşmak aynı köktendir.

Biz bu eve geleli
Hem gündüz, hem geceli,
Çalışırız durmadan.
Ne bayram, ne ramazan,
Dinlenir, dinlendirir.
Ölmek bize niymettir.
Boyunduruk belâsı,
Cezaların cezası.
Boyunduruk içine girmeye hiç bir boyun.
Bir daha kurtulamaz.
Bundan Tanrım korusun.».

Eşeğe dönerek — Ey ahır arkadaşı!
Ey kaygular yoldaşı!
Bize bir çâre düşün.
Hiç değilse bir kaç gün
Ahırda dinlenelim.
Biraz da eylenelim.».
Hemen eşek efendi, kulakları dikerek.
Bir feylesof tavrıyla bilmeceyi sökerek
Der ki komşularına «Bu çok kolay bir iştir.
Şimdi saman getirir,
Çiftçi size, yemeyin!
Yerseniz de, az yeyin.
Sizi hasta sanırlar.
Artık ne çift, ne pazar.».
Öküzler beyenirler eşeğin bu fikrini.
«Şu bir kaç gün yemeyiz samanını, yemini.
Aç yatar, dinç yatarız.
Öğüdünü tutarız».
Derler. Yemezler saman,
Köylü geldiği zaman
Görür yemler duruyor.
«Öküzler öksürüyor.
Eyvah öküzcüklerim
Hastalanmış, nideyim?
Eğer baytar duyarsa,
Öküz, inek ne varsa
Hepisini öldürür.
Çukurlara gömdürür.
Eyisimi keserek
Bir parçasını yemek

Bir parçasını satmak
En doğru yoldur ancak.».
Deyerek öküzlerin
Gırtlağına çok keskin
Bıçağını dayadı.
Derken öküzler aydı,
Son bir böğürtü ile
Bağırdılar eşeğe
«Başımızın bu derdi
Senin yüzünden geldi.
Bizden beter olasın.
Ettiğini bulasın».
Eşek de cevap verdi:
«Başınıza bu derdi
Kendiniz getirdiniz.
Sebep yine sizsiniz
Siz sordunuz, söyledim.
Kendimce öğütledim.
Aklım bu kadar erdi.
Başınız derde girdi.
Kelin merhemi olsa, kendi başına sıvar.
Şu hâlime bir bakın. Benim de sizin kadar
Yığın, yığın derdim var.
Semer vurdu sırtıma
Dokundu yağırıma.
Kan sızıyor durmadan.
Benim hâlim de yaman.
Omuzum delik, deşik.
Her yanım gedik, gedik.
Şu kadersiz başıma her gün bin sopa ener.
Ağır yük yetmez gibi, bir de üstüne biner.
Benim çektiğim keder
Sizinkilerden beter.
Ey öküz arkadaşlar!
Şimdi bana çatmaya sizin ne hakkınız var?
Söğüp, sayıp çatmayın.
Suçu bana atmayın.
Siz sordunuz, benim de aklım bu kadar erdi
Benden değil sizdendir başınızın bu derdi.».
Eşekten ders alanın başı dertten kurtulmaz.
Bilgisizin yolu da, öğüdü de tutulmaz.

BOŞBOĞAZLIK

(3)

Bir gün arslan hastalanır.
Hep hayvanlar toparlanır.
Baş sağlığı dilemeye
Koşuşurlar, sağ ol deye.
Herbirisi bir ilâçtan,
Salık verir, birden arslan (*)
«Gelmiş midir hep kullarım?
Söyleyiniz ki, haberim
Olsun, yoksa hep yakarım.».
Kurt yer öpüp söz istedi.
(Yalnız tilki eksik dedi)
Arslan hemen kaplana der
«Şimdi tilki gelmelidir.
Yakala gel şu hâyini
Boş gelme ha, görem seni».
Bu emrüzre kaplan koşar
Nice dere tepe aşar
Bir yaylada bulur onu
Tilki anlar nedir konu.
Tilki der ki, «Hernekadar,
Geciksem de sebebi var.
Boş gitmeye utanırım.
Bazı ilâçlar tanırım. (*)
Dağda ilâç arıyordum.
Kıralıma sadık kulum.».
Kaplan, tilki beraberce
O çok yüksek, o çok yüce
Pâdişahın huzuruna
Girip, ona
Secde edip kapanırlar.

«*»Salık kelimesi haber anlamınadır. Maraş, Gaziantep, Hatay taraflarında çok yaygın olan bu kelime Anadolunun bazı bölgelerinde hâlâ yaşamaktadır. «Gaziantep Ağzı» adlı Dil Kurumunun yayınladığı kitapta «salık» kelimesinin aslı «sağlık» olduğu söylenilmekte ve (ğ) harfinin izi dahi belli olmadan düşmüş bulunduğu bir bilgi metahı gibi öne sürülmektedir. «Sağlık» kelimesi sıhhat mânâsınadır. Kökü «sağ»dır. Hernekadar, bazı dil bilmezler «salık» yerinde «sağlık kelimesini kullanmaktalar ise de, bu gibi yanlışları düzeltmek kime düşer?.

«*» «Bazı» kelimesi, zaman ve kere kelimeleriyle birleşmezse, dilimizde «bazı» kelimesinden sonra gelen kelimeler çoğul olarak kullanılır. Bazı adamlar, bazı kimseler, bazı kitaplar gibi. «Bazı cümlede» demek yanlıştır. «Bazı cümlelerde» demek gerektir. Bu gibi yanlışlıkları Dil Kurumu üleması yaparsa, onu yanlış saymak kimin haddidir?

Şahlar şahı ona bakar.
Hemen der ki,
«Be hey Tilki!
Sebep ne ki?
Herkes geldi, sen gelmedin.
Durma, çabuk söyleyesin.».
Tilki hemen etek öper.
«Pâdişahım! Bağışla der.
Tanrım seni başımızdan
Ayırmasın hiç bir zaman.
Sayenizde
Hepimiz de
Hür yaşayan kullarınız
Ömrünüze duâcıyız.
Eşitmiştim sultanımın
Kursağından hastalığın.
Bilirsiniz, doktorluk da
Vardır bizim soyumuzda.
Kursak için iki ilâç
Var, birisi karaağaç
Yaprağını kaynatarak,
Suyun içmek sıcak, sıcak.
Mevsim ilk yaz, yok yaprağı.
Birisi de Kurt kulağı.
Kızartılıp yutulmalı.
Şimdi nerede bulmalı?».
Kaplan der ki, «Burda kurt var.
Sultan hasta, vaktimiz dar.
Aramaya zaman yoktur.
Kurt burada hazır durur».
Arslan derhal emir verir
Kurdun kulağın kestirir.
Tuzlattırır,
Kızarttırır
Yutar şifâ niyetine.
Kurt pişmandır ettiğine.
Boşboğazlık işte böyle
Sonuç verir felâketle.

TOZDAN DUMANDAN FERMAN OKUNMAZ
(4)

Tilkinin birisi bir bağa girmiş
Tıkına, basına bol üzüm yermiş.
Dışardan tilkiyi seyreden bir kurt
«Senin mi bu bağlar? Senin mi bu yurt?
Hayırlı uğurlu olsun arkadaş!»
Deyerek yanaşır o yavaş, yavaş.
Tilki der ki, «Evet bu bağlar benim.
Kimse karışamaz, yerim, içerim.
Bir kağıt gösterir «fermanım budur.
Gel sen de üzüm ye, karnını doyur.
Soframız açıktır, hayrı severim.
Her akşam bir başka konukla yerim.
Uzakta durmayın, bağa buyurun.».
Bu sözler hoşuna giderek kurdun.
Büyük bir sevinçle bağa atılır.
Bol üzüm yemeye o da katılır.
Çeşitli meyveler yer kana, kana.
Daldırır obur kurt bakmaz bir yana.
Öteden köpekler saldırır. Bağcı
Bağırır, tutunuz der acı, acı.
Tilki anlar işi, tabanı yağlar.
Aptal kurt şaşırır, kalır, afallar.
Haykırır tilkiye ne kaçıyorsun?
«Bu bağlar tapulu malım» deyordun.
Göster fermanını kimse dokunmaz.

Tilki — Bu tozda dumanda ferman okunmaz.

MESTLE ÇARIK
(5)

Bir varmış bir yokmuş,
Mestle çarık bozuşmuş.
Çarık sataşır mestte
«Her zaman neden üste
Çıkarsınız? Yok, artık.
Bu, açık bir haksızlık.
Çamura ben basarım,
Çukura ben basarım.
Sıcak kavurur beni

Soğuk dondurur beni.
Taşlar beni parçalar.
Dikenler beni dalar.
Bunlar yetmiyor gibi
Derdim bitmiyor gibi
Bir de, eve gelince,
Sokaktan girilince,
Bizi eşiğe korlar.
Büyük zulüm ederler,
Giren, çıkan çiğnerler.
Her geçen bizi ezer.
Çıkararak atarlar, silmezler, boyamazlar.
Yavaşca bir köşeye bırakıp dayamazlar.
Ne yaramız sarılır, ne söküğe bakılır.
Bir parça eskiyince gübreliğe atılır.
Nedir bu çektiğimiz, artık sabredemeyiz.
İsterseniz siz gidin, biz yola gidemeyiz.
Siz sıcak odalara, minderlere oturun,
Bizim nasibimizse kapı dışarı olsun.
Dağa bizi sürerler, ovaya biz gideriz.
Her emre, boyun eğer, ne derlerse ederiz.
Yine, insanoğluna bir türlü yaranamayız.
Her çeşit bakımdan da dışarda kalmadayız.
Zahmeti biz çekelim, siz rahat edesiniz.
Bundan böyle bu hâle, bizler râzı değiliz.
Görevler değişilsin.
İş sıraya konulup adâlete gidilsin.
Biraz da biz geçelim, kuş tüyü minderlere.
Bir zaman siz oturun, soğuk, kuru, yerlere.».
Mest der ki çarıklara
«Yapmayınız yaygara.
Gelin, gürültüsüzce sizinle konuşalım.
Nasıl çarık oldunuz? Siz aslında bir davlım
Sığır derisiydiniz.
Pek eyi bilirsiniz.
Köylü aldı, çarçabık
Sizi yaptı bir çarık.
Bir kaç delik delerek,
Geçirdi üç beş ilmek
Çarık oluverdiniz.
Başka dert mi çektiniz?

Terbiye görmediniz.
Pişmemiş ham idiniz.
Biz de ham deri idik.
Amma ne derdler çektik.
Tabak aldı, bol suda çiğnettirdi piçine,
Aldı bizi oradan attı kireç içine.
Kireç yaktı, kavurdu günlerce orda bizi.
Döktü tüylerimizi.
Çırak aldı bir bıçak, kazıdı sırtımızı.
Bir kıl bırakmamakçin kazı babam, ha kazı.
Bununla bitmemiştir başımızın kaderi.
(İyi pişkin bir deri
Olsun) deye palamut dağarına attılar.
Ne belâdır o dağar.
Altı ay da orada büzüşerek sıkıştık.
Taş gibi olduk artık.
İşte böyle, çeşitli dertlere dayanmışız.
Bunlar yetmez, az sonra her renge boyanmışız.
Kuruturlar, sonra da pazara çıkarırlar.
(Tabak yere vururmuş sevdiyi bir deriyi)
Dil döker alıcıya, «hem deliksiz, hem eyi
Pişmiştir de» deyerek tekrarlar yeminleri
Böyle ileri, geri
Pazarlık bitmiş olur.
Sakın sanmayasınız, bu, belânın sonudur.
Bundan sonra derdimiz hem koyu, hem acıdır.
Siz çarık efendiler! bunlara yabancıdır.
Sıkılmayın söyleyem. Kavaf alır götürür
Saatlerce durmadan çıraklara döğdürür.

Çırak elde bir muşta.
Vurup dururken, usta
Öteden bağırarak
«İyi vur be hey ahmak

Muştaları acıma! hem de hızlı» deyerek
Sürdü gitti bu belâ, o gün de akşamadek,
Bu derdin sonu olsa, çırakların muştası,
Ne mutlu. Sabahleyin çırakların ustası

Aldı keskin bir bıçak.
Ölçtü, biçti, doğradı hiç de acımayarak.
Daha sonra tığ geldi.
İstediği yerleri merhametsizce deldi.

İyne geldi arkadan,
Yaralar kapanmadan
Bir haylı battı çıktı.
Bu acılar, bu dertler bizi büsbütün yıktı.
Kara tâlih bitmemiş.
Çekilenler yetmemiş
Gibi, Bir de kalıba çektiler zor zoruna.
Çıkardılar kalıptan dert erişti sonuna.
Şimdi siz söyleyiniz.
Ne haller geçirdiniz?
Siz hanki bir sınavdan tam numara aldınız?
Ham gelip, ham kaldınız.
Hanki terbiye size, üstünlük hakkı verdi?
Çalışanlar dünyada ancak kemale erdi.
Sanat yok, terbiye yok, emek yok üstünüzde.
Bir de bu hâlinizle bizlere küstünüz e.
Bizimle boy ölçüşmek
Yavrum size ne gerek?
Kazanmak emekledir.
Yetişmek pişmekledir.

SIRASINA GÖRE DOMUZ DA OMUZLANIR
(6)

İri yarı bir domuz Tarlalara dadanır.
Geceleyin gelerek, ne bostan kor, ne mısır.
Karanlıkta av olmaz.
Olsa bile vurulmaz.
Köylüler âciz kalır.
Herkesi kaygı alır.
Köylüden biri derki,
«Bir çukur kazsak belki
Görmeden yuvarlanır.
Domuz böyle avlanır.».
Ormanın kuytu, serin
Bir yerinde çok derin
Bir kaç çukur kazarlar.
Üstlerini ol kadar
Ustaca örterler ki,
Ne bir domuz, ne tilki
Tuzağı sezebilir.
Olacak başa gelir.

Bir gece domuz yine
Mısırlara, ekine
Saldırmakçin gelirken,
Ayağı kayar birden.
Çukurun dibinde bulur kendini.
Bilemez ne olup, ne ettiğini.
Bakar bir aşağı, bir de yukarı.
Çıkamaz bir türlü ordan dışarı.
Aç kalır, susuz kalır.
Çok sıkılır, bunalır.
Uzatmayam. Hülâsa
Bir oduncu nasılsa
Tuzağa düşmesin mi?
Şaşırır, orda kimi
Yardıma çağıracak?
Domuz ondan korkarak
O domuzdan ürkerek, titreşirler bir zaman.
Bakar domuz oradan
Çıkabilmekçin vire
Uğraşıyor boş yere.
Düşünüyor oduncu.
Bu belânın sonucu.
Ya ölüm, ya kurtulmak.
«Ben çıkarken o, mutlak
Beni parçalayacak.
Artık onu kurtarmak
Gerekiyor demektir.
Hele bir
Şuna omuz vereyim.
Ne yapacak göreyim.
Sonra da ben çıkarım.
(Bana kuvet ver tanrım!)»
Deye onu omuzlar.
Domuzu ordan atar.
Can kaygusu deminde her çare kullanılır.
Kişi zora düşünce, domuz da omuzlanır.

YAŞLI SIÇANIN DEDİKLERİ
(7)

Bir ülkede ölet çıkar
Canlar yakar, evler yıkar.
Yurtta nüfus yarı kalır.

Padişahı telaş alır.
Doktorları toplayarak
«Çâre bulun buna mutlak»
Deyerekten ferman eder.
Hekimler de birer birer
Fikirlerin açıklarlar.
«Buna karşı tek çâre var.
O da sıçan kırımıdır.
Hastalığı bunlar taşır.».
Derler. Kıral
«Behemehal
Sıçan cinsi yoğalmalı
Kim bir sıçan getirirse, bir altına alınmalı.».
Deye hemen emir verir.
Hemence bir
Seferberlik başlar, bütün
Memlekette halk bütün gün
Sıçan avlar. Köşe, bucak.
Sıçanlar da toplanarak
«Bunun sonu ne olacak?
Kime gidip danışmalı?
Bu fırtına yatışmalı»
Derler. Orda olanlardan, biri der ki, «Çok ihtiyar
Çok akıllı, bir sıçan var.
Ona gidip danışalım.
Bir soralım, o bakalım
Ne deyecek?».
Hepisi de birleşerek, yollanırlar.
Bakarlar ki bir ihtiyar
Çok büyük bir eski evin
Hayli derin
Bir yerinde yuva kurmuş.
Tek başına otururmuş.
Kıyma, sucuk,
Peynirlerse tuluk, tuluk.
Başka azık, kasa, kasa
Unutulmuş her nasılsa,
O yeyormuş tıka basa.
Anlatırlar dertlerini
Bulmasıyçin tedbirini.
Yalvarırlar bir ağızdan.

Söze başlar koca sıçan
«El çekmişim ben her şeyden.
Dünyadaki olup biten
İşlerle hiç ilgilenmem.
Yetişir, hem
Beni tâciz etmeyiniz.
Artık kalkıp gidesiniz.

HOROZLA TİLKİ
(8)

Bir horoz sabah erken
Bir ağaçta öterken.
Tilki görmüş uzaktan.
Süklüm, büklüm yaklaşır boynunu kıraraktan,
Selâm verir, hal sorar.
Der ki, «Yahu! Nekadar
Cana yakın sesin var.
Dağlarda yankılanır.
Ölü duysa canlanır.
Hele şu okuduğun
Ezan yok mu? Ne koygun,
Ne de ilâhî eda.
Yoluna canlar feda.
Tan vakti sesinizle
Dağlar geliyor dile.
Göklerde feriştehler
Bu sese alkış eder.
Bülbül eşitse seni
Yitirir ötmesini.
Tanrım vücudünüzü öğmüş, öğmüş yaratmış.
Sanki hamurunuza bin bir güzellik katmış.
O ne gözler Allahım,
Her bakışta bir takım
Mucizeler belirir.
Görenler büğülenir.
Güzel kanatlarınızda dalgalanan o renkler
Göklerden mi alınmış? Yok sa taze çiçekler
Ordan mı rengin almış?
Hele yürüyüşünüz, ne geziş, ne salınış!
Tanrım seni her zaman kem gözlerden saklasın.
Ya nazarlık muskası, ya gök boncuk takasın.

Şimdi güneş doğacak, namaz vakti geçmesin.
Ben imam, sen meyezin
Olarak cemaatle
Namaz kılalım bile.
Cemaatle kılınan namaz çok sevap olur.
Tan vakti ruhler saftır, gönüller de durudur.»
Deye diller dökerken
Birden bire öteden
Bir köpek görünmüştü.
Tilki lafı bırakıp Canı derdine düştü.
Tabanları yağlayıp koşmaya başlayınca,
Horoz dedi «Ey hoca!
Hani imam olarak namaz kıldıracaktın?
Neden böyle bu köyü imamsız bırakırsın?».
Tilki der ki, «Aksilik, aptestim bozulmuştur
Ben yine geleceğim, sen burada baka dur.
Bizim mezhebimizde köpek pistir, murdardır.
Köpek gören tilkinin aptesti sakatlanır.

TİLKİ MÜHENDİS OLMUŞ
(9)

Nedense bir köy, halkı göç ederek boşalmış.
Bir kaç yıkık duvarla, bir de minare kalmış.
Nankörlük etmiyerek, bir horozla bir köpek
Köyü bırakmamışlar.
İkisi kardeş kadar.
Eyi geçinirlermiş.
Yerlermiş, içerlermiş.
Horoz erken uyanır, minareye her sabah
Çıkarak selâ verir, deyerek «Aziz Allah».
Bir tilki dolaşırken, bu köye uğrar yolu.
Hiç bir canlı göremez, bomboştur sağı, solu.
«Bir tehlike olmasın» deye her yana baktı.
Horozu gördüğünde ağzının suyu aktı.
Dişleri kıcırdadı.
Pençeler kımıldadı.
Horozu çok beyendi.
Kalçasına imrendi.
Kurnazlık düşünerek yaklaştı minâreye.
«Vakti şerifleriniz hayırlı olsun.» deye
Söze başladı tilki.

«Yâhu! Sizin köydeki
Bu perişan, bu harap duruma pek acıdım.
Gel seninle bir takım
Çareler düşünelim.
Ben hendese bilirim.
Projeler yapalım, bu köyü imar için.
Bu hayırlı fikrimi herhalde beyenirsin?
Bu yaralı yerlerin yarasını saralım.
Geniş yollar açarak, yeşil parklar kuralım.
Göklere dek her zaman fıskıyeler fışkıra.
Ormanlar yaratalım, ağaç dikip burlara.
Kat kat apartımanlar,
Oteller, asri hanlar,
Fabrika bacaları ormanı andırmalı.
Sanâyi dirilmeli, yurdu kalkındırmalı.
Köyler şehir olmalı.
Şehirler okullarla kulüplerle dolmalı.
Meydanlar bezenmeli, Süslemeli heykeller.
Trafik düzelmeli, kalkmalıdır engeller.
Nur içinde yüzmeli köşe bucak büsbütün.
Farkı kalmamalıdır geceyle gündüzün.».
Derken, tilki uzaktan bir köpek görmesiyle,
Hemen alelacele
Toplar tası, tarağı, uçar gibi koşarken
Horoz der ki, «Hani sen
Mühendistin? Bu köyü şenlendirecektin.
Bu perişan yerlere düzen verecektin».
Cevap vererek tilki,
Der ki, «Sen bilesin ki,
Sizin köyde bekçilik yaptıkça iş bu köpek
Bu köy imar edilmez, adam olmaz haşredek.».

KEÇİ, DEVE, ÖKÜZ
(10)

Bir keçi, bir deve, bir koca öküz
Arkadaş olurlar. Gece ve gündüz
Birlikte yaşarlar.
Gezip tozarlar.
Hiç bir gün su sızmaz aralarından.
Hürriyet içinde bir hayli zaman
Issız ormanlarda, yüce dağlarda,

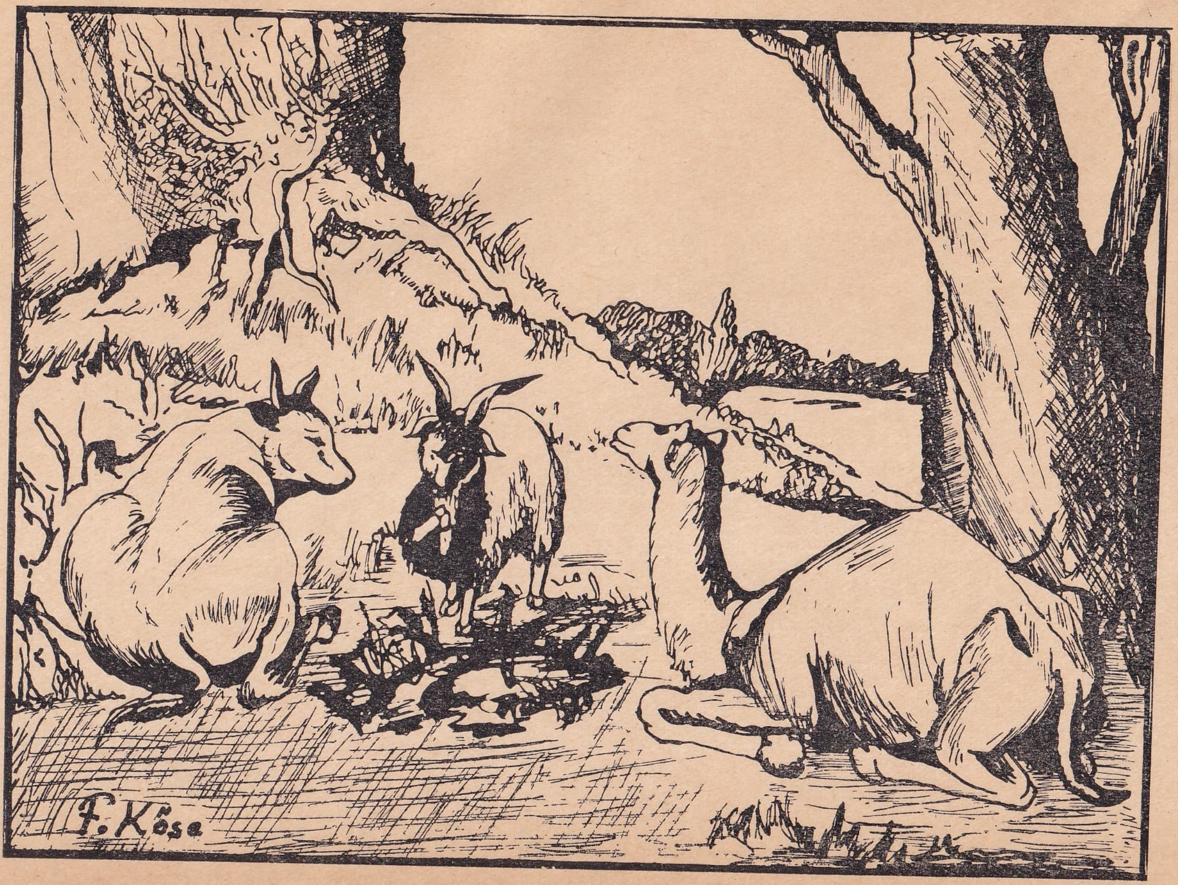
F. Köse

Dağılmış köylerde, harap bağlarda,
Serin yaylalarda, yeşil çayırda
Oynarlar, gülerler kırda, bayırda.
Gümüş çağlayanlar ninnileridir.
Tan yeli onlara taze can verir.
Çiğdemler, çiçekler
Ve kelebekler,
Çeşitli renkler
Uçuşur, yağar.
Sevişen eşlere her mevsim bahar.
Yıldız böcekleri yer yer uçuşur.
Yıldırım çaktıkça gökler tutuşur.
Ay, gümüş yelpaze serer yerlere
Yeryüzü o anda gark olur nura
Yıldızlar elmaslı örtüye benzer.
Tanadek varlığı melekler bezer.
Böyle bir âlemde geçinirlerken,
Değişir saâdet günleri birden.
Dünyada var mıdır sonsuz saâdet?
Her nesne durmadan değişir elbet.
Bir gece ansızın fırtına çıkar.
Gök yüzü yırtılır, şimşekler çakar.
Bir korkunç kasırga kasar, kavurur.
Yerlerde ne varsa gökte savurur.
Her şeyi ezerek, siler süpürür.
Önüne geleni alır götürür.
Aç kalır günlerce ahbap çavuşlar.
Nasılsa bulurlar bir avuç kadar
Yeyecek, lâkin,
Hiç birisinin
Yese de karnını öskes doyurmaz.
Bulunan azık da hem kuru, hem az
Bir nesne imiş.
İçlerinden biri onlara demiş
«Biz bunu kardeşce üleşsek bile
Umamam kimseye doymalık gele.
Bu işin en iyi çaresi şu ki,
Sayın ahbaplardan yaşı, kiminki
Büyükse, o yesin, fikriniz nedir?»
Bu teklif onlarca kabul edilir.
Deveye derler «kaç yaşındasın?».

Deve cevap verir «Bilmem yaşımın
Kaç olduğunu.
Ancak, hatırlarım böylece şunu
Sâlih peygambere Tanrıdan gelen
O ünlü devenin torunuyum ben.»
Öküze derler ki «Haydi sen söyle».
Öküz de der «Beni dinleyin hele!
Âdem peygambere tanrı katından,
Cennetten dışarı çıktığı zaman
Tarla sürmek için kuvetli, gürbüz
Sarılı karalı bir çift de öküz
Göndermişidi.
Ben sarı öküzün oğluyum» dedi.
Keçiye derler ki, «Sen anlat hele».
Keçi hemen alır sakalı ele.
Der ki «Bu sakalla kim deyebilir
(Keçi hepinizden daha da gençtir).
Henüz bıyığınız terlememiştir.
İnsafınız yok mu, bu nasıl iştir?».

KÜRKÇÜ DÜKKANI

(11)

İki tilki arkadaş olarak uzun zaman
Gezmişler dolaşmışlar, birbirini kırmadan.
Bir gün tilkinin biri uzakça bir ülkeye,
Göç edip yerleşmeye
Karar vererek derki,
«Ey arkadaş olurki
Gidip gelmemek vardır, gelip görmemek vardır.
Görense bahtiyardır.
Gel biraz halleşelim
Hemi helallaşalım.
Artık, eksik helâl et.
Yalana say dünyayı, bir düş gibi hayâlet.
Her iki sevişeni ayırırmış ya ölüm,
Ya da gurbet, ya zulüm.
Kalem böyle çalınmış alnımıza nidelim?
Ağlayarak gelmişiz, güle, güle gidelim».
Bunu dinleyen tilki
Arkadaşına der ki,
«Alındırma arkadaş, mukadder budur bize.

Kürkçü dükkanı bir gün, son kavşak hepimize.
Bu atalar sözüdür, onu dinle bir eyi,
Kürkçü dükkanlarında bulur tilki tilkiyi.

ATLA ARSLAN
(12)

Masal bu ya bir zaman
Bir atla bir arslan
Arkadaşlık etmişler.
Nereye giderlerse beraberce gitmişler.
Biri ot yer, biri et.
Böyle olunca elbet
İkisi arasında hiç bir kavga çıkmamış.
Birbirinin kıl kadar gönlünü de yıkmamış.
Zaten dünya yüzünde çıkan bütün gavgalar
Boğaz yüzünden çıkar.
Bir şeye iki kişi göz dikerse sonunda
Onlara hazırlanır ya ölüm, ya da gavga.
Acın beyni dar olur.
Umutsuz aç ateştir, ya yakar, ya kudurur.
Çok eski bir söz vardır, eyi dinle bak ne der,
(Aç köpek fırın deler).
Arslanla at böylece geçinip giderlerken
Birden bire öteden
Bir inilti duyulur
Bakarlar bir yaralı «Kurtarınız ne olur?»
Deyerek yalvarıyor.
Yaralının yanına at koşarak varıyor.
Deyor ki «Geçmiş olsun
Ne derdin var, ne oldun?»

Yaralı — «Eşkiya kurşunuyla bu sabah yaralandım.
Hem malca, hem de canca oda tutuldum, yandım.
Beni sırtına bindir.
Köyüme götürüver.
Düşmüşe yardım eden
Her zaman hayra giden
Böyük sevap görecek.
Yüceliğe erecek.
Beni koyma yalınız.
Eğer bırakırsanız
Kurt kuş beni parçalar.» deyerek yalvarırdı.

Ordan arslan haykırdı.
«Bu ne biçim lakırdı?
Var mıdır bir yaranan nankör âdem oğluna?
Sokulma hiç yanına,
Yeryüzünde ne onlar,
Ne de başka hayvanlar
Rahat yüzü görmüştür?
Ne çoraplar örmüştür
Hem kendi başlarına,
Hem de başkalarına.
Yeryüzünde insanlar belâ kesilmişlerdir
Sanma insan oğlunun aklı başına gelir.
Keyf için cana kıyar.
Zevk için avlanırlar.
Bunlar bitmez, sonra da birbirini doğrarlar.
Böylelikle belâdan belâlara uğrarlar.
Bir hayvan yaralansa,
Al kanlara boyansa
Var mıdır bir kurtaran?
Sakın, sakın bir zaman
Sırtına hiç bir insan
Binmeye alışmasın.
Her kim olursa olsun, köle olmaktan sakın.
Bel verirsen insana
Acımaz yağırına.
Ne bulursa yükletir
Bel veren, boyun büken her devirde esirdir.»
Derse de, at dinlemez yaralıyı yüklenir.
İşte o gün, bu gündür
At her yükü götürür.
Arslan hürdür. At tutsak.
Artık muhal kurtulmak.

BÜLBÜLLE NAY

(13)

Hani, âdem atamız bir sürçmesi yüzünden
Cennetten sürülünce
Ağlar gündüz ve gece,
Yaş kesilmez gözünden.
Tövbe eder, yakarır.
Niyaz eder yalvarır.

Sonra tanrı katından suçları yarlığanır
Cennetten çıktığına çok üzülür, darlanır.
Avunamaz, sıkılır, eylenemez bir yerde.
Düşmüş olduğu derde
Bir çâre bulmak için
Ormanların en derin
Bucaklarına dalar.
Tutuşan yüreğine orda serinlik arar.
Bir cennet köşesini andıran ormanlıkta
Büyük bir dalgınlıkla,
Yavaş yavaş gezerken,
Bir ses gelir öteden.
Cennette eşittiği seslerden bir nişâne,
Bir ilâhi terâne.
Arar neyin nesidir?.
Anlar bülbül sesidir.
Bülbül durabilir mi, bir dalda uzun zaman?
Uçar gider oradan.
Daldan dala dolaşır.
Kanat açar göklere, uzaklara ulaşır.
Âdem secde ederek yalvarır tanrısına
«Lûtuf buyur da bana
Bülbüllere hükmedem.».
Tanrı dedi «Ey âdem!
Zevk için başkasına hükmetmeyi sevmem ben.
Eğer ki sen istersen,
Her mevsimde her yerde,
Perde perde
İlâhî nağmelerle
Eş olasın bülbüle.
O ilâhî nağmeler
Her zaman devam eder.
Bülbülü sen yalınız iki ay eşidirsin.
Bir yuvacık yapmakçin, yavru yetiştirmekçin
Daha bir çok işlerle uğraşır o her zaman.
Benim kânunum budur, yaşanmaz çalışmadan.
Hiç dinmeyen bir ahenk
Tanrın sana verecek.
Git şu gümüş ırmağın
Kenarına, Bir yığın,
Kamışlar göreceksin.

İçlerinden bir tane kesip getireceksin.
Göksünü yaracaksın.
Yaralar açacaksın.
O yaralar onulmaz, sızlayıp duracaktır.
Bir nefes etsen ona, bin nefes olacaktır.
Nitekim bir nefestir
Evrenlerin hayatı.
Bir tanrısal nefestir şu gördüğün gök çatı.
Varlığın ruhu haktır.
Hakkın hükmü mutlaktır.
Nefes benim ruhumdan bir yüce tecellidir.
Hal ehli sezer ancak, ol nice tecellidir.
Bir nefes üfle ona, bin bir nefes duyulur.
Her nefes dalga, dalga tanrıya erer olur.
Kulak ver şu varlığa bir nefestir dolaşan.
Odur ruhlardan taşan,
Taşıp gökleri aşan.
Sanma varlık ölüdür, onun da ruhu vardır.
Bak şu kamış parçası neler neler anlatır.
Melekler alkış tutar bu sesin çevresinde.
Bin bir esrar gizlidir nayın her nefesinde.
Bülbüllerle, tutiler,
Bu sesin meşkin eder.
Bu sesin ahengine uymuş, döner küreler.
Bir cezbeye tutulmuş yerle, gök sem'a eder.
Bu sesi duyan insan
Sıyrılıp bu varlıktan
Gerçekliğe erişir.
Madde kalmaz arada, mânalaşır, yücelir.
Dâvud'un mezâmiri, Kur'anın evâmiri,
Erenlerin nefîri
Hepsi nayda gizlidir.
Bu lâhuti mânalar bir nefesle belirir.
Bir kamış parçasına dil verip dillendiren,
En yüce nağmelerle onu bülbüllendiren
Yüce tanrıya öğüş.
Onadır yine dönüş.

SAKA KUŞU

(14)

Saka kuşu baharın,
Yanına yavruların

Alarak kıra çıkar.
Yavrular oynaşırlar
Civildeşip coşarlar.
Daldan dala koşarlar.
Baharın neş'esine başka neş'e katarlar.
Kanat açıp kaparlar «*»
Gökte takla atarlar.
Yeni açan güllere öpüşler kondururlar.
Ne bir korku bilirler, ne bir dalda dururlar.
Tarlalara enerek taneler toparlarlar.
Kesenekler üstünde hiç durmadan hoplarlar.
Gümüş dalgacıklarla çağlayan küçük çaydan,
Minicik gagalarla damla, damla su alan
Yavrucuklar pek şendi.
Az sonra, anaları çağırdı «bakın imdi
Beni dinleyin.» dedi.
«Bu dünyayı her zaman bayram sanmayasınız.
Yeryüzünde yalınız
Ne oynamak, ne gülmek, ne de bahar bulunur.
Daha çok bu varlıkta bin bir belâ doludur.
Onun kuruluşunda bir piçlik olsa gerek.
Eyilikten ziyade kötülük öbek öbek.
Zevki kadar zahmeti
Keyfinden çok mihneti
Bulunan bir âlemdir.
En büyük baş belâsı, bize benî âdemdir.
Ne yerde, ne havada,
Ne yavrulu yuvada
Rahat yüzü gösterir.
Taş yürekli zâlimdir.
Kurşun, sapan, taş ökse
Eline ne geçerse
Hep bizi öldürmekçin kullanır, hiç acımaz.
Hele bir eline düşerseniz siz en az
İşkencesi kafestir.
Orada çekileni yalınız Allah bilir.
Bu sürekli zulümler
Ancak ölümle biter.

«*» Kanat kelimesi, tat, yat gibi sonuna sesli bir harf gelmedikçe «t» ile yazılmalıdır. Bu, dilimizin ana kurallarındandır. İş böyle olduğu halde Türk Dil Kurumunun Sözlükçü bilginleri kanat kelimesini sözlükte her zaman «d» ileyazmışlardır. İlksözlük çıktığında bu yanlışlığı kendilerine söyledim. Dinlemediler.

İnsana yaklaşmayın
O zâlimdir sakının.
Bir kaç tane kapmakçin çiftçiye sokulmayın.
Belânızı bulmayın.
Bir buğday tanesini esirger o sizlerden.
Bir taş alır da yerden
Kafanıza endirir.
Kabaran öfkesini böylecene dindirir.
Yavrular dediler ki, «Ey sevgili annemiz!
Biz görmeden habersiz
Cebine taş koyarsa,
Bunun çâresi nedir?
Bize bunu da bildir.»
Anneleri — Ah karnından öğütlü yavrularım yaşayın.
İsterseniz yaşamak, insana yaklaşmayın.

KURDUN PİSLİĞİ
(15)

Bir arslan bir öküzü parçalamış, yeyormuş.
Kurt imrenmiş uzaktan «Bu ne tâlih» deyormuş.
Yutkunup duruyormuş, ağzının suyu akmış.
Tok gözlü arslan bakmış,
Acımış kurtcağıza.
Çağırmış yalağaza.
Demiş «Korkma arkadaş, ortalıkta koskoca
Bir öküz var, sen dahi ye, sıkılmadan doyunca».
Kurt teşekkür ederek, sofra başına konar.
Hemen işkembe ile bağırsaklara sunar.
Ağzı, yüzü pisliğe batar, çıkar, bulanır.
Bunu gören arslanın hem kursağı bulanır
Hem de kızarak der ki
«Anlat, sebebi neki
Bol boluna et varken,
Niçin yersin pislikten?».
Kurt da der «Ay efendim,
Sultanım, şehlevendim!
Ben medresede bir zaman mürekkep yalamıştım.
Çok faydalı bir takım
Bilgiler edinmiştim.
Hikmet dahi bilirim.
Bir hikmet kitabında okumuştum vaktiyle.
Öküzün kursağında kimya varmış.

Arslan — .... Bak hele!
Ağzının pisliğiyle hikmetten dem vuruyor.
Yıkıl be pis mendebur.

KUYRUK ACISI

Bir yılanla bir arslan
Komşu olmuş bir zaman.
Çok eyi geçinmişler
Birbirini ehretlik, özden dost edinmişler.
Bir yaz günü in içre arslanın yavruları
Sıkılarak dışarı
Çıkarak gezerlermiş.
O sırada yılan da, deliğine girermiş.
Arslanın bir yavrusu bunu görür duramaz.
Yılanın kuyruğundan yakalar, koparamaz.
Öfkelenen yumurcak
Ona pençe atarak,
Koparır ta dibinden.
Yılan dönerek hemen.
Yavruya bir diş atar.
Birden bire yavrucak cansız düşerek yatar.
Yılan da korkusundan bir ağaca tırmanır.
Olayı gören arslan bir hayli hayıflanır.

Yılan — Derki «bak! kuyruğumun parçası oradadır.
Yavrun da cansız orda, bundan böyle bir hayır,
Gelmez bu komşuluktan.
Nasılsa oldu olan.
Bende kuyruk acısı, sende yavru acısı
Varken artık burası
Yurt olamaz bizlere
Tanrım selâmet vere.

EŞEKLE DEVE
(16)

Bir eşek, bir de deve yük çekmekten bıkarlar.
Söz birliği ederek, gece köyden çıkarlar.
Uzak, uzak yerlere çekilirler giderler.
Hiç bir ayak basmamış ormanlarda beraber
Yaşamıya başlarlar.
Ne semer var, ne yük var.

Ne dayak var, ne de yol.
Çayır, çimen bol mu? bol.
Otların en tazesin, en körpesin seçerler.
Aylarca buralarda bol bol yerler, içerler.
İyice beslenirler,
Koşarlar eylenirler.
Bizim feylesof eşek, bu eşsiz yaylaların
Yosundan yeşil atlas bürünen kayaların,
Gümüş çağlayanların, fışkıran pınarların
İpek yelpaze gibi serinleten rüzgarın
Renga renk çiçeklerin, uçan kelebeklerin
Bestekâr bülbüllerin,
Yer yer açan güllerin
Cezbesine kapılır.
Hemen başlar ahenge.
Deve «Yapma» derse de, söz geçer mi eşeğe?
«Sen böyle anırırken
Olabilir bir geçen
Sesini eşiterek koşarlar aramaya.
Köşe, köşe ormanı başlarlar taramaya.
Bizi yakalamakçin ne kemendler atarlar.
En sonunda tutarlar.
Unuttun mu çarçabık?
Ne dertlere uğrardık.
Bir avuç saman verir
En ağır yük yükletir.
Sürer yoğun yokuşa
Bir daha o dertleri tanrım vermeye başa.»
Eşek inadı mâlum.
«Odunum da odunum»
Der de bir adım gitmez.
Ölse dahi bir türlü inadını terketmez.
Der ki arkadaşına
«Hey! Sen bana baksana!
Kimse benim keyfime karışamaz burada.
Arada ağnanırım, anırırım arada.
Okunacak bin türlü şarkılarım var benim.
Sen istersen dinleme, ben söyler ben dinlerim.
Dağlar inler sesimden.
Hastalar şifa bulur, can gelir nefesimden.
Ben ahenge başlarsam, bülbüller bile susar.

Ben şarkımı okurken, sana kim kulak asar?
Sen benimle uğraşma, bu laflara karnım tok.
Hâline de yaraşmaz, sende müzik zevki yok.
Sesin işe yarar mı?
Deve kaval çalar mı?».
Çok geçmeden aradan
Bir kaç köylü geçiryormuş oradan.
Eşek sesi duyanlar.
Bakarlar bir eşek var.
Bir de deve, başı boş.
Ne güzelce, ne de hoş
Beslenmişler burada, ne de olgunlaşmışlar.
Hemi şişmanlamışlar, hemi dolgunlaşmışlar.
Oduncular bunları tutmaya koyulurlar.
Hepisi bir olurlar.
Kemend kurup atarlar.
Her iki hayvanı da çok geçmeden tutarlar.
«Köye girelim gece,
Biz bunları böylece köye götürürisek
Köy ağası görerek
Bize vermese gerek.
Bizim köyün ağası
Tanrısından bulası
Deveyi kalağıyla
Eşeği kulağıyla
Yutar mı dersin? Yutar.
Sonra da kafa tutar.
Bu işin en kolayı
Yemlemekçin ağayı
Bu eşeği oğluna armağan çekmeliyiz.
Böylelikle deveye sahibolabiliriz.
Yalnız şu var, köy uzak
Eşeği yorultursak
Bozulur, arıklaşır.
Bu iş, şöyle yakışır.
Biz eşeği deveye
Yükleterek ta köye
Değin böyle gideriz.
Hayvan hiç yorulmadan armağan da ederiz.».
Derler, yola çıkarlar.
Yol çok dağlık, çok da dar.

Bir tarafı uçurum, görünmüyordu dibi.
Bir yanı yalçın kaya, malayla silmiş gibi.
Deve kinli hayvandır.
Hıncı da pek yamandır.
Hıncı içinde saklar.
Tam sırasında haklar.
Bir karış cılgalıktan geçip gidiyorlarken,
Bizim deve de birden
Zıplamaya koyulur.
Eşek der ki «Arkadaş yapma, yapma ne olur.
Duramam üzerinde, uçurum korkuludur.».
Deve cevap vererek,
«Be eşek oğlu eşek!
Ne karışırsın bana?
Sana söylerim sana.
Senin şarkın olur da, benim dansım olmaz mı?
Aşk coşarak taşınca her şey unutulmaz mı?».
Derken enayi eşek,
Uçuruma düşerek
Derhal bin parça olur.
Bu atalar sözüdür, her zaman eden bulur.

EVELEKLE KELEBEK (EVELEK = PERVANE) (17)

Bir ilk yazın neş'eli, güneşli bir gününde,
Bir kelebek pek coşmuş, çünkü onun önünde,
Taze bir hayat varmış.
Bahçeler arasında çay kıvranır, akarmış.
Mâvi gölün göksünü körpe yapraklar öper.
Eyilen ince dallar göle secde ederler.
Etrafın güzelliği göle vurunca gözler
Bir hayel âlemine, bir vecde dalar gider.
Kudretten şâir olan kelebek de bu vecde
Tutulmuş, dolaşıyor, sanki sarhoş bir halde.
Âlem onun rengine bakmakla doyamıyor.
Acep o kime aşık? Uçmakla doyamıyor.
Güllerle, çiçeklerle
Gözalıcı renklerle
Sanki yarış yapıyor.
Oynayordu havada, kanat açıp kapıyor.
Kâh bir gülü öperdi, kâh bir yeşil yaprağı.
Kâh sümbülü okşardı, kâh koklardı zambağı,

O bir uçan çiçekti.
Gökten enmiş melekti.
Şafaklardan renk almış,
Gökte yeşilkuşaktan, renklere ahenk almış.
Bu minicik böceği, hangi ressam bezemiş?
Kudretin kutsal eli ne de güzel özemiş.
Kendinin san'atını göstermek isteyerek
Yaratılmış kelebek.
İki küçük kanatcık
Ne de yüksek, ne açık
Bu hikmeti belirtir.
Bu kutsal bir örnektir.
O şâirane hilkat
O hârikalar elbet
Boşa yaratılmamış.
Gelişi güzel böyle sahneye atılmamış.
Bunu sezen kişiler
En büyük zevke erer.
Fakat bir gün kelebek
Eveleği görerek
Böbürlenir rengine,
Renginin ahengine.
Der ki, «Bu ne kılıktır
Sana uçmak yazıktır.
Bir köşede otur, dur.
Sende alımlık yoktur.
Görünme hiç kimseye
Kurulma karşımızda kanatlarım var deye.».
Bunu duyan evelek
Der ki, «Be hey kelebek!
Ne çıkar kuru renkten?
Süs gelmeli yürekten.
Dolaşırsın her yeri,
Başı boş ve serseri.
Biz nura dolaşırız.
Nurda hakkı bularak, tanrıya ulaşırız.
Tavâfımız nuradır.
Ne göğe, ne yeredir.
Yanarız hak aşkıyla.
Aşk yanmaktır hakkıyla.
Nur âlemi başkadır.
Nurun yolu hakkadır.

Gelin gibi süslenmek
Er olana ne gerek?
Üç gün sonra renginden
Ne kalır? bir düşünsen.
Nurdur kalan âlemde,
Tapın nura her demde.
Nurdur aslı kâinat.
Aziz olmak istersen, sen de nura aç kanat.

AKILSIZ DOSTTAN AKILLI DÜŞMAN YEĞDİR
(18)

Bir avcı, bir ormanda avlanmakçin gezerken
İniltiye benzeyen bir ses duyar öteden.
«Herhalde bir yaralı olmalı bu inleyen
Yardıma koşmak gerek, budur insana düşen.».
Deye dalar ormana.
Bakınırken her yana.
Görür pınar başında bir ayı uzanıyor.
Dikkat etmiş ayının bir ayağı kanayor.
Avcıya el ediyor.
Hal diliyle zavallı «Bana yardım et!» deyor.
Avcı korkmaz, yanaşır.
Ayıyla selâmlaşır.
Ayının ayağına büyük bir diken batmış.
«Gel bunu çıkar.» deye ayağını uzatmış.
Ayak şişmiş epeyce.
Zavallı çok işgence
İçindeymiş bu yüzden.
Bizim avcı dikeni çekmiş, çıkarmış birden.
Çamın sakızlarıyla sarmış da güzelcene,
Her gün gelir o yine
Yaraya bakar imiş.
Ayı da bu eyiliği içine atar imiş.
Ayıyla avcı böyle çok sıkı dost olurlar.
Sık, sık da buluşurlar.
Ayı nankör değildir.
Lâkin onun elinden başka ne gelebilir?
Bir takım kayaların yüksek tepelerinde
Ya kaba ağaçlarda, ya da karanlık inde
Arılar yuva yapar.
Oraya kilolarla tertemiz bal yığarlar.

Her gün ayı dostuna bal getirir verirmiş.
O da pınar başında doya doya bal yermiş.
Kadersiz avcı bir gün
Soğuk sulu yaylada balla yapar bir öğün.
Balların bir nicesi insanı sarhoş yapar.
Bir nicesi uyutur, afyon atanlar kadar.
Ağzına bal bulaşır, üşenir koca haylaz.
Kalkarak bir yıykamaz.
Reçine kokuları yayılan bir bölgede
Çiçeklerle çevrilmiş deliksiz bir gölgede.
Derin uykuya dalar.
Sürü sürü arılar
Uyuyan bu adamın ağzının etrafına
Alnına, her yanına
Yığın yığın dolarlar.
Kalıntıyı yalarlar.
Buna, arkadaşını bekleyen ayı kızar.
Gider yelpâze kadar
Bir çam dalı kırarak
Arıları kaçırmak
İçin hayli çalışır.
Birçokları dağılır, bir kaç arı yapışır.
İşbu yapışkanlığa büsbütün kızan ayı
Onları ezmek için kapar koca kayayı.
Dostunun kafasına bütün hızıyla atar.
Hem arılar, hem dostu görür cansız yatarlar.
Yaptığına o pişman. Fakat artık ne fayda?
Hatırına orada
Şu Ata sözü gelir.
«Akılsız olan dosttan, akıllı düşman yeğdir».

FİKRİMİZ BOZUK

(19)

Geçmiş zamanda bir gün,
Bir ana kurt büsbütün
İn içinde sıkılmış.
Dışarda ne kar, ne kış
Kalmış, her yer bezenmiş.
Güzel, ılık bir hava.
Dalgalanır her yanda.
Analarıyla birlik

Yavru kurtlar da ilk
Dışarıya çıkarmış.
Hepisi de beraber bir tepeden bakarmış.
Uzaklarda bir sürü
Koyun görünce börü,
Bir düşünceye dalar.
Bunu gören yavrular,
Derler ki «Ey anamız!
Neden böyle bakarız.
Bak sürüde kurt da var.
Dolaşıp duruyorlar.
Biz de gidip karışsak.
Çobanlığa alışsak»

Anaları — Kurt değildir ha! Onlar.
Orada köpek de var.
Köpekler bize benzer, bize en büyük düşman
Köpeklerdir her zaman.
Bir dilim ekmek için
Yüzlü görünmek için
Yaltaklanır insana.
Yine yaranmaz ona.
Gördüğü hakârettir
Eşittiği nefrettir.
Avcıların yamağı,
Katillerin uşağı.
Çobanlara arkadaş,
Hırsızlara o yoldaş.
Bekçidir, kulavuzdur
Gavgada pek yavuzdur.
Bir kemiğe çalışır.
Dalkavuktur, yılışır.
Nasibi yal, bulaşık.
O bunlara yaraşık.
Bir aferin duyunca,
Kana batar boyunca.
Hiç merhamet tanımaz
Ne zâlimdir yalağaz.
Bütün işi dolaşmak
Ne uyku var, ne durak.
Bu hale memnun olur.
İnsanların dostudur.
Köpeğe «zeki» derler
Aklı olsaydı eğer

Nankör insanoğluna hizmetci mi olurdu?
Hür yaşardı, bir yerde çekilir, otururdu.
O sâdıktır işinde.
Ölür işi peşinde.

Yavrular — Peki, biz de gidip köpeksiz
Bir sürüye hepimiz
Bekçi olsak ne olur?

Anaları — Bunun imkânı yoktur.

Yavrular — Niçin olmaz bilelim?

Anaları — Fikrimiz bozuk bizim.
Dostoğru hizmet etmek,
Elimizden gelecek
Bir iş değildir, bilin.
Önce kalbi düzeltin.

SİNEKLE KARINCA
(20)

Nasilsa bir tarafa bir parça şeker düşmüş.
Aç gözlü sineklerle, karıncalar üşüşmüş.
Çok geçmeden arası, yüzlerce sinek dolmuş.
Adeta karıncalar aralıkta boğulmuş.
Sıkılan karıncalar, sineklere yalvarır.
«Sizden rica ederiz, yavrularımız açtır.
Bu bir damla şekeri bize bırakınız da
Bir gürültü çıkmasın bununçün aramızda.
Her yere gidersiniz,
Ne olursa yersiniz.
Bu pistir, bu da temiz
Bu murdar demezsiniz.
Her yere konarsınız.
Her şeye sunarsınız.
Bunu da pislemeyin
Gidin başka şey yeyin!
Sündük yaratıksınız,
Pise alışıksınız.
Bizi de bıktırmayın.
Yeter artık sıkmayın.».
Derlerse de sinekler
Dağılmazlar, pinekler
Dururlarmış orada.
Derken karıncalarla savaş çıkar arada.

Sinekler ürkek olur, her şeyden korkak olur.
En küçük kımıltıdan, işleri kaçmak olur.
Karıncalar kıskaçla, girişince kavgaya,
Sinekler kaçışarak uçup gider havaya.
Karıncaların beyi
«Beni dinleyin eyi»
Der de söze koyulur.
«Arkadaşlar! Âlemde sarsılmaz kanun budur.
Hakkını elinle al, hak verilmez, alınır.
Özgeden hak aranmaz, sonra haksız kalınır.
Bu varlıkta nedense, hâkim olan kuvettir.
Hak kuvettir, kuvet hak. Bu da yüce kudrettir.
Kuvet birlikten doğar.
Birlik her zulmü boğar.
Bizi savaşımızda kurtaran birliğimiz.
Biz bu birliğimizle her savaşta yeneriz.
Her zaman yenilirler, sineklerde birlik yok.
Bu sebepten onlarda, şerefli bir dirlik yok.
Ne birlik düşünürler, ne de yedek bilirler.
Kış gelirken soğuktan, açlıktan geberirler.
Hayat bir savaşmadır,
Güçlükleri aşmadır.
Aşamıyan yıkılır.
Ayak altında kalır.
Budur size öğüdüm. Bu birliği yıkmayın.
Aç kalmamak için de, çalışmaktan bıkmayın.

KUMRU İLE DEVE
(21)

Bir bahar sabahı güneş ufuktan
Dağların başından, yüce doruktan
Altın saçlarını yere sererken
Kumrular uyanır pek erken, erken.

Ne güzel sevişir, cilveleşirler.
Koklaşır, oynaşır, civildeşirler.
Âşk dersi verirler insanoğluna.
Önderlik ederler hakkın yoluna.

Âşıktır bahara, âşıktır güle.
Tutkun güzelliğe, vurgun sümbüle.
Sevişen çiftlere can kurban ola.
Yanan yüreklere aşk derman ola.

Coşmuştu kumrular ötüşürlerdi.
Sanırsın tabiat bayram ederdi
Türlü çiçeklerle donanmış kırlar.
Tan yeli durmadan ruhları ırlar.
Serilmiş yerlere yeşil halılar.
Gülümser denizler, güler yalılar.
Nergisler çimende boy gösterirler.
Güller «Çiçeklerin şahıyız» derler.
Nasılsa bir deve pek yorgun, argın.
Ihmıştı çökerek oraya yakın.
Kumrular koklaşıp, öpüşürlerdi
Bu haller deveyi tâciz ederdi.
Bir parça sabretti, dayanamadı.
Dedi «Bu şarkının yok mudur ardı?
Başımı ağrıttı. Bıktırdı, yeter.
Rahatsız ediyor beni bu sesler.».

Kumru — Önce sırtındaki çan seslerinden
Çıngırak sesinden, zillerden iğren.

Deve — Olmazsa o ziller, o çıngıraklar
Uzun yollar bizi bıktırır, sıkar.
Bu sesler avutur uzun yollarda.
Sırayla giderken bizler katarda
Bu yutar çöllerin ıssızlığını.
Hor görme devenin çıngırağını.
Bu sesler doldurur bütün boşluğu
Verir bir umutla, gönül hoşluğu.
Bu sesler çöllerin kumrusudurlar
Dalga, dalga dağdan dağa vururlar.
Seslenir âdeta kum denizleri
Bir derin tevekkül sarar bizleri.
Hakikat halinde hayal belirir.
Bir başka âlemden yankılar gelir.
Çöllerde gecenin zevki başkadır.
Yıldızlar öpülür, ay kucaklanır.
Ay gümüş örtüsün yayınca yere
Sonsuz ufukları doyulmaz seyre.
Develer geçerler kendilerinden.
Doğruder «Hayata aldanmak.» deyen.

Kumru — Haklısın arkadaş bu sözlerinde.
Anladım duygunun kökü derinde.
Çıngırak sesine alışan kulak
Zevk almaz bu sesten, arar çıngırak.

KOCA ÖKÜZ
(22)

Bir gün kocaman, gürbüz
İri yarı bir öküz
Ağır, ağır kurumlu
Kendinde güven dolu
Adımlarla bir göle
Gelerek su içmeye
Koyulur. Onu gören
İmrenir hasedinden.
Hilâl gibi boynuzlar,
Enli, geniş omuzlar,
Dolgun, olgun kalçalar.
Yürüdükçe ımıldar
Allahım o ne gözler.
Tıpkı ahuya benzer.
Alnındaki beyazlık, mehtabı andırmada.
Çehredeki süzgünlük yürekler yandırmada.
İnsanlığı o besler.
Eker, diker ve eğer
O olmasaydı açtık.
Bilmemki ne yapardık?
Atamıza tanrının ilk verdiği armağan.
Tarlada, arabada, kırda, bayırda her an
Çalışır o durmadan.
Odur dünyayı tutan.
Erken erken.
Her bir işe koşarız,
Sayesinde yaşarız.
Şu kavga âlemine kayıtsızca bakmada.
Alındırmaz, kayırmaz bütün dünya yansa da.
Vız gelir evrenlerin hayı, huyu, hazrete.
Dalmış, sanki düşünür o yüksek bir fikrete.
Bu büyüklük insanı düşürmez mi hayrete?
Hak vermez mi öküzü tanrı yapan millete?
Gelelim işimize,
Kurbağacık öküze
Bakar, bakar imrenir.
O da bir öküz gibi şişmanlığa özenir.
Derki «Öküz bu kadar neden böyümüş olsun?
Neden karnı böyüktür? Neden kalçası dolgun?

Herhalde, çok yeyor, çok da içiyor.
Böyle şişiyor.
«Can boğazdan girer» dememişler mi?
Ben de artırırım suyumu, yemi.»
Başlar oburcasına yeyip, içmeye.
«Ben de öküz gibi şişeyim» deye.
Ol kadar yer, içer kursağı patlar.
Ne doğru demiştir eski atalar,
«Can boğazdan girer, boğazdan çıkar».
Ölçüsüz yapıyı felâket yıkar.

KARAMANIN KOYUNU, SONRA ÇIKAR OYUNU (23)

Karaman Türkmenleri yazın yaylaya çıkar,
Her evin kendisince özel bir yaylası var.
Yaylaya göçme günü bayram gibi kutlanır.
Coşar delikanlılar, kızlar da umutlanır.
Elmaslar, akarsular, takınılan altınlar,
Göğüslerde, kollarda, alınlarda parıldar.
Sanırsın yedi dağın çiçekleri toplanmış.
Genç kızların geydiyi etekliğe kaplanmış.
En kıymetli halılar yüklere serilerek,
Sanki dokuyan genç kız hünerini göstermek
İstermiş sevgiliye,
«İşte çehizim» diye.
Saçlar lâhur şalının üstünden bele kadar.
Uzamış, bir siyah nur saçar bu ipek saçlar.
Her kirpik birer oktur
Ondan kurtuluş yoktur.
İşler ta yüreklere.
Gayrı hak kuvet vere.
Çok yaşlılar binitli, gençler yaya yürürler.
Kâfileyi korumak hizmetini görürler.
Çan, kaval, saz sesleri karışır birbirine,
Dağlar karşılık verir bunların seslerine.
Kızlar türkü söylerken, her şey susar, yalınız
Dere tepe yanlışsız
Türküyü tekrar eder.
Türkü yankılanarak dere boyunca gider.
Koyunlar meleşirler, kuzular da oynarlar.
Taylar da koşusurlar, gençtir kanları kaynar.

Dağlara bambaşka, tatlı bir hayat gelir.
Hastalar sağalırlar, ağızlara tat gelir.
Aylardır uyuklayan yaylalara can gelir.
Bahardır, güneş gören çehrelere kan gelir.
Yeşil çamlar altında koklaşan yâran gelir.
Kumru gibi sevişen kız gelir. oğlan gelir.
Kızlar koyun sağarlar
Kadınlar yağ yaparlar.
Gençler sürüye gider.
Yaşlı yılkıyı güder.
İşsiz durmaz bir kişi
Herkesin var bir işi.
Bunun doğru deyimi
«Aile sosyalizmi».
Yalnız çok ihtiyarlar uzanırlar çayırda.
Ya da yemek zamanı konuk bekler çadırda.
Karama yok, yalan yok,
Hırsızlık yok, çalan yok.
Alma, aldanma yok.
Borca batıp yanma yok.
Hiç kimse kınanılmaz.
Orda yalnız. şu iki nesne vardır görenek.
Biri kumrular gibi hemsevmek, hem sevilmek.
Birisi de her işte hakka dayanmak gerek,
Tanrıya inanç derin.
İçi sağlam herkesin.
Şehir bozdu bizleri,
Giden gelir mi geri?
Su temiz, hava temiz, Coşan çokrağan temiz.
Soy temiz, yürek temiz, damarlarda kan temiz.
Türk soyu sağlığını
Yayladan aldığını
Kim inkar edebilir?
Hiç boşuna üzülme, artık her şey geçmiştir.
(Kurt İsmail) adında bir arnavut paşası
Kuruttu bu varlığı, tanrısından bulası.
Hanki devlet kendinin dayandığı bir halkı
Topa tutmuş, öldürmüş? Hani düşmandan farkı?
Göçebelik olmazmış bu asırda, doğrudur.
Kaldırılan nesnenin yerine bir şey konur.
Erzurumdan Aydına,
Teke ilinden Vana

Kadar zulüm uzandı.
Bu yüzden kim kazandı?
Kadın, çocuk, genç, koca
Sanki birer karınca,
Yer yer ezildi
Büsbütün kurutmakçin köşe, bucak gezildi.
Büyük ninem hem ağlar, hem bizi ağlatırdı.
Atasından duyduğu gönçlüğü anlatırdı.
«Bizim kılıcımızla tahta çıkan Osmanlı
Unuttu kendisini, bize karşı pek kanlı
Bir savaşa atıldı.
Zâlimlere katıldı.
Tanrı yıksın onları,
Kara Osman Oğlunun acıklıdır sonları».
Tam sekiz yüz tutarmış sayıları ineğin
Dedesi Veli beyin.
Koyun, deve tay, köşek
Hepsi de buna göre hesap edilmek gerek.
En varlıklı evde dahi şimdi sekiz inek yok
Bakım yok, beslemek yok.
Kazma kürek istemez bir yurdu yıkmak için.
Böyle ıslah yetişir, yıkılır için için .
Onbeş kız yirmi oğlan
Bu bir evde bulunan
Çocukların sayısı,
Bu, nüfusun yarısı.
Nerde Çukur ovanın «kolu kısa» denilen
Dere, tepe demeden dağa, taşa sürülen
Sağlam yapılı atlar.
Irmakları yüzerek,
Kuş gibi hendek atlar.
En yoksul bir evin de sürülerle davarı.
İnekleri, atları
Varmış, fakat o zaman.
Hepsi edilmiş talan.
Sıtmalı ovalara, zorla endirilmişler.
Kırılıp geçirilmiş, vurup sindirilmişler.
Bunun adı ıslâhat,
Islah değil bu bir halt,
«Dert söyletir» demişler.
Söylenmezse dert eğer
İçten yıkar çürütür.

Ne belâlar türütür.
Beni kınamayınız, ben bir yörük oğluyum.
Temizdir huyum, soyum
Soyunu hor görene atalar piç demişler
Okuyup yazsa bile, yine de hiç demişler.
Bir eski Türk şâiri bakın ne güzel söyler.
«Geçmiş zaman olurki hayâli cihan değer».
Türklerin bu kırımı, yürekler acısıdır.
Hep o yanık türküler o günlerin yasıdır.
Konumuza gelelim,
Konumuz neydi bizim
(Karamanın koyunu
Sonra çıkar oyunu)
Güz ayları gelmeden yayladaki yörükler,
Son Bahar eşiğinde düğün yapmak isterler.
En böyük duâları, «düdüğün güzün olsun
Bir yastıkta kocayın, ömrünüz uzun olsun».
«Düğün» deyipte geçme, yedi oba çağrılır
Günlerce sofra açık, her gelen ağırlanır.
Serilir çayırlığa en kıymetli halılar,
Kilimler, hem görenin renkler gözünü okşar.
İyne işlemeleri, ipek mehremeleri
Bir sergiyi andırır.
Gelinin hünerleri bu sergiden tanınır.
Her çamın gölgesinde bir kaç sofra kurulur,
Çifte çifte, davullar akşam, sabah vurulur.
Gümüş tepsiler, zarflar konuğa kahve sunar,
Köçekler, soytarılar düğüne neşe katar.
Kız, oğlan atlanırlar,
Cirit oyunu başlar,
«Cirit» deyipte geçme, o bayağı savaştır.
Oynamayan kallaştır.
Onun da bir dili var,
Kendisince, bili var.
Onun da deyimi var,
Tahsili var, bilimi var.
Sanırsın akıncılar akıyorlar ileri
Türkün suvârileri, sarıyorlar bir şehri.
İşte eski Türklerin kazanmaktaki sırrı,
Görmek isteyenleri cirite götürmeli.
Yok, yok bu gün ne kaldı? Kurutuldu temeli.
Sanki atlar kuş olup, havada uçuşurdu.

Ne yorulmak bilirdi, ne dahi koçuşurdu.
Attan endikten sonra demire binememiş
Örümcekli başları bir türlü yenememiş.
O başlar karanlığı, geceyi körüklemiş
Türkü de sürüklemiş.
Sersemledi küf kokan ağızların zehriyle,
Unuttu dünyasını, unuttu dini bile.
Bu gün bunun yerini at koşusu almıştır
Eskiyi kırıp, dökmek medeniyet sayılır.
Bu günkü koşularda yalnız at yer alan
para ile tutulur **ata binici olan.**
Bu günkü yarışmalar,
Basbayağı bir kumar.
Yoktur bir asâleti
Ve yurda bir hizmeti.
Dokunma zülfüyâre
Uyacaksın zamane, var mıdır başka çare?
Yine böyle bir düğün
Olmuş, yaylalı bütün
Bu düğüne okunmuş.
Her şey ortaya konmuş.
Soytarılar da varmış.
Şaklabanlık yaparmış.
Baş soytarı görmüş kü
Kadınlar altın yükü.
Bunları aşırmakçin,
Düşünür derin derin.
Her düşünen sonunda
Bir karar elde eder.
Çağırır çırağını gizlice birer, birer
Hilesini anlatır.
İki at hazırlatır.
«Karamanın koyunu,
Sonra çıkar oyunu»
Türküsünü mırıldar, oyuna başlar hemen.
Halkı güldürür yaman.
Bir aralık o derki «Bana altın veriniz!
Siz eğer isterseniz
Yaşlı kaynana oynu oynayayım». deyince
Birden bire yüzlerce
Altın dizisi yağar.
Usta orda nekadar

Altın dizisi varsa,
Takınır hep hülâsâ,
Öyle soytarılıklar, öyle şaklabanlıklar
Öyle maskaralıklar, öyle kaltabanlıklar
Yaparki halk bayılır, katılırlar gülmekten.
Yerlere serilirler, usta oyuncu birden
Atına atlayarak, uzaklaşır obadan.
Yerdeki serilenler ayıldıkları zaman
İş işten geçmiş idi.
Gelir mi giden? gitti
Karamanın koyunu
Böyle çıkmış oyunu.

KATIR TEPMESİ
(24)

Bir kurt acıkır kırda.
Bakar karşı çayırda
İri yarı bir deve
Otlamaktadır vire.
İmrenir bu deveye.
Karar verir yemeye,
Yanaşamaz bir türlü.
Deve kuvetli, güçlü
Bir tepmesiyle kurdu
Derhal yere vururdu.
Yutkundu karşısında, saatlerce devenin,
Düşünürdü yolunu bu deveyi yemenin.
Derken koca bir arslan
Çıkagelir ormandan.
Bakar kurdun haline.
Acır miskinliğine.
Derki, «Be hey uyuşuk! Yazık senin pençene.
Pek yazıktır o keskin taşıdığın dişine.
İster misin deveyi
Parçalayıp yemeyi?
Haylaz, uyuşuk, korkak
Şimdi bana iyi bak.
Ben böyük bir hızla deveye atılırım,
En iyi parçasını kendime ayırırım.
Sen de benim sayemde doyur karnını bol bol.
Her zaman böyle olmaz, biraz cesâretli ol.

Kimseden pay bekleme.
Açlıkla imekleme.
Kalıbına yazıktır.
Korkak olan kınanır.
Korkmayanlar kazanır.
Bilki korkak bezirgan
Ne kâr eder ne ziyan.
Eyi dinle bu sözler, sana öğüdüm olsun.
Uğraş, didin, çapala, korkma, uyanık bulun.
Artık yerler içerler, ayrılırlar oradan.
Bizim kurt bir kahraman
Yürüyüşü yürürken,
Eşidirki öteden,
Bir kurt sesi geliyor.
Bir parça ilerliyor.
Çok yaşlı koca bir kurt, pekağır hasta düşmüş.
Tabur tabur sinekler çehresine üşüşmüş.
Bir şey avlayamamış.
Bir kemik yalamamış.
Bizim yiğit kurt derki «soydaşım geçmiş ola,
Anlatasın derdini, ne isteyorsan bana.».
Hasta kurt derki «Acım!
Önce bana bir tıkım
Et parçası gerektir.
Yalnız şu ormanda bir
Katır otlamaktadır.
Nearıktır, ne yağır.
Yağ tulumu gibidir.
Bunu bir ele getir.
Şuna dikkat gerektir.
Katır tepmesi pektir.».
Genç kurt böbürlenerek, Derki «Fil olsa bile
Bu keskin pençelerle
Parçalarım, ezerim.
Yeterki bir süzeyim.
Benim karnım toksa da, sana ziyâfet olsun.
Armağanımdır sana, ye de âfiyet olsun.».
Derken katırı görür.
Sersem, ıhtıyatsızca katıra doğru yürür.
Katır anlar durumu, anlamamış görünür.
Kurda bir tepme atar, leşi yerde sürünür.
Buna «katır tepmesi» derler, pek yaman olur.
Düşüncesiz kişiye bundan kurtuluş yoktur.

PİRELER
(25)

Her yıl pire milleti, kurultay yaparlarmış,
Geçen yılda yapılan hesabı kaparlarmış.
Gelecekte ne yapmak gerekse konuşulur.
Kararlar alınarak, kanunlar sunuşulur.
Dertsiz toplum mu olur?
Onsuz yaratık yoktur.
Her şeyin bir kaderi,
Bir keyfi, bir kederi,
Bir cismi, bir eseri,
Bir tâlihi bulunur.
Hele canlı olanın, derdi daha da çoktur.
Başka bir dert aramak
Boş iş, derttir yaşamak.
Her dağın kendisince bir kışı bulunurmuş.
Herkes kendi işiyle aldanır, avunurmuş.
Şüphesiz didinmedir, didişmedir yaşamak.
Uğraşan, yaşar ancak.
Yine böyle, pireler bir kurultay gününde
Yüce başkan önünde,
Hallerin anlatırken, biri ayağa kalkar,
Derki «Bize insanlar
En büyük zulmediyor
Hem burup, hem eziyor.
Ya yalınız ezmeli,
Ya yalınız burmalı.
Süleyman Peygambere gidipte anlatmalı.
Bu önemli iş için bir kanun çıkartmalı!».
İçlerinden en yaşlı bir pire kalkıp derki
«Peki
Seçin iki arkadaş, giderek anlatsınlar.
Fakat önce baksınlar
Süleymanın yanında bir cüce, bir de köse
Görürlerse
Bir şey söylemek yoktur.
Yoksa dâvâ kaybolur.».
Hemen iki delege
Giderler seke, seke.
Görürlerki huzurda iki çocuk oturur,
Köseyle kısa yoktur.

«Ey adâletli hünkâr!
Bizim bir dâvâmız var.
İnsan oğlu bizlere zulmediyor yok yere.
Bizi yakalayınca,
Pek sıkı, pek hoyratça,
Parmaklar arasında dakkalarca yuvarlar.
Sonra acımaz, ezer kirli hantal tırnaklar.
Ferman buyur da şâhım!
Bize bu iki takım
İşkence yapılmasın.
Bunu bekler kulların.
Ya yalınız boğsunlar, ya yalınız ezsinler.
Canımıza tak dedi, bu çifte belâ yeter.».
Süleyman «Haklısınız. Şimdi ferman yazıla.
Hiç bir zulüm dilemem ben, asla kullarıma.»
Derken oturanlardan,
Biri kalkar «Ey sultan!
Pireler de haksızdır.
Hem zıplar, hem ısırır.
Ya yalnız zıplayalar, ya yalnız ısıralar.
Ya da rahat duralar.». Deyince Süleymana bir düşünce gelerek,
«Çarçabuk hüküm vermek
Doğru bir iş değilmiş.
Önce incelemeli, hüküm sonraki bir iş.».
Deyerekten Süleyman bu dâvâyı reddeder.
Pireler döner gider.
Dâvânın düştüğünü dernekte anlatırlar.
Çok gün görmüş ihtiyar
Pire derki «Ben sıkı tembih etmiştim size
Köse ile kısa varsa yazıktır girmenize.
Hani iki kişiyi çocuk sanmış idiniz,
Biri köse, biri de kısa imiş şüphesiz.».
Bir dâvâ, her yönünden incelenilmek gerek,
Yoksa havaya gider çekilen bütün emek.

PİRELİK
(26)

Eskiden mahalle mekteplerinin
Derin
Karanlık bir izbesi var idi.
Adı

Pirelikti, Hocalar bir çocuğa kızarsa,
Oraya hapsa
Atarlar yavrucağı.
Pirelerin ocağı
Olan o pis, havasız yerde akşamadeğin
Pirelerle zavallı çocukcağız pek çetin
Bir savaşa başlardı.
Aç pireler, durur mu? Çocucağı haşlardı.
Bu izbede aklını kaybeden de olurdu.
Fakat ne aranırdı, ne dahi sorulurdu.
Çünki baba, hocaya neyi tembihlemişti
«Eti senin kemiği benim hoca!» demişti.

EŞEKLE DEVE
(27)

Yakın zamana değin
Demir yolu dediğin
Bilinmez imiş.
Vapur dahi yok imiş, ona binilmez imiş.
Yolculuk da at ile, eşekle yapılırmış.
Kimi şehre erişir, kimi yolda kalırmış.
Yollarda barınak yok
Dinlenecek durak yok.
Yolculuk pek zor imiş.
Yolcular da hor imiş.
Yolcular ara sıra, baskınlara uğrarmış.
Merhametsiz haydutlar, yolcuları doğrarmış.
Ticâret eşyasını, deveyle taşırlarmış.
İşte, eski insanlar böyle çalışırlarmış.
On deveye «bir katar» denilirmiş o zaman.
Develer yürürlermiş bir sıra olaraktan.
En öndeki devenin
Yuları bir eşeğin
Semerine bağlanır.
Sıra böyle sağlanır.
Niçin deve eşeğin ardına düşüyormuş?
Bakın deve bu işte neler düşünüyormuş?
Her işin bir sebebi,
Bulunacağı gibi
Bu işte de bir hikmet
Bulunmalıdır elbet.

Her olay, kendisinden önceki olayların
Sonucudur. Bir bakın!
Dünyada tek başına bir olay bulunamaz.
«Var» deyen bilgisize hiç inan olunamaz.
Olaylar katar gibi birbirine bağlıdır.
Yeni gördüğün bir ot tohmu önceden alır
«Birden bire başıma bu dert nereden geldi?».
Demeyesin. O şimdi
Eski ektiklerinin yeni bir meyvesidir.
Ne ektinse kaybolmaz, ekilen şey biçilir.
Rüzgar eken yel biçer,
Ömrü lak lakla geçer.
Ağız açar havaya
Fayda etmez yuvaya.
Gelelim işimize:
Ne deyordum ben size?
Deve neden eşeğin ardını bırakmazmış?
Kaçırmak korkusuyla başka şeye bakmazmış?
Kaçan kim ulu Tanrı
Yaratmış hayvanları.
Her hayvana yaraşan
Hemi yakışık alan
Âzaları yaratır.
Ayrı ayrı yığdırır
Buyururki «Canlılar!
Karşınızda âzâ var.
Herkes gitsin, kendine yaraşan bir uzvu alsın».
Koşarlar, her giden beğendiğini kendine alır.
Bizim deve düşünür, «bana yaraşan kalır.».
Der de, acele etmez.
Bölüş yerine gitmez.
Bir de sonra ne görsün,
Eşek deveden öndün
Koşup kapmış en büyük ve en uzun kulağı.
Ortada basbayağı
Kedi kulağı kadar
Küçük bir kulak var.
Beyenmeden dönerken
Feriştehler de birden
Bu küçük kulakları atarlar arkasından.
Yapışır kalır hemen.
İşte o gün, bu gündür

Eşeğe o küskündür.
«Ver benim kulağımı!» der de, düşer ardına
Eşek geri verir mi? Dokunur inadına.

TAVŞANLA YAVRULARI
(28)

Tavşan
Tuhaf bir hayvan,
Kısa ön ayakları,
Pek uzun kulakları.
Haylı korkak, çekingen.
Her şeyden şüphe eden
Her işi pek acele.
En ufak sesi bile
Eşidince davranır
İşbu huyu yüzünden, haylı da güç avlanır.
Dalmaz derin uykuya.
Düşmemekçin kuşkuya
İhtiyatı bırakmaz.
Düşmanına hor bakmaz.
Tehlikeyi tez sezer.
Etrafı iyi süzer.
Salla patı değildir.
İşini eyi bilir.
Kanaat sâhibidir.
Tamahtan da iğrenir.
Kimseye zararı yok.
Bir yaprakla karnı tok.
Şaşma kulaklarına,
Bakma ayaklarına.
Kulağın büyüklüğü,
Ayağın küçüklüğü,
Tavşanın hayrınadır.
Onu bunlar yaşatır.
Yoktur tırnağı, dişi.
Kaçmaktır bütün işi.
Neyle karşı koyacak
Düşmana? o ancak
Tabana kuvet verir, nice tehlike aşar.
Ön ayaklar kısadır, yokuşa kolay koşar.
En ufak çıtırdıyı bile duyar, eşitir.

Bu iş de iki büyük kulağının işidir.
Tavşan yavrularını yedi gün besler imiş.
Yedinci gün onları toplayarak der imiş
«Yavrularım sizlere şunlar öğüdüm olsun.
Gece gündüz demeyin, her an uyanık olun.
Yaşınızı yetirdim,
İşinizi bitirdim.
Enişe kaçmayınız.
Yokuştan şaşmayınız.
Biliniz ki her zaman,
Uyku en büyük düşman.

KOCA KEDİYLE SIÇANLAR
(29)

Büyük, geniş bir bakkal dükkanının sâhibi
Cimriymiş, zengin imiş asrî kârûnlar gibi.
Beş on sıçan dadanmış dükkanına adamın.
Uzak, yakın
Dostlarına çok avcı bir kedi ısmarlamış.
Kedi gelmiş dükkana saklanarak bir yana
İşini ayarlamış.
Bir hafta içersinde tek bir sıçan kalmamış.
Dükkancı sevmiş onu, dışarıya salmamış.
Onu eyi doyurur, güzelce besler imiş.
Eyi bakılmasını herkesten bekler imiş.
Yıllar geçmiş aradan kediceğiz kocalmış.
Sıçan avlayamamış, artık kuvetten kalmış.
Fâreler başlamışlar koşuşmaya dükkanda.
Bol bol yerler içerler, dolaşırlar her yanda.
Canı sıkılan bakkal, kediye bakmaz olur.
«Bir hile düşünmeli, başkaca çâre yoktur».
Deyerek kurnaz kedi
«Haçça giderim» deye, çifte tellal ünletti.
Bir oda hazır eder.
Duvarlarda tesbihler,
Çeşit çeşit levhalar.
Ayna gibi parıldar.
Yere postlar serilmiş
Tekke şekli verilmiş.
Ayrıca bir de sofra
Hazırlanmış odada.

Derki «Her gelen sıçan yesin içsin orada.
Ben eyice kocaldım.
Dünyâdan dilek aldım,
Nice nice can yaktım.
Bir hayli yavruları anasız da bıraktım.
Bıktım cana kıymaktan, kötülükten irkildim.
Kan dökmekten el çektim, bir köşeye çekildim.
Ey sıçanlar! Sizinle gelin, helallaşalım.
Yeyin, için doyunca, konuşup halleşelim.
Ben yakında inşallah hicaza gideceğim.
Orada günâhıma tövbeler edeceğim.
Gelin, kimsenin hakkı kalmasın üzerimde.
Günâhımçin bir azap çekmeyem mezârımda.
Gidip gelmemek vardır,
Gelip görmemek vardır.».
Hemen bütün fâreler
Bu söze inan eder.
Toplanırlar odaya,
Yerler de doya doya.
İçlerinden bir yaşlı fâre «gitmeyin» demiş.
«Eski düşmanınıza güven etmeyin» demiş.
«Eski düşman dost olmaz,
İt derisi post olmaz.
Kendi ayağınızla ölüme gidersiniz.
Düşmanın yapmadığın kendiniz edersiniz.
Kendi düşen ağlamaz.
Ağlasa da, ağlamak hiç bir fayda sağlamaz.
Söz duyan kulaklara canımız kurban ola.
Hak sözü dinlemeyen girer mi doğru yola?».
Öğüdü dinlemezler.
Giderler birer birer.
Kedi, yalnız odada bir tek delik bırakmış.
Sıçanlar içeriye işbu delikten akmış.
Kurnaz kedi, köşede bir mindere oturmuş,
Elde tesbih, durmadan ilâhiler okurmuş.
Böylece, mahallenin fârelerin toplamış.
Birden bire deliğin üzerine hoplamış.
Demiş ki «Hesap verin!
Suçunuz çoktur sizin.
Şimdi siz söyleyiniz,
Çuvalın ağzı varken, dipten delen hankiniz?
Söyleyin peynirleri kim delik deşik etti?

Sâde yağ tulumunu kim didik didik ditti?
Kaşarları kemiren, mumları dişleyen kim?
Reçelleri pisleyen, bu haltı işleyen kim?
Kimdir bala tadanan?
Kim yağla banyo yapan?
Söyleyin, cezanızı siz kendiniz seçiniz.
Sıralanın önümden birer birer geçiniz.
Hayın kedi hepsini teker teker doğradı.
Dik başlıkla fâreler belâlara uğradı.

ARSLAN, TİLKİ, KURT
(30)

Bir kurt, bir tilki, bir de yaşlı bir arslan,
Bir zaman
Arkadaşlık etmişler.
Her bir işte arslanın buyrumunca gitmişler.
Üç arkadaş birlikte bir gün geziye çıkar.
Bir tavşanla, bir kuzu, bir de geyik avlarlar.
Arslan kurda emreder.
«Şunları üleştir!» der.
Kurt — Tavşan benim, Kuzu da tilkinin yemekliği,
Zâti şahânenize ayırdım ben geyiği,
Deyince arslan kızar
«Be hey sersem! Ne kadar
Haksız taksim edersin?
Cehenneme gidersin»
Der de bir pençe sallar.
Kurdu ehrete yollar.
Bundan sonra tilkiye dönerek arslan derki
«Gel bakalım şu taksim işini sen gör!
Tilki — .... peki.
Fermani şahâneniz başım gözüm üstüne.
Hepsi de efendimin, ayırmak ne, bölmek ne?
Tavşan Kahvaltınız, kuzu öyle yemeği
Akşam sofranıza da hazırladım geyiği.
Deyince arslan derki
«Anlat ey kurnaz tilki!
Bu adâlet dersini sen nereden öğrendin?
Beni çok memnun etti, senin şu adâletin».
Tilki etek öperek dedi «Ey ulu hakan!
Ben bu dersi öğrendim, kurdun şu yatışından.».

Her olaydan bir ibret almak gerek insana.
Aç gözlülük sürükler ziyanlardan ziyana.
Aç, doymam, zengin ölmem sanırmış bu âlemde
Uğumsuzluk sağalmaz hastalıktır âdemde.
İnsanı her belâya götürür bu hastalık
Aç gözlü düştüğünde, hiç kimse demez «yazık».

KARGA İLE KEKLİK
(31)

Kargayı bilirsiniz, o ne çirkin bir kuştur.
Ne yapısı, ne sesi, ne dahi rengi hoştur.
Yas tutan karı gibi, karalar geyinmiştir.
Kara yüzlü şeytanın huyu dahi sinmiştir.
Sevmez temiz nesneyi, pisliklerde gezinir.
Kokmuş olan ileşi en uzaktan sezinir.
Kanla ciyfedir onun en sevgili gıdâsı.
Kulakları tırmalar, o uğursuz sadâsı.
Bir gün kekliği görür.
Keklik sekerek yürür.
İmrenir sekişine.
Düşer onun peşine.
Kâh olur eşkin gider, kâh olur koşar yorga,
Kekliğin her hâline öykünür aptal karga.
Rengini pek beyenir, ötüşüne bayılır.
Hele salınışların görerek hayran kalır.
Günlerce arkasını bırakmadan kekliğin.
Öykünmeye uğraşır durur akşama değin.
Günler geçer aradan, başarı gösteremez.
Yorulur boş boşuna, dileğine eremez.
Eski yürüyüşünü bile kaybetmesin mi?
Gülünç olur âleme, apuşup gitmesin mi?
Keklik der ki «arkadaş!
İstediğin dek uğraş.
Bana benzeyemezsin.
Sekerek gezemezsin.
Kendini unutarak, başkasına öykünme,
Elin başarısını, benimseyip öğünme.
Tanrım her yaratığa başka bir sungu vermiş,
Bu sunguyu işleten başarıya erermiş.
Herkes yaratılışı neyse onu işlese,
Kınayamaz hiç kimse.

Başkasının rengini almak ne işe yarar?
Eyreti renk tez solar.
Taş ne deyli öykünse, altın olabilir mi?
Kaplunbağa istese, koşup gelebilir mi?
Öyküncü köklü bir şey, dünyada yaratamaz.
Hem fikre, hem bilime sağlam temel atamaz.
Kendözünde bulunan cevheri işletesin,
Elden hayır bekleme, sen kendine yetesin.
Sende olmayan şeye, sen varlık veremezsin.
Kendini unutmakla, dileğe eremezsin.
Önce kendini bir tart.
Sonra azme temel at.
İşini çok iyi seç.
İkircimlikten vazgeç.
Daha sonra, dört elle sarılasın işine.
Bir aralık vermeden, devam et gidişine.
Korkma, doğru bildiğin bir yolda yol almaktan.
Korkak olan bezirgan, ne kâr eder ne ziyan.
Doğru sürçse yıkılmaz,
Bir kere sürçen atın kusuruna bakılmaz.
Ey karga dinle beni!
Sen seni bil, sen seni.
En büyük bilgi budur
Bilenler aziz olur.
Öykünüş bir piçliktir.
Piçten ne hayır gelir?

PAPAĞANLA PÂDİŞAH
(32)

Zâlim bir pâdişahın, bir papağanı varmış.
Onunla eylenirmiş, çok da eyi bakarmış.
En eyi gıdalarla akşam, sabah beslermiş.
Yatacağı yuvayı ipeklerle süslermiş.
Som altından yapılmış papağanın kafesi.
Bu yüzden, altın gibi çın çın ötermiş sesi.
İnci, elmas, zeberced gibi kıymetli taşlar
Dizi dizi asılır, iş bu kafeste parlar.
Milletinin derdini dinlemeyen bu adam
Papağanı dinlermiş, boyuna sabah, akşam.
«Pâdişahım çok yaşa!» dediğinde papağan
Coşarmış, keyflenirmiş işbu duaya sultan.

Dermiş ki «Kuşlar bile bana dua ediyor
Ünüm de yeryüzüne yayılıyor, gidiyor.»
Bu gibi hülyâlarla böbürlenen hükümdar
Milletini kayırıp, hayırlı iş mi yapar?
Sarayın bahçesinde bulunan bir ağacın,
Üzerinde bir yığın
Karga yuvası varmış.
Kargalar âlemine bir karga hükümdarmış.
Papağanın gördüğü, sevgiyi kıskanırmış.
Kendini bir papağan olabilir sanırmış.
Papağana içinden büyük bir hınç beslermiş.
Ortadan kardırmakçin onu, fursat beklermiş
Bir gün, nasıl olduysa kafesi açık görmüş.
Ansızın koşup, gelip papağanı öldürmüş.
Pâdişah eşidince kızar, hemen emreder
«Ne kadar karga varsa hepsi ölmelidir.» der.
Eskiden pâdişahlar ne derse o olurmuş.
Hoşuna gitmeyenin boynunu vurdururmuş.
Milleti özlerinin kölesi sanırlarmış.
Ne acımak bilirler, ne de hak tanırlarmış.
Bu konu çok acıdır.
Yürekleri yandırır.
İşimize gelelim.
Anlatmıştım nitekim,
Pâdişah kargaların kırımını emretmiş.
Memlekette çok korkunç bir kırım alıp gitmiş.
Kargalardan birisi bir leyleye gelerek,
Derki «Ey hacı leylek!
Düşmüşe yardım etmek,
Ulu Tanrı emridir.
Biliyorsun şimdi bir
Karga kırımı yürür.
Beylik emir üç gündür.
Üç beş gün yuvanızda
Beni saklayınız da
Yavru yetiştireyim.
Soyumuz kurumasın, bir kaç oğul vereyim.».
Leylek «Peki!.» der, karga
Yerleşerek yuvaya
Birçok yavru çıkarır.
Karga pistir, murdardır.
Göden bağırsağı yok.

Bu yüzden pisliği çok.
Yuvayı koku alır.
Leylekler âciz kalır.
Söz dinlemez kargalar.
O günlerde hükümdar
Birden bire ölünce,
Sona erer işkence.
Leyleyin yuvasında artık durulmaz olur.
Ferman da unutulur, karga kırımı durur.
Kargalar ayrılırken leyleye şöyle derler
«Yuvamı pislediniz» demeseydin sen eğer
Teşekkür edecektik.
Hoşlukla gidecektik.
İki de bir kızardın «Temizlik yapın!» deye.
«Böyük değer verirdin en önemsiz nesneye».
Leylek de der «Temizlik
Ne boş şey, ne titizlik,
Ne dahi önemsizlik.
O yüksek bir ahlâktır.
Pislik iğrenç bataktır.
Sizden bir şey beklemem güle güle gidiniz.
Bu kıç sizde oldukça, çok yuva pislersiniz.»

SEMERCİ İLE EŞEKLER
(33)

Orta doğu illeri
Eski zamandan beri
Yük taşıtmak, binmekçin
En ziyâde eşeğin
Sırtından faydalanır.
O ne uslu hayvandır.
Sabırlıdır, uysaldır.
Şaşkıncadır, aptaldır.
Bir avuç kuru saman
Bulabildiği zaman,
Hoşnuttur kaderinden.
Daha artık bulmakçin kımıldamaz yerinden.
Bir feylesof gözüyle bakar dünya yüzüne.
Bir çöp kadar görünmez varlık onun gözüne.
Değer vermez bir şeye.
Hem sopa, hem sevgiye.
Alındırmaz, hoş görür.

Sopa olmazsa durur, sopayı yerse yürür.
Kini yok, siniri yok.
Yalınız inadı çok.
Başlayınca inada
Dünyalar yıkılsa da
Vazgeçmez inadından,
Geçer tatlı canından.
Sağrısı, omuzları
Sırtındaki yağırı «*»
Açılsa, göz göz olsa
Alındırmaz, Hülâsa,
Bir semerci bir köyde yıllarca semer dikmiş,
Bir gün, o köyden göçüp başka bir köye gitmiş.
Bu olay duyulunca, köydeki eşeklerce,
Anırmaya başlarlar eşekler beraberce.
Semercinin ardından büyük bayram ederler.
«Bundan sonra bu köyde, ne yük vardır, ne semer»
Deye şenlik yaparlar.
Kimi sevinç içinde, semeri, sazı yırtar
Kimi yatar ağnanır.
Kimi durmaz anırır.
Köyde yaşlı bir eşek
Varmış bunu görerek
Der ki «ey arkadaşlar!
Sevinmeyin bu kadar.
Bir semerci giderse başka semerci gelir.
Sizin yağırınızı eski semerci bilir.
Semeri ona göre oyar, ayar ederdi.
Yeni semerci bilmez, sırtınızdaki derdi
O şimdi sırtınızda yeni yaralar açar,
Boş yere sevinenin keyfi pek çabuk kaçar.
Âdem oğullarının doğru bir sözü vardır
Derler ki «Yeni gelen, gideni arattırır.».
Bilin orta doğunun
Yükselmesiyçin onun
Eşekten enmesidir,
Demire binmesidir.

«*» Bakınız, Türk Dil Kurumu böbürlenerek çıkardığı sözlükte «yağır» hakkında ne demiş: «Atın omuzları arasındaki yağlı yer ve bu yerde, eğer vurmasından açılan yara.»

İşte sunturlu bir yanlış daha: Atın omuzları arasında yağlı bir yer yoktur. O, devede vardır. Yağır, eğer vurmasından daha çok, semer vurmasından meydana gelen bir yaradır. Bu yara atlardan ziyade eşeklerin omuzlarında olur. Yağ aslında kir demektir. Yağlık ve yağadı bu kökten gelmiştir. Bunlar Kamusu Türkiden almışlardır. Oranın yanlışını düzeltseler ne olurdu, fakat kim düzeltecek?

UZAĞI GÖREN DEVE
(34)

Her deve katarının önünde eşek vardır.
Devecinin eşyası bu eşeğe ardılır.
Bir gün eşek deveye derki «bana beyan et.
Bu ne sırdır? Ne hikmet?
Hem önde gidiyorum,
Hem de tökeziyorum.
Sen arkadan gelirsin
Yine tökezimezsin.»
Deve eşeğe der ki
«Bunun bir değil, iki
sebebi olsa gerek.
Birisi önde gitmek,
Öne geçmek, başbuğuluk kolay bir iş mi olur?
Atılan taş daha çok öndekine dokunur.
Topluluğa baş olan, her şeyden sorumludur.
Halkın gözü önünde o, nâzik durumludur.
Başa geçmek isteyen, oynar kendi başıyla.
Ömrü geçer korkuyla, sandalya savaşıyla.
Başa geçmek hevesi, gözünü karartmıştır.
Gözü kararmış olan, bataklığa saplanır.
İkinci sebebi de anlatayım sana ben,
Sen yalnız önünü görüyorsun yörürken
Ben daha ilersini, uzakları görürüm
Uzağı gördüğümden emniyetle yörürüm.
Uzağı görmeyenler,
Ya tökezir, ya düşer.
Yürüyeceğin yere görmeden ayak basma
Adımları ağır at, hem sarsılma, hem sarsma.
Kulağın büyükse de, görüşün hayli kısa.
Bu gidişle başından eksik olmaz dert, tasa.
Her işte ileriyi görenler yanılmazlar.
Hiç bir güçlük önünde şaşırmazlar, yılmazlar.».

İBİBİK KUŞUYLA BAYKUŞ
(35)

İbibiği tanırsınız, o ne güzel bir kuştur.
Kendi gibi sesi de pek sevimli, pek hoştur.
Bir adı, İshak kuşu.
Bir adı da hak kuşu.

Bir adı da çavuştur
Pek de uğurlu kuştur.
Turnayla kırlangıca
Odur çavuşluk eden, ilk bahar başlayınca.
Tan atarken her seher,
Dem tutarak hû çeker.
«Sesini ilk eşiden zengin olurmuş» derler.
İlk bahar geldiğinde, köylü yarış ederler.
Bir tanrısal duyuyla dinlerler ötüşünü.
Bayram günü sayarlar, onun döndüğü günü.
Düşkünlerle hastalar
Bu sesten şifâ umar.
Genç kızların rüyâsı,
Yoksulların hülyâsı
Bu seslerle yorulur.
Halk bununla avunur.
Erenlerden sayılır, gerçeklere ermiştir
Hiç şüphe yokki, hakla hak olmuş bir dervіştir.
O, yanık hûlarıyla ilk yazı canlandırır.
Seslendirir dağları, yer yer yankılandırır.
Tabiata âşıktır.
Aşka da yaraşıktır.
Yârab! O nasıl nağme, o ne şevk, o ne coşuş?
Baharın karşısında, o ne destan okuyuş?
Gecenin karanlığı, büsbütün yırtılmadan,
Daha obir canlılar hayata atılmadan,
Şafaklar uyanırken o dahi uyanıktır.
Nasıl gaflete dalar, yüreciği yanıktır.
O dem, onun sesine ses verir bütün eşya.
Tan vaktidir, ruhlara sızar hazreti mevlâ.
Gönüller gökler kadar genişler, nurla dolar.
Ruhlar, martılar gibi engin denize dalar.
Madde silinir artık
Mânâ olur tek varlık.
Tan yelinin o yumuşak, serin serin esmesi
Tâze yapracıkların çıkardıkları sesi
Kaynayarak fışkıran pınarların ahengi
Çiçeklerin doyulmaz, gözü okşayan rengi,
Bir denizin çeşitli dalgasına benzerler.
Hepsi de bir kaynaktan kaynar, tecelli eder.
Yine bir gün tan vakti ibibik demine başlar.
Bunu eşiden baykuş kıskanır, onu haşlar.

«Neden her sabah erken
Herkes uyku uyurken
Gürültü yapıyorsun?
Bu sesler artık sussun.
Bıktık bu gürültüden
Yoksa sustururum ben.».
Deye göz dağı verir.
Düşmanlığın belirtir.
İbibik der «ey baykuş!
Ortalıkta ne olmuş?
Kimin canın yakmışım?
Kime de yan bakmışım?
Kimseye zarar etmem.
Zulüm yoluna gitmem.
Gecenin karanlığı yırtılırken kalkarım.
Bir körpe, yeşil dalın üzerine çıkarım.
Başlarım hû çekmeye.
Hakka niyaz etmeye.
Biliyorum gözünü senin ışık incitir.
Kulağın da, hak söze karşı kilitli midir?
Tabiatın sırrını görecek göz isterim.
«Karanlığa alışan göz, onu görmez.» derim.
Gece ava çıkarsın,
Nice canlar yakarsın.
Karanlığı seversin,
Kötülüğe iversin.
Yapmadığın binâyı ne hakla yıkmaktasın?
Vermediğin bir şeyi almakta haklı mısın?
Hayâta hürmet eden,
Hürmet bulur gerçekten.
Örenlikte gezersin,
Pisliklerde yüzersin.
Bir kere konduğun yer,
Herhal yıkılır, çöker.
Ayağın uğursuzdur.
Bastığın otlar kurur.
Gel içini temizle!
Kötülüğü ört, gizle.
Ancak eylik yapasın.
Bir tanrıya tapasın.
Kimseye hınç besleme.
Kör şeytana esleme.

Bak varlığa hele sen.
Onmuş varmı kötüden?
Yanar, evet can yakan.
Evsiz kalır ev yıkan.
Gir gönül âlemine,
Er gerçekler demine.»
Ey âdem oğulları! parmak kadar bir kuşun
Feryâdını eşidip biraz düşünür olun.
Boş mudur bu inleyiş?
Boş mudur sizce bu iş?
Tabiatta bir nesne boşa yaratılmamış.
Hiç bir zerre dileksiz meydana atılmamış.

ARSLA ARSLAN
(36)

Arsın biri bir arslanın inine
Uğramış, görmüş arslan enine,
boyuna serilmiş. Can çekişiyor.
Ağrısının hızıyla yeri eşiyor.
Yıkılmış, bir nesne avlayamamış.
Bir damla kan dahi yalayamamış.
Aç kalmış günlerce, bir şey yememiş.
Kimseye derdini söyleyememiş.
Kimde yürek varki yaklaşa ona?
Ürküntü salmıştı her cins hayvana.
Yerinden kalkmaya, toparlanmaya,
Tâkati kalmamış, kımıldanmaya.
Ars derki «Ey dağlar kralı noldun?
Sonunda sen de mi ettiğin buldun?
Neydi o kükreyiş, o haykırışlar?
Neydi o öfkeler, gönül kırışlar?
Neydi ozulümler, cana kıyışlar?
Neydi başkaların hiçe sayışlar?
Sesinle dağları inletir idin.
Emrini her kese dinletir idin.
Yüzlerce suçsuzun canına kıydın
Korkuttun âlemi, herkesi sıydın.
Düşkünlük gününü hiç düşünmedin
Kimseye bakmadın «Hep, benim» dedin.
Nerde sürü sürü dalkavukların?
Nerde sofranızda o konukların?

Önceden bir iki dost edinmedin.
Büyüklük tasladın. «Ben varım» dedin.
Her zaman yüksekten emir verirdin.
Keskindi fermanın, yürürdü emrin.
Dün, «güçlüyüm» deye kasalıyordun.
Bu gün bir sineyi kovamıyorsun.
Yüksekten düşene kurtuluş yoktur.
Yüksekten her düşen bin parça olur.
Tanrının kanunu budur deyişmez.
Eyriliğe giden hakka erişmez.
Cezâsın görmeyen zâlim bulunmaz.
Taş kesen, yaş kesen, baş kesen onmaz.

KÜÇÜK DOMUZLAR BÜYÜĞÜNÜ ARATTI
(37)

İriyarı bir domuz yerleşir bir ormanda
Başka domuz bırakmaz orda aynı zamanda.
Ara sıra köylünün tarlasına enermiş
İsrafı hiç sevmezmiş, bir parça darı yermiş.
Gün görmüş, terbiyeli, uğumlu hâli varmış.
Taşkınlığa gitmezmiş, az şeylerle kanarmış.
Büsbütün kurutmazmış o girdiği yerleri.
Bir korucu gibiymiş, korurmuş bölgeleri.
Başkaca hiç bir domuz ona yaklaşamazmış.
Bu yüzden zararı da hayliden hayli azmış.
Böyle olduğu halde, köylü kızarmış yine.
Acırlarmış hayvanın az çok yediklerine.
Avlamak istemişler, sezerek kurnaz hayvan
Başka yoldan gelirmiş, tuzağa uğramadan.
Yaz geçipte soğuklar başladığı sırada
Hasta düşer zavallı, ölünce o arada
Bunu gören dağdaki genç domuzlar enerler.
Tarlalarda ne varsa, kırıp dökerek yerler.
Ertesi gün köylüler bir hayli hayıflanır.
O insaflı domuzun ölümüne acınır.
Bu domuzun ölümü derin kaygu yarattı.
Derler «Koca domuzu, küçükleri arattı.».

ZEKÂTIMA TUTARIM
(38)

Bir çobanın sürüde güzel bir koçu varmış.
Gözü gibi severmiş, çok da eyi bakarmış.

Sürünün kösemenî,
Güdeni, gözeteni.
Kurtlar bile yılarmış
Yaylaya ün salarmış.
Kıvrım, kıvrım boynuzu,
Hayli geniş omuzu.
Duruşu pek kıyakmış.
Arslan gibi bir bakış.
Güvenirmiş gücüne
Düşkün imiş öcüne.
Sürüye yan bakanın,
Bir tos ile canının
Çıktığı bir olurmuş.
Kendince kurulurmuş.
«Fil olsa da yutarım
Savaşta üst çıkarım».
Deye böbürlenirmiş.
Çok sürmemiş bu gidiş.
Bu bölgenin kurtları, arslana baş vururlar
Derler «Bizim bölgede büyücek bir sürü var.
Sürünün kösemeni sürüye yaklaştırmaz.
Kimseyi yan baktırmaz.
Kapandı nasibimiz, bitti azık yolları.
Aç kaldı kurt kulları.
Bizi kurtar bu koçtan
Hep doyarız o zaman».
Arslan derki kaplana
«Git çarçabuk o yana.
Koçu alıp gelesin
Gelmezse gebertesin.
İstemem kullarımın
Aç, biilaç kaldığın.».
Kaplan sürüye gider.
Oraya baskın eder.
Sürüden kösemeni götürürken çobanın
Aklı başına gelir, arkasından kaplanın
Korkusuyla gidemez.
Koça yardım edemez.
Kurşun atar vuramaz.
Şaşırarak duramaz.
«Yetişiniz erenler, yetişin evliyalar!».
Deye bağırır bar bar.

Kimse gelmez imdâda.
Son vererek feryâda,
Gözünü göğe diker
«Ey Allahım! sen dahi yetişmez isen eğer
Kurtarmazsan, vallâhi zekâtıma tutarım.
Ne kuzuydu, ne toklu, koskoca koçtu tanrım.

İKİ BAYKUŞUN ÖTMESİ
(39)

Bir varımış, bir yokmuş.
Doğu ülkelerinde zâlim krallar çokmuş.
Her gün evler yıkılır.
Nice canlar yakılır,
Zavallı milletleri ezerek sindirirler.
Kanlarını kurutur, gayreti dindirirler.
Uyuşan çâresiz halk,
Vurdum duymazlaşarak,
Afallamış, şaşmıştır.
Zulüm hatti aşmıştır.
Bu hâle karşı kimse
Bir kelime söylerse,
Bütün hısım, akraba,
Birden görürdü ceza.
Kralın bu zulmünden, değil yalınız insan,
Dağlarda gezen hayvan
Dahi zulme uğrarmış.
Her canlıyı doğrarmış.
Sık sık sürgün avları
Yaparmış, iri yarı
Köpeklerle, tazılar,
Avlağa katar katar
Bir gün önce giderler.
Bir kolaçan ederler.
Yer yer dağlar sarılır,
Bir bölgeye varılır.
Taranır bütün orman.
Asıl işte o zaman,
Görmeli kıyâmeti.
Yürekte merhameti
Bulunan dayanamaz.
Bir taraftan borular bağırır avaz avaz,

Bir tarafta her hayvan,
Kendi sesiyle aman
Dileyerek haykırır.
Gürültüden kulaklar duymaz olur, tutulur.
Ürker güre hayvanlar, gözü döner, kudurur.
Saldırır sağa sola,
Korku salar her kola.
Bu sefer kurşunlarla, delik deşik edilir.
Az sonra da ormana bir de yangın verilir.
Duman kaplar her yeri, alev gökte savrulur.
Küçük büyük her canlı, bu ateşte kavrulur.
Av değil, bu bir kırım, bir yürekler acısı
Keyf için yaptırırmış bunu haktan bulası.
Nice yavrulu kuşlar,
Yuvalarında yanar.
Bırakamaz yuvayı
Gör fedâkar anayı.
Her hayvan ölüsünden sıra sıra tepeler
Yaptırarak padişah bir kurt gibi seyreder.
Derken içi bulanır.
Bu zulümden huylanır.
Av biter içki başlar.
Her çeşitten kadınlar,
Hizmete koyulurlar.
Kimisi çalgı çalar,
Kimi zillerle oynar.
Zevki sefâ canlanır,
Kafalar dumanlanır.
Bu sırada karşıda bulunan bir kayanın
Üzerinde ansızın,
İki baykuş ötünce,
Kral ürküntü duyar, alır derin düşünce.
İçine korku düşer, titreyerek hükümdar,
Çağırır başbakanı «Söyle, ne deyor bunlar?».
Deye ferman buyurur.
Vezir der «Şâhım buyur!
Başka kimse olmasın,
Yalnız zâtin duyasın.
Efendimiz! Baykuşun birinin bir oğlu varmış,
Birteçik yavrusuna güzel bir eş ararmış.
Obirinin kızını oğluna isteyormuş.

Kral — Kız babası acaba bu işe ne deyormuş?

Başbakan — Kız babası bulunan aç gözlü, cimri baykuş,
Kendisince çok ağır önergede bulunmuş.
Kız evi naz evidir,
Naz sevgiyi getirir.
Kral — Altın mı istemekte?
Başbakan — Yok! Başka şey demekte.
Kral — Ne deyor? Anlatıver.
Başbakan — Yanındaki baykuşun kızını beyenmişler.
Fakat kızın babası «çehiz» der, ayak direr.
«Kızımın çehizi iki harap şehirden
İbârettir» ....
Baba Kuş — .... Eğer sen. Bir kaç gün sabredersen?
İki değil, iki yüz harap şehir veririm.
Sana verdiğim sözü yerine getiririm.
Kral her gün yüzlerce şehir harap etmede
Görmüyor musun işler keyfimizce gitmede.
İmâr eden var mıdır?
Hepisi bize kalır.

EDEN BULUR
(40)

Avcının birisi bir ormanda gezerken,
Ateş gözlü bir arslan, ormanın içersinden
Karşısına çıkınca,
Martin, tüfek, tabanca
Ne varsa üzerine boşandırır arslanın.
Avcı yaklaşır bakar,
Yarasından al kanlar, memesinden süt akar.
Avcı anlarki arslan
Yavrulamış bir hayvan.
İçerisi burkulur.
Aramaya koyulur.
Bir kaya kovuğunda bulur onun inini.
Şaşırır kendisini.
Kurşunların sesinden,
Yavrucuklar bu inden
Korkarak savuşmuşlar.
Yalnız bir yavrucuk var.
Kaçamamış, hastaymış.
Avcı acımış, aymış.
Yavrucağı evine

Alarak yeygisine
Dikkat etmiş, böyütmüş.
Ara sıra yörüyüş
Yaparlarmış kırlarda.
Bir gün arslan avcıya «Seni öldüreceğim.
Ne oldu anneciğim?
Nerede kardaşlarım?
Ben bu dertle yanarım.
Öç almak isteyorum.
Kendine gel, deyorum».
Deyince avcı derki
«Peki!
Bir iki akıllıya bu işi danışalım.
Etraflı konuşalım».
Arslan derki «Bu söze karşı bir şey deyemem.
Yalnız insan oğlundan hiç bir hakem istemem».
Avcı «Hayvanlar hakem olsun.
Hak da yerini bulsun.».
Der de, yola çıkarlar
Aramaya bakarlar.
Bir çukurda bir öküz
Hasta, yalınız, öksüz
Yatmış uzanıyormuş.
Derdiyle yanıyormuş.
Avcı demiş öküze,
«Hakem ol yavrum bize.
Bir zamanlar bunu ben,
Hastayken, yavru iken,
Bulup eve getirdim.
Yedirdim, yetiştirdim.
Şimdi beni öldürmek dileyor sen ne dersin?».
Arslan derki «Annemin
Öcünü alacağım.
Kim derki bu acıya duygusuz kalacağım?
Ben süt emen yavruyken,
Anamızı keyfinden
Bu adam öldürmüştür.
Süt emen kardaşlarım hep açlıkdan ölmüştür.
Haksız mıyım ben bunu öldürürsem, ne dersin?».
Öküz derki «Haklısın, parçalayabilirsin.
Bak şu benim hâlime,
On yıl beniâdeme

Hizmet ettim, çalıştım.
Her bir işe alıştım.
Günlerce boyunduruk omuzumu ezerdi,
Merhamet ne gezerdi?
Nodullar vucüdumu delik, deşik ederdi.
Çift sürdüm, kağnı çektim.
Tarlaya tohum ektim.
Döğenle harman ezdim.
Sanma bir gün boş gezdim.
Hâlimiz pek yamandı.
Yediğimiz samandı.
Artık hasta düşünce,
Yatırdılar böylece.
Sağalırsam alırlar, işe koşarlar, eğer
Sağalmazsam keserler.
İnsanlar eyilik bilmez,
Eyilik bilse insanlar, koca öküz kesilmez».
Dâvâ için ikinci bir hakemide ararlar,
Ötede bir zavallı eşeciğe uğrarlar.
Anlatırlar dâvâyı,
Basar o yaygarayı.
Anırır da anırır.
Sonra hâkim tavrıyla, derki «Arslan haklıdır,
İnsan oğlu nankördür, hep kendini düşünür.
Neler çektim elinden.
Yalnız elinden değil, o dikenli dilinden,
Benim adım onlarca bir hakâret sözüdür.
Onlara hizmet eden ancak hakâret görür.
Semer bulur semeri,
Eğer bulur eğeri
Sırtımıza vururlar.
En ağır yük de korlar.
Çırıl çıplak belime yüklerler ağır seklem.
Yükletmeyin deyemem.
Belim salınır, çöker
Kemiklerimi söker.
Kime dert anlatırsın?
Hakkı yoktur hayvanın.
Hele biz eşeklere
Hak tanımaz bir kere.
Günlerce aç kalırız.
Ağıza mı alırız,
«Aç kaldık» demesini?
Son bir çâre biliriz, semeri yemesini.

Bize vurulan sopa, uç uca eklenirse
Dünyaya kuşak olur, şaşmasın buna kimse.
Bak şu yağırlarıma!
Ateş döker bağrıma.
Ben ölürsem durmadan nallarımı sökerler.
Emektardır diyerek göz yaşı mı dökerler?
Hep çektiğim onlardan.
Durma parçala arslan.»
Üçüncü bir hakemi aramaya giderler.
Bir uyuz at görerek, dâvâyı naklederler.
At derki «Ey arslanım!
Ben dahi bir hayvanım.
Şunu eyi biliniz,
Bütün çektiklerimiz,
İnsanların elinden.
Fazla söyleyemem ben.
Hâlim size tanıktır.
Ah, içerim yanıktır.
İnsanların elinde yıllarca çalışmışım.
Hem koşuya, hem yola, sopaya alışmışım.
Özengi yarasından, karnım delik deşiktir.
Gem kırdı dişlerimi, yem yiyemem gediktir.
Besin alamayınca,
Dermanım kalmayınca,
Buraya kapattılar.
Ben ölmeden kıptıya derimi de sattılar.
Hâlâ kulaklarımda kamçı sesleri vızlar.
Açtıkları yaralar durmadan kanar, sızlar.
Derdin kökü pek derin,
Beni çok söyletmeyin.
Arslan haklıdır, haklı.
O öcünü almalı.
Eden bulmazsa eğer,
Dünya harâba gider.
Cezâsını görmeli, cezâsı gerek olan.
Öldürmeyi kışkırtır, öldürene acıyan.
Kötülere acımak, kötülüğü çoğaltır,
Eyileri yoğaltır.
Cezâsız kalan bir suç, başka suçlar doğurur.
Topluluk yaşayamaz, can evinden vurulur.
Canlıların yaşama hakkına dokunanla,
Keyf için kan dökenin canına lânet ola.

SARI ÖKÜZÜN YENDİĞİ GÜN
(41)

Bir kurtla iki öküz
Anlaşır, gece gündüz
Arkadaşlık ederler.
Biri yalnız et yer.
İkisi ot yeyendir.
Böylecene geçinir
Giderlermiş ahbaplar.
Gavgayı geçim yapar.
Geçim derdi dertlerin en başlı kaynağıdır.
Bu yolda aç gözlülük belâlar sağnağıdır.
Öküzün biri sarı, birisi de ak imiş.
Her öküz cinsi gibi bunlar da ahmak imiş.
Bir gün kurt ak öküzü bir kenara çekerek,
«Sana bir çift sözüm var, gizli kalması gerek.
Sarı öküz hayındır, söz dinlemez dik başlı.
Bizimle çalışamaz, hem bunamış, hem yaşlı.
Aç gözlüdür mendebur.
Pis boğazlıdır obur.
Ekinlere giriyor,
Halka zarar veriyor.
Bir gün hepimizi de, köylüler öldürecek.
Hak oldu şimdi bana, bu yüzden onu yemek».
O da der «Bildiğini yap, hiç karışmam işine,
Huyuna, gidişine.».
Akın gözü önünde, kurt sarıyı parçalar.
Ak bundan bir pay almaz, duygusuzlukla bakar.
Aradan çok geçmeden, kurt derki «Ak öküze,
Dinle ne diyeceğim,
Ben seni yiyeceğim».
Şaşırır öküzceğiz.
Derki «Haklısınız siz.
Bu püsküllü belâyı ben kendim satın aldım.
Kendi arkadaşıma karşı kayıtsız kaldım.
Sarı öküz yenirken,
Yenmiştim o zaman ben.
Arkadaşın başına
Gelen bir gün de bana,
Gelebilir demedim.
İşte benim kaderim,

O gün yazılmış idi.
Öz elimle, mezarım dahi kazılmış idi.
Göz yumdum arkadaşın yenmesine, tınmadım.
Soydaşım parçalandı gördüm alındırmadım.
Arkadaşlık hakkını gütmedim gözetmedim.
O felâket görürken, ona yardım etmedim.
İkimiz birleşerek kurda karşı koysaydık,
Soydaşlık gayretiyle, hatır gönül saysaydık;
Bu hâle uğramazdık.
Pişmanlık boştur artık.

DEVE İLE AT
DEVE NEDEN AĞIR GİDERMİŞ
(42)

Bir gün at deveye dedi «arkadaş!
Niçin adımların bu kadar yavaş?
Sebep ne? Yollara yük oluyorsun.
Bu yüzden tozlara boğuluyorsun?
Neden yürüyüşün isteksiz, ağır?
İsteksiz yürüyen yollarda kalır.
Hele aç gözünü, benden ibret al.
Koşmakla tükenir yollar be aval.
Koşarak varırım konağa erken.
Bakarım gece de yollardasın sen.
Hayat ülkesinde koşmak gerektir.
Her işte başarı gayret etmektir.
Yaraşmaz boyuna ağır canlılık.
Kılığın yerinde, nen eksik? yazık!».
Deve cevap verir, der «ey küheylan!
Her şeyin öncesi, sen şuna inan.
İvedi gidene ya taş takılır,
Ya batağa düşüp, yara tıkılır.
İverek yapılan işte hayrolmaz.
Sümeye şeylerden eyilik umulmaz.
Bir adım atarken düşünmelidir.
Atılan adımdan dönmemelidir.
Evet sen koşarsın, çabuk gidersin
Çok kere kendine yazık edersin.
Adımların kayar, ayağın sürçer,
Böyle bir koşuştan ele ne geçer?
Kapanır düşersin yüzün üstüne,

Anlatsana bundan kazandığın ne?
Gülünç oluyorsun seyredenlere,
Yiğitlik taslarsın faydasız yere.
Aferin delisi, düşüncesizsin,
Şaşarım aklına doğrusu senin.
Koşarsın, tıkanır, yolda kalırsın.
Böyle bir hayattan ne zevk alırsın?
Bak ben ne düşerim, ne tökezirim,
İncinmez böylece bir yerim benim.
Ne kamçı izinden sızılarım var,
Ne çifte özengi karnımı yarar.
Onuru bırakmam, ağır giderim.
Boş yere yelene hayret ederim.
Bir başka sebebi bu ağırlığın,
Söylersem, olurki beni anlarsın.
Bizim önümüzde bir eşek vardır,
Eşek baş olunca umulmaz hayır.
Dikilen kulağuz zeyrek olmalı,
Her yönden saygıya gerek olmalı.
Bu yüzden isteksiz yürümekteyiz.
Umarım bizlere hak verirsiniz.
Eşeğin izinde gitmek çok ağır.
Zorla yürüyende istek mi kalır?
Gördükçe baş olmuş eşek bizlere,
Söz mü geçer ayaklara, dizlere?

ARSLAN YATAĞINDAN BELLİ OLUR
(43)

Kurdun biri bütün gün
Av bulamaz, aç, üzgün
Bir köşede yatarken,
Az öteden,
Sürü sürü dalkavukla,
Alay alay uyrukla,
Arslan sultan görünür.
Kurt yerlere sürünür.
Etek öper,
Arslana der,
«Ey sultanlar sultanı!
Hem hastayım, hem acım.
Lütfunuza muhtâcım.

Başımızın tacısın
Dertlerin ilacısın.
Size kulluk edeyim.
Emrinizce gideyim.
Yanınıza alınız,
Gece gündüz yalınız
Size hizmet edeyim.
Azad olmaz köleyim.».
Arslan derki tilkiye
«Şuna bir şey ver, yeye.
Karnını doyur, hele,
Sonra gelsin bizimle.
İstemem kullarımdan aç kaldığın kimsenin.
Ben pâdişah oldukça, kullarım eyi bilsin,
Herkes gönçlük içinde yaşamalı günümde.
Yayılmalı her yana adâletle, ünüm de.».
Kurt, karnını doyuran tilkiye hased eder.
«Ah! Tilkinin yerine, ben sofracı olsam» der.
Katılarak alaya,
Yollanırlar saraya,
Saray bir in.
Bir tepenin,
Üzerinde,
Dağın doruk yerinde.
Önden arslan,
Arkadan,
Kapıkulu girerler.
Yer öpüp birer, birer
Padişahı öğerler.
Bir âlem inin içi,
Bir yanda oğlak, keçi,
Yarı yenmiş yenmemiş,
Hâlâ kanı dinmemiş
Bir yanda koca öküz
Kıvranır büğdüz, büğdüz.
Bir yanda ceylan leşi,
Bir yanda hâlâ dişi
Çıkmamış kuzucuklar
Yığılmış, cansız yatar.
Kurt bunlara imrenir.
Bir yandan da iğrenir
İndeki kokulardan.

Derken, akılsız hayvan,
Burnunu tıkamaz mı?
Arslan görür «Fenâ mı
Buldun bu kokuları?».
Deyince kurt da derki
«Hayır sultanım! Tilki
Hiç bakmamış, kokutmuş.
Temizliği unutmuş.».
Arslan söyler tilkiye
«Kurda cevap ver» deye.
«Dersini ver şu kurdun.
Âleme ibret olsun.».
Tilki kurda şöyle der.
«Be hey aptal! Sen neler
Söyleyorsun, ne dersin?
Unutma, neredesin?
Pâdişah katındasın.
Duldası altındasın.
Tart da söyle sözünü
Uyuma, aç gözünü.
Arslanı yatağından
Tanırlar bütün cihan.
Burayı kendi inin
Gibi mi ölçümlersin?
Burada her niymetten
Bulunur tümen tümen.
Senin inin yoksuldur.
Burda her azık boldur.
Dün açlıktan nefesin
Kokmuyor muydu senin?
Nedir bu nankörlüğün?
Cezasını görürsün.».
Der atar pençesini
Keser kurdun sesini.
Tilkiyi çekemiyen,
Düşüncesizlik eden,
Kurt bulur belâsını.
Hak eder cezâsını.
Çekemezlik ateştir, yakar düştüğü yeri.
Onmamıştır dünyada çekemezin hiç biri.

TİLKİNİN BAĞLADIĞI, ÇAKALIN ÇÖZDÜĞÜ YER
(44)

Çok eski bir zamanda,
Bir arslan bir ormanda,
Yerleşerek yurt tutmuş.
Komşuları korkutmuş.
Dört yanını incitmiş.
Böbürlenmiş, dik gitmiş.
Geniş avlak çevirmiş,
«Kimse girmesin» dermiş.
Âleme karışmamış,
Kimseyle barışmamış.
Bir tek dost edinmemiş.
Kimisini dalamış,
Kimini hırpalamış.
Kimseyle geçinmemiş
Huysuzmuş, sinirliymiş.
Herkesi gücendirmiş.
Kendini beyenirmiş.

***

Eyi bir dostu olan
En bahtiyar bir insan.
Dünya durmaz bir yerde,
Değişir perde perde.
Değişmeyen ne vardır?
Kimi tez, kimi ağır,
Bu yolun yolcusudur.
Fakat sonuç bir olur.
Budur tanrı türesi,
Bitmez onun süresi.
Bu bir sonsuz dönüştür.
Dermende (değirmende) üğünüştür.

***

Bir gün arslan nedense
Hastalanır, hiç kimse
Yanına da uğramaz.
Hâlin sormaz, aramaz
Bir şey bulup yiyemez
«Ben acım da» diyemez.
Eyicene acıkır.
Ne kimseye yanıkır.

Günden güne arıklar
Köpeklenir, mavuklar.
Bir sineyi kovamaz,
Bir gün o sinsi, kurnaz
Tilki anlar bu hâli.
Arslanın hiç mecâli
Kalmamış kıpranmaya.
Başlamış yıpranmaya.
Bitmiş görür arslanı.
Bağlar ayaklarını.
Hem söğer, hem de ağır
Hakâretler yağdırır.
Yalnız gözü işleyen
Arslan bunu ininden
Yarı canlı seyreder.
Tilki savuşur gider.
Az sonra da bir çakal.
Görür derki «Bu ne hal!».
Hemen çözer ipleri.
Döner gerisin geri.
Arslanın hastalığı
Günden güne bayağı,
Eyiliğe yüz tutar.
Bir kaç gün daha yatar.
Bırakır avlağını,
İnini, durağını.
Göçer başka bir yere.
Biri görür der «Nerlere
Gidiyorsun buradan?».
Cevabında der arslan
«Bir yerde tilki bağlar, çakal çözer oradan
Hayır gelmez, orası arslana olmaz vatan.».

TİLKİYLE DONSUZ DEDE
(45)

Tilkinin birini bir sürü köpek
Katuğur etmişler, tilki hemencek
Tabanı yağlamış, öyle kaçmışki,
Düşmanın gözünden sır olmuş, tilki
Yakın bir ormana canını atmış.
Yolların tozunu dumana katmış.

Ormanda sınanmış bir yatır varmış.
Sıkılan, yatıra adak adarmış.
(Donsuz dede) imiş adı yatırın.
Tilki derki «Ben sana yarın
Bir don dikeceğim, sen beni kurtar!
Kapına sığınır darda kalanlar.».
Dalar ormanların karanlığına
Saklanır ağaçlar aralığına.
İzini kaybeder
Onun köpekler.
Kurtulur böylece belâdan tilki.
Bir yolu düşünce yatıra derki,
«Erenler! Bağışla kusurumu benim.
Sana don dikecek ben terzi miyim?»

TİLKİYLE ÇAKAL
(46)

Tilkiyi kaçarken görür bir çakal
Demişki, «Arkadaş! Bu nebiçim hal?
Yaraşmaz sen gibi yiğide kaçmak.».
Tilki dahi derki «Ey sersem ahmak
Tehlikeye karşı kucak açılmaz.
Yangından kaçılır, yelden kaçılmaz.
Görünen belâdan sakınmak gerek.
Aptallık değildir (yiğitlik) demek.
Tehlike hâlinde doğrudur ancak,
Yiğitlik on boğum, dokuzu kaçmak.
Bir ülkü yolunda ölmek şereftir.
Ülküsüz ölünen ölüm teleftir.
Ne olsa tabiat hükmün yapacak
Mârifet bu hükmü hayra kullanmak.
Yok yere ölmekte bir değer yoktur.
Değer hak yolunda ölmekte olur».

LEYLEKLE KARTAL
(YURT SEVGİSİ)
(47)

«Leylek benim ne kuşum.
Yazın gelir, kışın gider.»
Demeyesin ha, oğlum!
Beni dinlersen eğer,

Leylek
Demek
Uğur demektir.
O bizlere ilk yazın muştuların getirir.
Kışın sisli, karlı güneşsiz günlerini
Unutturur, yepyeni
Ilık günlerle gelir.
Her yıl hicâza gider,
Kâbeyi tavaf eder.
İlk uçarken görenler
O yıl geziye gider.
Yuvasında görenler
Evlerinde pinekler.
Yuva yaparken gören, dullar, genç kızlar
O yıl yuva kurarlar.
Yuvasında yatmış gören kadınlar,
Çok geçmeden yavrular.
Leylek öterken gören kadınlar, koca karılar
Bütün bir sene zırlar.
Bir kaynana leyleği, eğer öterken göre,
O yıl Allah dâmâda dinlemek sabrı vere.
Gavgasını görenler
Yıl boyu gavga eder.
Halk leylek üzerine
Çok şeyler
Söyler.
Sen yine
İster inan, ister inanma.
Her söze kanma.
Yaz sonuna doğru
Leylekler yavru
Büyütmüş olur.
Havalar da az soğur.
Daha sıcak,
Fakat uzak
İllere göçmeye hazırlanırlar.
Bir yerde toplanırlar.
Konuşurlar, görüşürler birlikte.
Hem de
Göç işleri, duraklar,
Yol üstünde konaklar
Kararlaşır.

Yavrular da idman yapar, uzak yola alışır.
Tam bu göç günlerinde bir kartal yaralanır.
Uçamaz dalda kalır.
Leyleğe yaltaklanır.
Yakarır.
«Burayı terkeyemem.
Yuvamadek gidemem.
Siz gidince,
Bir nice
Gün yuvanda kalayım.
Bir parça sağalayım.».
Leylek «Peki!» der, gider.
Hazır yuva bulunca, kartal da rahat eder.
Tamam altı ay sonra, leylek döner yurduna.
Kartala der «Çıksana!».
Kartal «Çıkamam» deye,
Ayak direr leyleğe.
Gavgaya tutuşurlar.
Bir eyi boğuşurlar.
Yurt aşkı başka şeydir.
Kedi arslan kesilir.
Leylek onu alt eder.
O da yıkılır gider.
Bilki baskın, basanın.
Her şeref kazananın.
Yenilen şerefsizdir.
Yenene haklı denir.
Nanköre eylik olmaz.
Eden hayrını bulmaz.
Yurt sevgisi leyleği,
Eyiden eyi
Bir kahraman,
Bir arslan,
Bir yenilmez, yorulmaz, savaş gücü vermiştir.
Yalınız savaşanlar umduğuna erişir.
Yaşamak bir savaştır.
Savaşanlar kazanır.
Bak bütün yaşayanlar
Didinerekten yaşar.
Uğraşmayan ölüdür
Yel önünde sürünür.
En küçük bir ot bile,

Köküyle
Yer altında uğraşır.
Engel görse dolaşır.
Her bitki bizim için dalıyla, yaprağıyla,
Taşıyla, toprağıyla
Bir yanılmaz örnektir.
İbret almak gerektir.

KURTLA DEVE
(NASİP DİYE YAPIŞTIK)
(48)

Kurdun biri nasılsa
Karnını tıka basa
Doyurmuş gezinirmiş.
Yemeği sinirirmiş.
Gezmeyi beyenirmiş
Bir çayırın en serin,
Az derin
Bir yerinde, bir deve boynunu uzatarak,
Biraz da yan yatarak,
Yorgunluk uykusuna
Dalmıştı kana kana.
Kurt bu hâli görünce
İmrenerek eyice,
Derki
«Keşki
Karnım tok olmasaydı.
İsteyim de olsaydı.
Parçalardım deveyi.
Hele düşün bir eyi
Kaçırma bu nasibi.
Sümsük aptallar gibi.
Bir şey geldi aklıma,
Aklın kulavuzluğu yol gösterir adama.
Devenin kuyruğuna kuyruğumu bağlarım.
Bir eyice dolarım.
Nasibimi kendime bağlamış bulunurum.
Ne boş yere aranır, ne dahi yorulurum.
Biraz ben dinlenirim,
Yemeyi sinirirrim.
Deve uyandığında, ben dahi uyanırım.

Pençeleri dayarım.».
Der de kuyruğu bağlar.
O da uykuya dalar.
Deve uyandığında
Görürki ta yanında
Koskoca bir kurt vardır.
Deve bundan huylanır.
Ürker, koşar, kocunur.
Hoplar, zıplar, ocunur.
Kurt kuyruğa bağlıdır,
Başı aşağı kalır.
Deve koştukça başı
Öper, gider her taşı.
Al kanlara bulanır,
Başka bir kurt görünce bu olayı, bağırır
«Hayır ola arkadaş!
Bu ne haldir? ne telâş?».
Zavallı kurt «ne yazık
Nasip diye bağlandık,
Bir devletli kuyruğa.
Ya yalçın bir kayaya, ya derin bir oyuğa
Çarparak öleceğim.
Ben akılsız başımın cezâsın çekeceğim».
Dedi boğuk bir sesle,
Bir tıkanık nefesle.

TİLKİ TİLKİLİĞİNİ BİLDİRENEDEK KÜRK ELDEN GİDER

(49)

«Târih» denilen tanık,
Ne akılsız ne alık
Kırallar, pâdişahlar,
Sultanlar, şehinşahlar
Görmüştür yeryüzünde.
Hepisinin gözünde
İnsanlar karıncaydı.
Kuldu ulusun adı.
Kimi kadına düşkün.
Kimisi dahi her gün
Beş on kelle uçurur.
Kimisi bir perinin göğsünde sızar uyur,

Kiminin hırsı altun.
Kimi elmasa vurgun.
Kimi samur kürk ister.
Onca budur tek değer.
İşte böyle bir sultan,
Yazdırarak bir ferman.
Sarayın her yanını samurla kaplatacak.
«Küçük büyük bütün halk
Samur vergisi versin,
Vermeyen dama girsin».
Deyince, bütün millet çıkar samur avına.
Taranırmış dikkatle, dağlar, taşlar boyuna.
Bunu duyan bir tilki kaçıyormuş pek yaman.
Bir başka tilki onu gördüğünde uzaktan,
Bağırırmış «Arkadaş!
Bu ne tuhaf bir telaş?
Sen bizden değil misin?
Neden telaş edersin?».

Kaçan Tilki — Duymadın mı bütün halk,
Birer samur avlamak
Dileğiyle ayakta.

Arkadaşı — Gülme şuna bir bakta!

Kaçan Tilki — Gürültüde kim arar.
Soyu sopu kim sorar?
Tilkiyi samur sanır,
Tüfeyini dayanır.
Tilki tilkiliğini bildireyim der iken
Kürkü gider elinden.
Rahat olmak isteyen
Kaçmalı tehlikeden

ORMANLA PALTA
(50)

Ağaç deyipte geçme.
Hoyratça kesip biçme.
Kıyma, o bir varlıktır.
Bir hayattır, yazıktır.
O ayrı bircihandır.
Tanrısından nişandır.
Ağaçlar olmasaydı,
Yeryüzünün ne tadı,

Ne de süsü olurdu.
Kururdu, kavrulurdu.
Ağaça hor bakma sen,
Eğer kıymet bilirsen.
Kimisi meyve verir.
Kimi gölgelendirir.
Kimi kereste olur,
Evler, barklar kurulur.
Rahat ettirir bizi.
Ve hele
Kimi ağaç gülüyle, kokusuyla, rengiyle
Yeryüzünün süsüdür.
Yamaçların, dağların yeşil bir örtüsüdür.
Göreni imrendirir.
Gözlere o fer verir.
Gönüller de şenlenir.
Koyu gölgelerinde yorulanlar dinlenir.
İpek yelpâze gibi sallanan yapracıklar,
Serinletir havayı, bunalana can katar.
Soğuk sulu pınarlar,
Ancak ormanda kaynar.
Kuşlar öter dallarda.
Civilder yavrular da.
Yer yer çağlayan çaylar,
Gümüş köpükler saçar.
Kurt, kuş, kelebek, insan,
Her içi yanan
Aşkının ateşini oralarda söndürür.
İnsanlar kumrulaşır, meleklere döndürür.
Çöl demek ölüm demek, orada ruhlar kurur.
Kafalar pıhtılaşır, düşünme işi durur.
Bıkkınlık gelir cana,
Yoksulluk, umutsuzluk çöker, basar her yana.

*
**

Yine böyle bir zaman orman kırımı olmuş.
Milyonlarca ağaca keskin palta vurulmus.
Yeşillik yok edilmiş, kırlar çırçıplak kalmış:
Arta kalan bir avuç ağacı telaş almış.
«Kökümüz kurumadan süleyman peygambere
Gidelim, anlatalım, bu zulme bir son vere.».
Deye bunlar paltadan

Yanıkırlar. Süleyman.
Paltayı getirderek
Der ki «Yazık değil mi? Ormanı kesip biçmek?
Var mı diyeceğiniz?».
Palta der «Efendimiz
Sapımız içlerinden,
Bizi odur kestiren.
Orman sap vermeseydi, ormanı kırar mıydık?
Bizi aldılar ele, dağdan dağa dolaştık.
Vurduk, kırdk, doğradık, uçtan uca ulaştık.
Târih olmuş asırlık niçe ulu ağacı
Doğrattılar duymadan bir üzüntü, bir acı.
Nice körpe fidanın acımadan yaşına,
Püsküllü belâ gibi eniyorduk başına.
Eğer bize kalsaydı bir çöp de kesemeyiz,
Suç bizde değil şâhım, hükmünüzü veriniz.».
Palta! sapın kırılsın, gel, bozma bu düzeni.
Âlet olma câhile, hayra kullanmaz seni.

MURAT DAĞI
(ANA KUŞUN ATEŞE ATILMASI)
(51)

Çocuktum.
Çok yerini unuttum.
Çanlı katıra bindik.
Murat dağında endik.
Ninem kacarlardanmış, haber alan yörükler,
Birer birer
Hoş geldine gelirdi.
Boş gelmezdi hiç biri, armağan getirirdi.
Kimi koca bir koçu, yükletmiş çobanına,
Kimi körpe bir kuzu alarak palanına,
Kimi süzülmüş yoğurt,
Kimi şekerli kavut,
Kimisi tâze peynir,
Kimi de bal getirir.
Kimi süt, kimi kaymak,
Getirirdi, kimide hoşmerim tabak tabak.
Kaç gün kaldık bilemem.
Ninem
Dedi «yeter dinlendik»

Yayladan şehre endik.
Endim, amma, ne endim.
Ben orada pek şendim,
Koşardım çayırlarda,
Yatardım çadırlarda,
Gezdim, bıkmadan gezdim.
Akşamın nasıl olduğunu bilmezdim.
Dinlerdim bezmeksizin
Çamların iniltisin.
Getirirdi her esin,
Başka dünyanın sesin.
Göllerinde çimerdim.
Obur bir çocuk gibi tabiatı emerdim.
Tan vaktinde ormanın,
Tadına, neşesine imkânı yok doymanın.
Her şeye hayat veren bir yel eser tanlayın.
Bol bol tabiat ana,
Tan deminde her yana,
Serperek rahmetini,
Gösterir haşmetini.
Körpe dallar eyilir, öper gölün sinesin,
Nârin kelebeklere «Uçuşan çiçek» dersin.
Dalgalanan kokular, bayıltır her adamı.
Sevgililer koynunda bilmem bu koku var mı?
Renk renk tüller bürünmüş bir gelindir her çiçek
Özenerek, göksünde yetiştirmiş bir melek.
Her kuş kendine özel,
Biribirinden gözel
Bir makam tutturarak ahenge başlayınca,
Tanrısal bir mûsiki yayılır uçtan uca.
Minicik yavrulara anneleri yem taşır,
Az büyücek yavrular ötmekliğe alışır.
Yetmiş yıldır tastamam,
Bu yaylanın zevkini bir türlü unutamam.
Bundan dört yıl öncesi,
Bir ağustos gecesi,
Korkunç bir düş uyardı.
Murat dağı yanardı.
Titreyerek silkindim,
Doğruca şehre endim.
Koştum ormancılara,
Dağdan salık almaya.

«Bir şey yok» cevabını aldımsa da kanmadım.
Düşüme inandım da, bunlara inanmadım.
Kurdum dağa gitmeyi.
Düşümü perkitmeyi.
Keşki gitmez olaydım;
Bilmeden avunaydım.
Yakmış büyük bir yangın o yemyeşil çamları,
Külleri arasına ekilmiş cılız darı.
Sinâ dağına dönmüş.
Yaylanın güzelliği san yeliyle söyünmüş.
Soyulmuş nesi varsa,
Çöle dönmüş hülâsa.
Nerde gümüş pınarlar?
Nerde dorukta karlar?
Kurumuş mâvi göller,
Ayna gibiydi birer.
Kurumuş çayırları.
Sel yarmış bayırları.
Dereler taşla dolmuş,
Varlığın rengi solmuş.
Yoksulluğu, vahşeti sinesinde toplamış.
Yaylayı, dağı, taşı ölü rengi kaplamış.
Nerde dağ çilekleri?
Yok olmuş öbekleri.
Nerededir koyunlar, nerde altun inekler?
Yörük şimdi obada aç ve çıplak pinekler.
Böylelikle yok olmuş hayvancılık serveti.
Bu gün başka ülkeden alırız sütü, eti.
Nerde o Türk atları?
Yüğrük, çetin haşarı
Attan enip eşeğe binmek yok mu? Budur hep
Türkü düşüren sebep.
Bir kavmin yıkılışın, gel de gör bu yerlerde.
Bütün yıkım izleri görünür perde, perde.
Çökmüş bir uğursuzluk,
Renk uçuk, çehre soluk.
Göçmüş uzak diyâra yuvası yanan kuşlar,
Şimdi ağıt tutuyor kargalarla baykuşlar.
Yalnız ağaçlar değil, canlılar hep yok olmuş.
Nice kuşlar yuvada yavrusuyla kavrulmuş.
Görenler anlattılar.
Dinleyiniz ne kadar

Yürekler acısıdır.
Aklı olan utanır.
Bak anne duygusuna
Hayret verir insana.
Bir yuva yanıyorken, Ana uçmuş havaya
Dönmüş, dönmüş, sonra da, dalmış yanan yuvaya,
Kesilmiş çağlayanlar, azalmış çokrağanlar.
Nârin kelebeklerin
Sinekler tutmuşyerin.
Ne ot kalmış, ne yaylım.
Bir yeşil dal, bir yaprak aradım, bulamadım.
Esen şimdi o dağda acı matem havası
Yakmış, yıkmış, batırmış elleri kırılası.
Orman mı yalnız yanan?
Yanmış nice bin hayvan
Yok olmadık ne kalmış?
Varlığı yokluk almış.
Koyundan kuzusundan, atından ineğinden
Kumrular tüneğinden
Bir iz bile görülmez.
Murat dağı ölmüştür, o bir daha dirilmez.

★

EŞEĞİN GÖLGESİNE SIĞINAN TEPMESİNE KATLANIR (52)

Bir kaç köylü pazara gitmekçin yola çıkar;
Hava sıcak, yol uzak ne ağaç ne gölge var.
Bir yerde açıkırlar,
Sıcaktan yanıkırlar.
Eşeklerden inerler,
Ekmekle soğan yerler.
Uyku basar onları.
Bir aşak, bir yukarı.
Aranırlar, bir gölge
Bulamazlar, orası çöle benzer bir bölge.
Eşekleri bağlarlar, yatarlar gölgesine
Bir deyecek bulunmaz uykunun böylesine.
Bizim yorgun ahbaplar dalgın uyku çekerken,
Büvelek dalayarak, eşeğin biri birden
Ürkerek başlayınca, delice tepinmeye
Yatanlardan birine aşkeder bir tepme de.

Kimi güler keyfinden, kimi ağlar acıdan,
Yolculardan birisi der ki «yavrum bir insan
Sığınacak olursa eşeğin gölgesine,
Katlanmalıdır onun sesine, tepmesine».

★

KATIRLA KURT
(53)

Kurdun biri acıkmış,
İninden çıkmış
Başlamış gezinmeye,
Dağları tırmanarak, dereleri enmeye.
Akşamadek dolaşmış,
Nice bayırlar aşmış.
İşi tersine gidip,
Bulamamış bir nasip.
Gözü dönmüş açlıktan.
Şaşmış zavallı hayvan,
Nidecek, nişleyecek?
Ol kadar acıkmışki, taş olsa dişleyecek.
Açlık ateşten gömlek.
Açlığa göğüs germek,
Herkesin harcı değil.
Kuzum! şunu eyi bil,
Acın beyni dar olur.
Her belâya sokulur.
Aç kudurmuş demektir.
Bütün hırsı yemektir.
Aç köpek fırın deler.
Aç hayretmez, şerreder.
Bulduğuna saldırır.
Düşünemez daldırır.
Açın mantığı yoktur, açlarla konuşulmaz.
Aç öküz yolda kalır, arabaya koşulmaz.
Bu yaygın bir sözdür «Açlık bozar sofuluğu.
Tanımaz varı yoğu.
Aç adam korkuludur,
Aklın değil, daha çok kursağının kuludur.
Hele başkası yerken,
Aç karınla seyreden
Karşısına diş biler

Yüreğinde hınç besler,
Atalar ne hoş demiş,
Hikmet dolu bir deyiş.
«Kimi, yer, kimi bakar
Kıyâmet bundan kopar».
Dünyada her gürültü açlık yüzünden çıkmış
Nice tahtlar devirmiş, nice saraylar yıkmış.
Kimdir yıkan tahtları? Kimdir kıran taçları?
Sabrı tükenmiş olan ülkelerin açları.
Aç kişi hak tanımaz, kendisini tanırmış.
Zengin ölmem, züğürt doymam sanırmış.
Sözü uzatmayalım
Şu pişmiş aşımıza soğuk su katmayalım.
Lâfı keselim burda.
Gelelim bizim kurda.
Kadersiz kurt eyice
Acıkır, basar gece.
Yorgun, argın inine karanlıkta can atar
Yatar ama ne yatar.
Sağa sola dönerek,
Kıvranır sabahadek.
Yarı canlı sürünür,
Zorla kendini sürür.
Derken,
Bir katır görür birden.
Katır güçlü, kuvetli.
Dolgun kalçalı, etli.
Çömelip hırsla bakar.
Ağzının suyu akar.
Saldırmakçin gücü yok.
Katır olgun, çok mu çok?
Nasılsa kurnaz katır
İşin farkına varır.
Derki «Sayın arkadaş!
Ne yorul sen, ne uğraş.
Fikrini sezdim senin
Sana eylik etmenin
Sevabı çok büyüktür.
Çünkü hâlin düşüktür.
Sen yardıma muhtaçsın.
Belli, günlerdir açsın.
Ben eyliği severim.

Eyiliğe iverim.
Düşeni kurtarmayı,
Harâbı onarmayı,
Yüksek ödev bilirim.
Budur ahlâkım benim.
Arka ayaklarımda bir tılısım bulunur.
Onu okuyan kimse, canlıya hâkim olur.
Gel, oku tılısımı,
Sonra akıt kanımı.»
Açlık düşündürür mü ileriyi, geriyi?
Dar kafa ölçtürür mü olup biten her şeyi?
«Ayağını açarken katırı parçalarım,
Son gücümü alırım,
Böylece benim olur hem katır, hem tılısım.»
Der, katırın ardına dolaşırken, ansızın
Yere yuvarlar cansız bir tepmesi katırın.

★

SULTANLA DEVESİ
(54)

Doğu ülkelerinin birisinde bir zaman,
Alık, gebeş bir sultan
Saltanat sürüyormuş.
Ulusu kendisinin kölesi görüyormuş.
Kendi keyfinden başka düşünmezmiş bir nesne.
Karışamazmış onun işlerine kimesne.
Aklına ne gelirse yapmak, yaptırmak ister.
Bir tek dileği eğer
İş hâline gelmezse kızar, kükrer, kudurur.
Birçok zavallıların boyunların vurdurur.
Asar, keser, hiç kimse
Söyleyemez niderse,
Öyle ezmişki halkı,
Yarı ölüden farkı
Kalmamış, pıhtılaşmış.
Zavallı halk sustukça, zulüm haddini aşmış.
Bir gün süt gibi ak, pak
Bir deve görmüş ahmak.
Hoşlanmış bu deveden.
Saraya almış hemen
Deveye âşık olmuş.

Deli gibi tutulmuş.
En güzel mermerlerden ahırlar yaptırırmış.
İpekten halılarla ahırı donatırmış.
Akşam, sabah deveyle düşer, kalkar, yaşarmış.
Öper, koklar, okşarmış.
Zâlim sultan deveyle sarayda uğraşırken,
Halkta bir parça olsun kurtulurmuş zulümden.
Bir gün aklına esmiş, devesiyle konuşmak.
«Bu iş olmalı mutlak».
Deye emirler vermiş.
Kim cesâret edermiş
Deveyi söyletmeye?
Yurttaki hekimleri kurmuş dâvet etmeye
Toplamış bilginlerin hepsini bir araya.
Çağırarak saraya
«İçinizden hanginiz benimle bu deveyi
En eyi
Konuşturabilirse altun var kese, kese.
Hiç kimse
Söz veremez.
Olmaz işe giremez.
Sultan umudun keser?
Hasta düşer derbeder.
Sonunda bir yahudi
Çıkarak «Şahım dedi
söyletirim deveyi,
Hem güzel, hem de eyi.
Bana verirsen izin,
On yıl ister bu işçin.
Samurdan kürk isterim,
Sarayda köşk isterim.
Köleler, câriyeler
Bize hizmet edeler.
Deveye de ayrıca yanımda ahır gerek.
Elimle de beslemek.
On yıl sonra hem okur, hem de yazar gül gibi.
Konuşur bülbül gibi.
Duânız himmetiyle on yıladek yaparız
Yapamazsam asınız.»
Sarayda işe başlar,
Emrinde her nesne var.
Böyük bir defter alır

İçine ince hamır
Yerleştirir, deveyi
Defterdeki pideyi
Alıştırır burnuyla açaraktan yemeyi.
Deve homurdanarak defteri açıyorken
Sultan görüyor, hemen
Bir kese altun verir
Yapılanı beğenir.
Der «Anladım muhakkak
Deve hem konuşacak,
Hem dahi okuyacak».
Haham eşidir bunu
Çağırarak mişonu
Derki «Ne halt edersin?
Yoksa, güme gidersin,
Hiç deve konuşur mu?
Bu saçma iş olur mu?
Son ucu ölüm bunun.
Deli misin be Mişon?».
Mişon cevap vererek,
Derki «Merak edecek
Bir şey yoktur ortada.
On yıl var haritada
Bu uzun zaman bitip, günümüz dolanadek
Ya gider devecisi, ya devesi gidecek.»

KARGAYLA BÜLBÜL YUVASI
(55)

Hiç, bülbül yuvasını gördünüz mü? Bilemem.
O minicik kuşcağız yuvasına çok önem
Verirki insan şaşar.
Yuvadaki ustalık aklın sınırın aşar.
Kese gibi bir şeydir,
Bu kesenin ucunu ince dala geçirir.
İpek gibi yuryumşak otları arar, bulur.
Böyük bir uzmanlıkla onları örer, dokur.
İnsan elle yapamaz.
Uçta bir delik vardır, orasını kapamaz.
Orası hem pençere, hem dahi kapısıdır.
Ordan girip çıkılır.
Yuvayı kurmak için o, günlerce uğraşır.

Bıkmadan, yorulmadan, seve, seve çalışır.
Dişi kuş yuva kurar.
Erkeği azık arar.
Eser serin tan yeli,
Sanki kudretin eli,
Bir beşik gibi ırlar.
Böyle uyur yavrular.
Yuva tamam olunca
Çiftleşme başlayınca
En ince, en de baygın
Ezgileri duyarsın.
O ne sestir Allahım?
Onda hakkı duyarım.
O nasıl kutsal aşktır?
Aşkın kaynağı haktır.
Avuç kadar bir kuşun çıkardığı bir sesi
Çıkaramaz sanâtın sazı, orkestirası.
Tanlayın gelir dile.
Koşmalar söyler güle.
Bahara pek vurgundur,
Ona besteler okur.
İnsanoğlu gelsin de aşkı ondan öğrensin,
İçinde beslediği yersiz gururu yensin.

★

Bülbül yuva yaparken,
Karga görür öteden.
Derki «Bu ne emektir?
Bu emek ne gerektir?
Bir küçük yuva için
Günlerce didinirsin.
Yorulur, uğraşırsın.
Bilmem neler taşırsın?
Örnek al, gel yuvamdan.
Bir kaç çöp bir kaç saman.
Al bir günde bir yuva.
Seninkiyse boş hava!».
Bülbül cevap vererek,
Derki «Sakın bu emek
Boşa çekilmemiştir,
Aşk yorulmakmı bilir?
Her teli örüşümde,

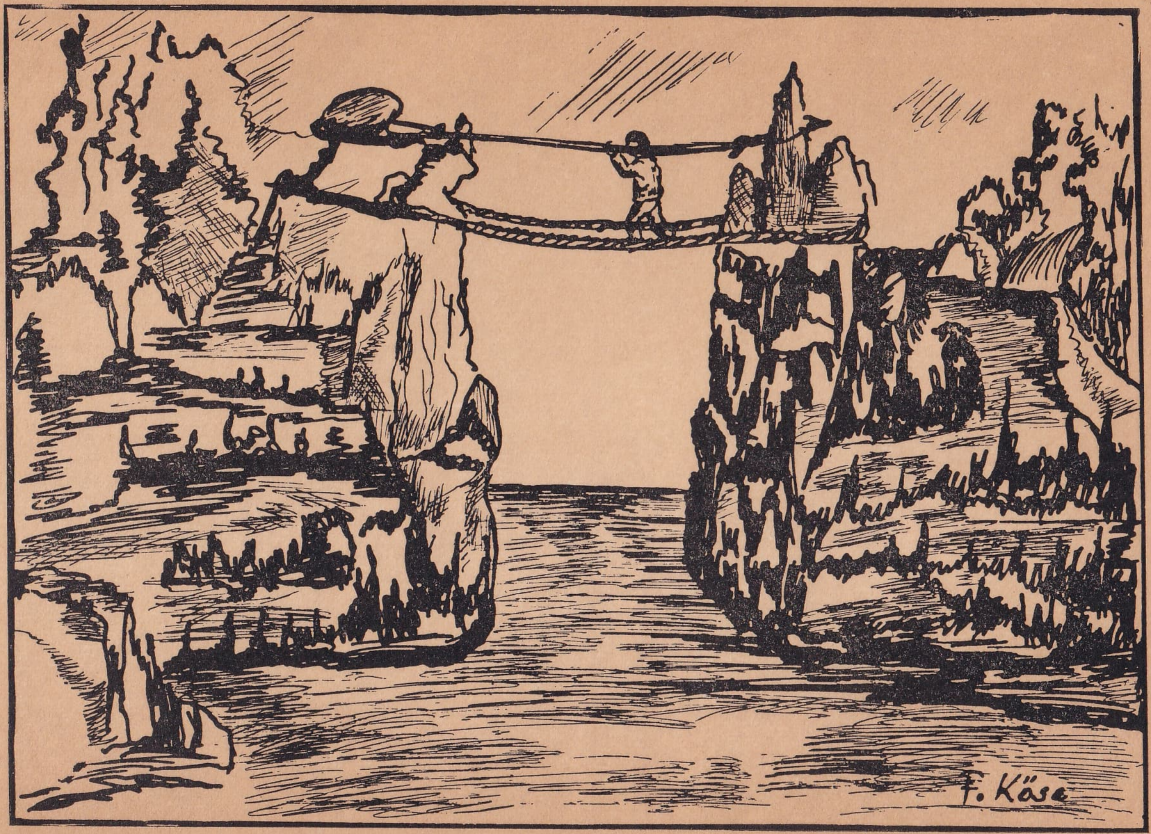
F. Köse

Şevkle iş görüşümde
Böyük bir zevk duyarım.
Ancak yürekten gelen içli sese uyarım.
Benim yüce zevkimdir keyfimce yuva kurmak
Dinç olarak oturmak.
Yuvan sana yaraşır,
O bana yabancıdır.
Her kişi eserine vurur öz damgasını,
Köksüzlüktür, piçliktir öykünmek başkasını.
Sanat, yapı, musikî dünyada her bir eser
Sâhibinin ruhundan doğarsa, alır değer.

KEÇİ İNADI

(56)

Yurdumuzda eskiden
Ne bir çay, ne de düden
Üstünde köprü vardı.
Soyunup çemrenerek yolcu geçit arardı.
Nice yüzmek bilmezler düdenlerde batardı.
Aranır mıydı ardı?
Biz her şeyi kadere
Yükletiriz boşyere.
«Kader» denen sanıya sımsıkı bağlanmışız
Bu yüzden kan kurumuş duraklamış aklımız.
Batanın arkasından
«Ona, ulu yaratan
Kalemi böyle çalmış.» deyerek aldırmayız.
Biz kaderin elinde sanki bir kör aygıdız.
Kader dilekten doğar,
Dilek sağlam olunca, her bir güçlüğü boğar.
Bütün böyük işlerin kaynağı sağlam dilek,
Yılmamak, osanmamak, çekinmemek, dönmemek.
Her ne ise, geçelim.
Konumuz neydi bizim?
Bir çok çaylar üstünde köprü bulunmuyordu.
Zavallı yolcuların canı korunmuyordu.
Bazı çaylar üstüne
Bir kaç enlemesine
Tahta konuverirdi.
Sırat köprüsü gibi oradan geçilirdi.
Bu köprüden geçerken çaya bakmamak gerek

Bakılsa göz kamaşır, işten değildir düşmek.
Çay genişce olursa, köprü ipten kurulur,
Uçları kıyılara bağlanır, durdurulur.
Yan yana iki urgan,
Araları sazlardan
Örgüyle tutturulur,
Tutunmakçin ayrıca bir ip dahi bulunur.
Ben böyle bir köprüden geçtimdi titreyerek,
«Allâhım bu vatana bir sâhip ver!» deyerek.
İşte böyle, dar, küçük,
Bir köprücük
Varmış dere üstünde,
Çok yağışlı bir günde
İki keçi karşılaşmış orada,
Genci derki «Çekil ordan, yol ver, bunak, kurada».
Yaşlısı der «Ben yaşlıyım, sen çekil!
Yaşlılara saygı gerek eyi bil».

Genci — Yuh! Bu salak bunağa
Masal okur burada.
Bak şu olup bitene,
Gücü yeten yetene.
Çağımız Spor çağı.
Saygı, maygı bayağı
Şeyler, çekil dedim a!
Yuvarlarım ırmağa.

Yaşlısı — Gücün yeterse sına.
Susamışsın kanına.
Derken
İkisi birden,
Hızla çarpışmak için çekilirler arkaya.
Atılırlar ileri, başlarlar toslamaya.
Ayakları kayarak derede boğulurlar.
İnatları yüzünden belâların bulurlar.
İnat da hased gibi, ancak sâhibin yakar.
Başa gelen belâlar çok kez öfkeden çıkar.
Yüz bin kere sınanmış bir ata sözümüz var.
Öfke ile kalkanlar, ziyanla otururlar.

AKREPLE KURBAĞA
(57)

Bir akrep bir gün
Bir çaydan geçmek ister.
Meğer

Ne köprü var, ne kayık.
Yazık.
Yorgun, üzgün
Kıyıda bekliyorken
Azöteden
Bir kurbağa görerek
Derki «Karşıya geçmek
İsteyorum.
Umudum
Ancak sendedir.
Beni sırtına bindir.
Lûtfet karşıya geçir».
Böylecene yalvarır.
Dil dökerek yakarır.
Kurbağa der
«Yetişir
Çok ricaya ne hâcet.
Sen eylik bilir misin?
Muhtaçsın bir yardıma.
Gel hele bin sırtıma.
Dosdoğru biner misin?
Usluca ener misin?
Sen iyilik bilir misin?
İnsafa gelir misin?
Anasının karnını yırtarak çıkan sensin.
Daha doğuşta bile, kötülükler edensin.
Hayır gelmez ise de, sizin piç soyunuzdan,
Aldanır bu âlemde sizden bir eylik uman.
Bir de ben sınayayım,
yaparsan kınayayım.
Ben eyliği, bir ödül olarak yapmıyorum,
Eyiliği, bir ödev olarak yapıyorum.
Son bir eylik edeyim
Bin sırtıma gideyim.»
Akrebi yüklenerek çaya girer kurbağa
Çok gitmeden uzağa,
«Seni sokmak isterim, şöyle biraz rahat dur!
Huylu huyundan geçmez. Benim huyum da budur.»
Deyince akrep.
Kurbağa der «Ben de hep
Böylecene dalarım
Huyum bu, ne yapalım?».

KAPLUMBAĞA İLE TAVŞAN
(58)

Bir Tavşan
Sabahtan
Erken, erken
Kalkmış ininden
Azık ararmış,
Karşısında hayli sarp bir yokuş varmış.
Tavşan yokuşu sever.
Enişten hiç hoşlanmaz, yokuşa doğru iver,
Bakar bir kaplumbağa
Tırmanmada bu dağa.
Uzun uzun
Güler hâline onun.
Acı alaylar eder.
Daha sonra der.
«Çıkmak için yokuşa, yarışa girer misin?».
Kaplumbağa onaylar tavşanın önergesin.
Başlarlar yörümeye
Az öteye
Varınca tavşan
Haylazlığından
«Şu deliksiz gölgede bir uyku kestireyim
Bir koşuşta ben ona eyi bir ders vereyim».
Der, çalının altına kıvrılır, yatar, uyur.
Kaplumbağa yolunda ne duraklar, ne durur.
Erişir ta doruğa.
Tavşan uyandığında, görürki kaplumbağa
Yarışı kazanmıştır.
Her işte açık gözler, uyanıklar kazanır.

KAVAKLA KABAK
(59)

Böyükçe bir kavağın
Altında yazın
Bir kabak kökeni biter, böyür tez günde.
Bir engel yok önünde.
Sarılarak kavağa, yükselmeye koyulur.
On beş gün içersinde kollar dorukta olur.
Başlar tohur dökmeye
Kavağın dallarını başlayınca bükmeye,

Kavak derki
«Bir iki
Günde çıktın tepeme
Böyle densizlik etme,
Tohurların arttıkça ağırlık da artıyor
Kollarımı tartıyor.
İnce dallar büküldü.
Yapraklarım döküldü.
Belim de kamburlaştı.
Yaptığın haddi aştı.
Bir gün âciz kalırsam?
Olurki yıkılırsam?
Ettiğini bulursun.
Yeter bu zulüm, dursun».
Köken der «Be moruk!
Hakkım benim bu doruk.
Eyi bakki ben kimim.
Bu gün sana hâkimim.
Kim karışır keyfime?
Boşa gürültü etme.
Önelden böyle gelir.
Altta kalan ezilir.
Benki senden yükseğim
Sana hükmedeceğim.
Önümde eğilerek, belini bükeceksin,
Bilki, ister, istemez yükümü çekeceksin.
Yukarının işine, aşağı, karışamaz.
Aşağı, yukarıyı saymadıkça yaşamaz.
Niçin bıraktın beni, tepene çıkarmaya?
Hakkın olamaz bu gün yalvarıp yakarmaya.»

★

Dünya döner, durur mu?
Her gün bayram olur mu?
Her doğan gün, bin türlü olayla birlik yörür,
Bilinirmi yarınlar ne verir, ne götürür?
Varlığın kanunu bu, durmadan değişmektir.
Dünyada hiç bir şeye güvenmemek gerektir.
«Noldum» deye kıvanma, «Nolurum» deye düşün,
Sen işinle öğünme, o seninle öğünsün.
«Bu benden küçük» deye
Hor bakma hiç kimseye.

Hor bakan horluk görür.
Horluk içre sürünür.

★

Gelelim konumuza
Artık tabiat ana, son vermişidi yaza.
Havalar değişerek kırağı düşüyordu.
Kavaktaki yapraklar bir hayli üşüyordu.
Bir sabah bütün saplar kavrulmuştu pek erken.
Saplar tutamıyordu kabakları düşmekten.
Şimdi, kökene düştü yalvarmanın sırası.
Gelmiyordu ricânın artık ardı, arası.
«Arkadaş yakarırım!
Düşmesin tohurlarım.
Düşerlerse yazıktır, parça parça olacak.
Tutarsan kurtulacak.
Aylarca emek verdim,
Bunları yetiştirdim.
Acı yavrularıma.
Unut, geçmişe bakma».
Demişse dahi kabak,
Cevap olarak kavak
Sırtından kabakları atarak kurtulmuştur.
Köken dahi böylece ettiğini bulmuştur.
Bin bir parça olmuştur tohurların her biri.
Yüksekten düşenlerin kalır mı sağlam yeri?

KARGA İLE KÜLBASTI
(60)

Bir gün canlardan biri
Bir parça öte, beri
Alarak kıra gider.
Pınar başında bir yer
Beyenerek yerleşir.
Her taraf yemyeşildir.
Serin esintilerle
Çamlar gelerek dile
Canlara can üfliyor.
Bir tanrısal nağme kim ruh ilinden geliyor.
Gümüş köpükleriyle çağlayan yeşil ırmak,
Periler ülkesinden almış rengini mutlak.
Uçuşan kelebekler

Uçan çiçektir birer.
Çağlayanların sesi dağlarda yankılanır.
İnsan burda kendini başka âlemde sanır.
İş bu dilber çevrede bizim baba da coşar.
Coşar da saatlerce hayal içinde yaşar.
Çıkarır şişesini daldırır soğuk suya.
«Kadeh çek de dert çekme, aldırma, dünya bu ya!
Ömrümüz akmadadır şu akan ırmak gibi
Umma kahbe dünyadan bir vefa ahmak gibi.»
Pek yalın kat içilmez, kör olası bu zıkkım.
Yanında da bir takım,
Çerez, çemen olmalı.
Böylece yutulmalı.
Başka ne yaparsan yap.
Biraz da kebap,
Bir parça kavın,
Eksik olmasın.
Bizim erenler
Her şeyi hazır eder.
Çalı çırpı yandırır;
Bir ateş uyandırır.
Köze bir parça et kor.
Et közde kızarırken burcu burcu kokuyor.
Bir karga uzaklardan alır et kokusunu,
Götürür yuvasına közden kaparak onu.
Baba dalga geçermiş,
Arasıra içermiş.
Farkına sonra varır, ocağı bomboş görür
Alındırmaz erenler, o her şeyi hoş görür.
Bakarki et uçuyor «Nasip onunmuş» deye
Baba başlar gülmeye.
Hoşuna gider bu iş
Meyer etin altında bir köz yapışmış imiş.
Karga eti yuvaya
Koyar koymaz havaya
Birdenbire bir alev direk, direk yükselir,
Fakat elden ne gelir?
Yuvada, yavrular da
Kavrulur bir arada.
Bunu gören bir leylek
«Geçmiş olsun» deyerek
Ekler şu sözleri de,

«Sen ilerde, geride
Nice canlar yakardın.
Başka şey düşünmezdin, çıkarına bakardın.
Yavru, yavsı demezdin acımazdın kıyardın.
Kan içmekten her zaman büyük bir zevk duyardın.
Hep zulümdü ettiğin
Biçer herkes ektiğin.
Nice körpe yavrular pençende can verdiler,
Nice süt kuzuları yutuldu birer birer.
Ummadığın bir yerden
Cezâya uğradın sen.
Âlemde türe budur
Zulmeden zulüm bulur.
Hiç bir şey bu varlığın kitabından silinmez
Belirtisi bizlerce ne vakittir bilinmez.
Bir taşın denizdeki yarattığı bir dalga
Kopmadan, sonsuzluğa uzanır halka, halka.
Tabiatın koynunda kaybolan bir nesne yok.
Oradan gelir, gider varlıkta ne var, ne yok.
Biraz vakit geçse de,
Beş on gün gecikse de,
Cezâsız kalmamıştır,
Gerek şer, gerek hayır.
Beklenmedik bir günde,
Şaşılacak bir yönde
Gelir, çatar bir belâ.
Artık tanrı koruya.

TEPEDEN İNME
(61)

Tanrı âdem atayı yarattığı sırada
«Yeryüzünde bir arda
Yaratmak isteyorum.» deyince meleklere.
Dedilerki «yok yere
Yeryüzünde kan döken
Fesat tohumu eken
Bir kimse mi yaratmak
İsteyorsun muhakkak?».
İşte böyle, insanlar
Yeryüzünde kıl kadar
Sanma rahat ettiler.

Ne rahat ettirdiler.
Dişi yok, tırnağı yok
Örümcecik ağı yok.
Çırıl çıplaktır teni
Yolunmuş bir tavuğa benzemekte bedeni.
Bakılırsa en âciz, en kuvetsiz yaratık
Görünüşte pek arık.
Fakat fesat yönünden, iblislere ders verir.
İsterse o, şeytana pabucu ters giydirir,
Zâlimlerin zâlimi
Yeryüzünün hâkimi
Yalnız yeryüzümü
Görmektedir bu zulmü?
Denizde yüzenlerle
Havada uçan bile
Kurtulmadı zulümden,
İşte bu «insan» denen.

★

Denizin kıyısında genç, yaşlı bir sürü halk
Görürsün, aylak, aylak,
Dizilmiş öbek öbek.
Ellerinde bir deynek
Değneğe bağlı bir ip
İpe çengel geçirip,
Çengele yem takarlar.
İpi suya atarlar.
Gün olur
Bir tek balık tutamıyan bulunur.
Gün olur parmak kadar
Bir kaç balık yakalar.
Onca iş bu cinâyet, çok büyük bir zaferdir.
Balıkların yerlerde çırpınması zevk verir.
Ağzında cıgarası
Seyreder yok olası.
Günlerde bir gün,
Ana balık da bütün
Yavrularını toplar.
«Size bir öğüdüm var
İp ucunda bir gıda
Görürseniz sakın ha!
Yaklaşmayın yemeye

Bu bir gıdâdır deye.
O korkunç bir tuzaktır.
Eyilikten uzaktır.
Bir lokmacık gösterir
Başa belâ getirir.
Aç gözlülük etmeyin.
Yanlış yola gitmeyin.
İnsanlardan bir hayır
Bekleyen yaya kalır.
Yerde ileri, geri,
Az gelir yedikleri.
Denizlere uzanır.
Tapulu malı sanır.
Doymaz gözü bir türlü
Yürek hakka örtülü.
Ol kadarki insanın
Gölgesinden sakının.
Gülmesine kanmayın
Eylik eder sanmayın.
Her gülmesinde bin bir
Kötü fikir gizlidir.
Deyerek öğütlerken
Bir yavrusu öteden
Der «sevgili anamız!
Birden bire, habersiz
Serpmeye ne dersiniz?».

Anaları — Ah, benim yavrularım!
Ondan koruya tanrım.
O pek ansızın gelir
(Tepeden enme) denir.
Ondan kurtuluş yoktur,
Meyerki Allah korur.

KADI BOĞAN AYI
(62)

Ermişlerden birisi, bir gece bir düş görür,
Bir melek alır onu, gök yüzüne götürür.
On sekiz bin âlemi bir lahzada seyreder.
Ne güneşler, ne aylar, ne dünyalar devreder.
Gezdirir köşe, bucak ona bütün fezâyı.
Bundan sonra cennete eletir evliyâyı.

Hûriler karşılarlar
Gılmanlar da kucaklar.
Gösterirler cennetin altından köşklerini,
Dolaşır her yerini.
Gümüş göllerde yüzer,
İpek hûriler ile kol, kola girer, gezer.
Elmastan kadehlerle,
Baldan tatlı kevserle
Ağırlanır, eylenir.
Kuş tüyü koltuklarda uzanarak dinlenir.
Maddelikten çıkarak nurdan nura belenir.
Bir bahçede gezerken,
Bir ayı görür birden.
Şaşırarak «Bu ne?» der.
Bilirizki cennete yalnız insanlar girer.
Üç de hayvan girecek,
Bir çift öküzle inek.
Bunlar âdem ataya cennetten gönderilmiş.
Çift sürmekçin verilmiş.
Birisi de Sâlih'in mûcize devesidir.
Bir kaya yarılarak, oradan gelesidir.
Bunların birisi de İsmail'in koçudur.
Söyleyin bana nolur?
Bu iri yarı ayı, cennete neden girdi.
Neden bu lûtfe erdi?».
Şu cevap, inci gibi hûrilerin ağzından
Dökülürki «Bir zaman
Bir şehrin çok ayarsız,
Çok da zâlim, çok hırsız
Bir kadısı varımış.
Haklıyı haksız yapar, haksızı da soyarmış.
Ölüden de alırmış, diriden de alırmış
Her türlü fenâlıktan sanma geri kalırmış.
Yaka silkermiş millet.
Halkın yanıkmasını dinlemezmiş hükümet.
Kadafendi (kadı efendi) severmiş kırlarda dolaşmayı.
Bir ormanda kadıyı yalnız görünce ayı
Saldırır üzerine boğar kadı babayı.

Bu yüzden, bütün halkın hayır duâsın alır
Sanma eylik, kötülük yiter, askıda kalır.
Bak Allahın işine, ayı cennetlik olmuş.
Yaptığı bu hizmetin böyle ödülün bulmuş.

KARA SİNEKLE ARI
(63)

Kovanlarda temizlik yapıldığı bir günde,
İyne büyüklüğünde
Bir damla bal bir ara,
Bulanır çamurlara.
Yüzlerce kara sinek
Toplanır öbek öbek
Damlanın çevresine.
Çamuru yercesine,
Ol kadar çoğalırki
Bir kara bulut sanki
Çökmüştü ortalığa.
Çeşit çeşit sinekler dolmuştu sola, sağa.
Birbirinin üstünden çamura enmek için
Çok şiddetli, çok çetin
Savaşlar başlamıştı.
Bir türlü gelmiyordu işbu savaşın ardı.
Nice böyücek sinek, küçükleri ezerek
Yanaşırdı damlaya
Zavallı küçükleri yemezdi doya doya.
Tabur tabur konardı,
Hep pisliğe sunardı.
Bunu gören bir arı dediki sineklere
«Niçin toplanırsınız sürülerle pis yere?
Sizler de bizim gibi uçar, konar, gezersiz
Bir bakışta bizler de sizin gibi sineğiz.
Bizden neniz eksiktir?
Elinizden de gelir.
Nedir bu sefilliğin, bu pisliğin sebebi?
Ne olur çalışsanız sizler de bizim gibi?
Çiçek, çiçek dolaşıp, toplasanız balından
Böyle yoksul, böyle aç düşmezdiniz bir zaman.
Bilmem niçin durmadan pislikte gezersiniz?
Eyi kötü seçmeden ne olursa yersiniz.
İrinden kaçmazsınız, kan dahi içersiniz.
Kış gelirken açlıktan kırılır, geçersiniz.
Kimse acımaz size.
Hor bakar neslinize.
Çıkın sahraya, kıra.
Gidin çayırlıklara.

Gonceleri koklayın, çeşitli ballar emin
Uçunuz gülden güle, sürün baharın demin.
Sinek derki «Biz hürrüz
Sizi tutsak görürüz.
Emirle her işiniz,
Emirle içişiniz, emirle yeyişiniz.
Emirle yatarsınız
Emirle kalkarsınız.
Bize karışmaz kimse
Her sinek ne ederse
Kendi başına eder.
Kendi aklınca gider.
Gezeriz her tarafta.
Evde, mutbakta, rafta.
Ne varsa hep bizimdir.
Böylecene geçinir,
Gideriz, bu dünyâda.
Arı der «Bu hülyâda
Bulundukça topunuz,
Ölüme mahkûmsunuz.
Toplulukta hayır var.
Ayrılıktaysa zarar.
Eyi bakınız bize.
İbret olsun bu size.
Hepimiz birimizçin,
Birimiz hepimizçin.
Biz ruhça da birliğiz,
Ayrı kayrı bilmeyiz.
Kovanda bulunanlar
Birlik hâlinde yaşar.
Bütün gün didiniriz,
Pak azık ediniriz,
Yoksulluktan, açlıktan,
Sıkılmayız bir zaman.
Açlıkla sefillikle,
Horlukla, rezillikle
Hürriyet mi olurmuş?
Murdarlıklar içinde kim bir değer bulurmuş?
Erginliğin kadrini ancak erginler bilir.
Serserilik başkadır, hürriyet başka şeydir.
Her tatlının tadını, ancak tadanlar bilir.

Tadılmadık bir şeyin tadı, yabancı gelir.
Kim şeref duygusundan, onurdan yoksul olur
Ezilir, kahredilir, bin belâya kul olur.

EŞEĞİN GÜNAHI

(64)

Bir vakitler bir ilde korkunç bir ölet çıkar.
Çok ocaklar söndürür, birçok evleri yıkar.
Nice nice canlara ölüm zehrin içirir.
Her gün kudurmuş gibi halkı kırar geçirir.
O zamanlar bulaşma, mikrop bilinmezmiş,
«Kader» denen boşluğa dayanırmış bütün iş
Her çâreyi göklerden beklemişler aylarca
Hastalıktan kırılmış insan, kurt, kuş, karınca,
İşbu korkunç durumdan telaş almış arslanı,
Böyük bir kurultaya çağırmış her hayvanı.
Hayvanlar toplanırlar.
Arslan kürsiye çıkıp, söylev vermeye başlar.
«Ey benim itâatli, sadâkatli kullarım!
Ortalıkta bir takım
Çeşitli felâketler, olaylar dolaşmada.
İnsanları aşarak bizlere ulaşmada.
Tükeniyor neslimiz.
Buna siz ne dersiniz?
Yeryüzünde sebepsiz
Bir çöp bile oynamaz, bunu hep bilirsiniz.
Açıkca konuşulmalı,
Herkes serbest olmalı.
Fikrinizi söyleyin
Beni tenvir eyleyin.
Sebebi ne bu derdin?
Arayın derin, derin.
Kedi derki «Ne gibi
Şeydir bunun sebebi!
Bence sebep pisliktir.
Ölet pislikten gelir.
İnsanlar pislikleri, sokaklara atarlar.
Her türlü hastalıklar, işte bu halden doğar».
Üyelerden her biri fikrini beyan eder.
Oturum uzar gider
En son bir üye kalkar.

Derki «Bütün insanlar
El kaldırıp, tanrıya duâya başlamışlar.
Böyük küçük nekadar
Günah işlemişlerse, tövbe ediyorlarmış.
Tanrıya yalvararak «Bağışla» deyorlarmış.
Arslan bu önergeyi
Beyenerek «en eyi çâre bu olsa gerek.
Herkes tövbe ederek,
Günahını söylesin.
Candan tövbe eylesin.
Anlaşılan bu belâ
Günahlılar yüzünden bize gelen bir cezâ.
Birer birer diz çökün
Günahları sökünün.
İlk önce ben söyleyem
Ne günah işledimse bir bir beyan eyleyem
Bir gün böyük bir inek parçalamış, yemiştim.
Hâlâ bu işe karşı pişmanlık etmekteyim.
Çünkü inek gebeymiş.
Yavrusu fırlayınca bana dokundu bu iş.
İç acısı uyandı,
Günlerce içim yandı.
Rahatça yatamadım
Bunu unutamadım.
Tövbe ettim tanrıya
Olaki bağışlaya».
Der demez bütün üye
Bir ağızdan «ne deye,
Ey sevgili şâhımız!
Niçin böyle boş yere, üzüntü duyarsınız?
Hakkınızdır bu sizin,
Cilvesidir kaderin».
Deyerek bağrışırlar.
Kurultayda ne kadar
Toplanmış üye varsa,
Kaplana, kurda, parsa
Varınca hep söylerler
Yaptıkları günahtan hepsi tövbe eylerler.
Kimi bir süt kuzusu parçalamış, kimi de
Tavuk boğmuş kömeste.
Hiç birinin günahı büyük günah değilmiş,
Böyle karar verilmiş.

Eşeğe gelmiş sıra
«Aç kalmıştım bir ara,
Bir yolda gidiyorken
Kıyıdaki ekinden
Bir parça koparmıştım».
Dediğinde, bir takım
Homurtular yükselir
Herkese öfke gelir.
«Vay çapulcu, vay hırsız,
Vay nâmussuz, hayırsız!
Bütün çektiklerimiz
Senin yüzünden şeksiz».
Deye hücum ederler.
Zavallı eşeceği didik didik diderler.

KATIRIN DAYISI

(65)

Yaşlı arslan ölünce, oğlu pâdişah olur,
Törenlerle taç giyer, geçer tahta kurulur.
İster o, kullarını birer birer tanımak
Emreder «yakın, ırak
Kullarım toplanalar.
Bilmeliyim ne kadar
Canlılara hâkimim.
Her kim
Gelmezse bu çağrışa
Yem olur kurda, kuşa».
Dediğinde hayvanlar.
Gelirler katar katar.
Yer öpüp dizilirler,
Sıra ile gelirler.
Sorar nüfus işyarı.
Şu tuhaf soruları
«Adı nedir babanın?
Hanki yayla durağın?
Huzûri şahânede yalan söyleyenlerin
Cezası ölüm, bilin.»
Her hayvan cevap verir.
Sıra katıra gelir.
Genç arslan o vaktedek görmemişmiş katırı
Bakar derki «Bu ayrı

Bir yaratık olmalı.
Buna da sorulmalı.
Ne eşeğe benziyor, ne ata benzemekte.
Doğrusu şaşıyorum buna bir ad vermekte».
Hemen söz alıp kaplan,
O emektar başbakan
Anlatır katır kimdir.
Nice dünyâya gelir.
Arslan sorar «Baban kim?».
«Sultânım« Ne deyeyim?
Kaç kişi, babasını dosdoğru bilir, tanır?
Babamı bilmiyorum, fakat at öz dayımdır».
Deye cevap vererek huzurundan çekilir.
Utancından irkilir.
Arslan anlar katırın
Utanıp sıkıldığın,
Ona derki «Yapılan haksızlıklardan yılma,
İşlememiş olduğun bir nesneden sıkılma.
İnsanlarındır bu halt.
İster eşek ister at
Baban olmuş ne çıkar?
Asâlet yok, ahlâk var.

ÇAKALLA KEKLİK
(65)

Bir keklik bir çalının dibinde uyuyorken,
Ansızın birden
Yakalamış bir çakal.
Ağzına almış aval.
Hemen keklik bir hile
Düşünerek acele
Derki «Sayın arkadaş! ben çok sofu bir kuşum,
Bilirsin okuyuşum
Can yürekten dinlenir,
Ben dua okuyayım, sen dahi tesbih getir.
Besmele çekmek gerek, başlamadan hizmete
Şükreylemek bereket getirir her niymete.
Kalem böyle çalınmış, alnımın yazısıdır.
Sana nasip imişim, kadere katlanılır.
Ya bir yırtıcı hayvan, ya bir avcı kurşunu
Bizim ezrâilimiz. Budur kekliğin sonu,

Ben senin elindeyim, helaldır etim, kanım.
Ağzı dualı olan kula fedâdır canım.»
Çakal şükretmek için açtığında ağzını
Keklik bütün hızını
Kanatlarına verip, pır deye uçar gider
Çakal kaçan avına bakar bakar şöyle der
«Bir niymeti yemeden şükreyleyen aptala
Lânetler ola.»

KURDUN ŞÂİRLİĞİ
(66)

Bir kurt kırda gezerken, tolalı bir at görür,
İmrenir, ata doğru güleç bir yüzle yörür.
Süklüm büklüm yanaşır, yaklaşır hatır sorar.
Atı parçalamakçin kendince çâre arar.
Lafa tutar, konuşur,
Eyi bir fikri yoktur.
Kündeye getirerek,
Murâdı atı yemek.
At anlar niyetini.
Yedirir mi etini?
Ona derki «arkadaş!
Bir parça daha yaklaş.
Konuşup görüşelim.
Seninle tatlı, tatlı sohbete girişelim».
Kurt bu sözü beyenir.
Konuşmayı özenir.
«Seninle yaklaşalım.
Birleşip koklaşalım.
Birlikten kuvet doğar.
Yalnızı herkes koğar».
Deye söze dalmıştı.
Onu hayal almıştı.
At punduna getirip, kurda bir tepme atar
Yarı canlı bir halde, kurt düşüp yerde yatar.
Biraz sonra kurt kalkar.
Dört yanına bir bakar.
At uçmuş oralardan.
Canını yakmış onun hem tepme, hem de ziyan.
Açlık ateşten gömlek
Kolay mı onu geymek?

Kurt yine ormanlarda bir kolaçan yapardı,
Durmadan dört dolaşır, yeni bir av arardı.
Bir koç gördü uzaktan
Boynuzları pek yaman.
Saldırmaktan korkarak,
Ona bir hile yapmak
Düşündü, selâm verdi.
Koyunun aklı erdi.
Dediki «Ben çok güzel, çifte telli oynarım.
Sen de oyun bilirsen birlikte oynayalım».
Kurt cevabında dedi
«Yalnız sen oyna haydi.
Ben oturup bakarım.
Oyundan ne çakarım?
Koyun başlar oyuna
Kurtda boylu boyuna,
Uzanmış seyrederken,
Koyun ansızın birden,
Fırlayıp uzaklaşmış
Kurt ağzı açık şaşmış.
Yine bir başka nasip
Aramakçin gezinip
Duruyorken, bir keçi
Görüp, hop eder içi.
Keçiye hücum için tertip almaya geçer.
Kurnaz keçi anlar, der
«Beni yemekle ancak bir kaç gün tok olursun,
Sana bir yol gösterem, her gün bir av bulursun.
Bir ağıl var köpeksiz,
Beraberce gideriz,
Elimle gösteririm,
Ne kuzular veririm».
Kurt inanır bu söze,
Çıktıklarında düze.
Sürünün köpekleri kurdu katuğur eder.
Kurt şaşırır bu halden aklı başından gider.
Tabanları kaldırır.
Can herşeyden tatlıdır.
Öyle kaçar, ardından ne köpek, ne de kurşun
Erişmek olur olsun.
Esenliğe erince,
Kurt inine girince,

Kaçırdığı avları düşünerek acınır.
Şâirliği tutarak şunları mırıldanır.
«Baktın gördün bir at
Ye etini yan yat
Kemiğini kır at
Eşek misin be pezevenk?

★

Baktın gördün bir koyun
Etini ye de doyun
Nene gerekti oyun
Köçekmisin be pezevenk?

★

Baktın gördün bir keçi
Etini ye miçi miçi
Lâzım mı beşi üçü
Külek misin be pezevenk?».

KEDİ, DUVARDAKİ CİĞER (67)

Kedinin biri,
Duvarda asılı kocaman iri,
Bir ciğer görür.
Gözünü bir tamah dumanı bürür.
Hoplar olmaz, zıplar olmaz.
Tırmanamaz duvara.
Çıkamaz çatılara.
Saatler boyunca, döner, dolaşır.
Yorulunca çalışır.
Bir türlü ciyeri elde edemez.
Bırakıp da gidemez.
Açlıktan kıvranır, düşer, bayılır.
Hayli zaman sonra biraz ayılır.
Bir tilki oradan geçerken durmuş.
Kediye sormuş
«Niçin yemiyorsun sen bu ciyeri?».
Kedi derki, «Yoktur onun değeri
Hem kokmuş, hem murdardır,
Onu kursak mı alır?
Kokmuş olan bir ciyeri yeyemem
Sen yeyebilirsen bir şey de demem.»

F. Kós

KEL BAŞA ŞİMŞİR TARAK
(HOROZLA AKBABA)
(68)

Gördünüz mü? Bilemem!
Umut dahi edemem.
(Akbaba) denilen büyük bir kuşu
Gezer yükseklerde, serttir uçuşu
Kafası dapdazlak,
Boynu cascavlak,
Yüzünden bellidir yırtıcılığı.
Kokmuş işkembeye benzer kılığı,
Merhamet ne, bilmez katı yürekli,
Celladı andırır korkunçtur şekli.
Can yakar her gün.
İleşe düşkün.
En uzak yerlerden avını görür.
Böyük bir şiddetle üstüne yörür.
Küçük böyük demez, kıyar canına.
Nice yavru kuşun girer kanına.
Bu yüzden üremez, soyu pek azdır.
Kan döken onar mı? Ardasız kalır
Eyi bak et yeyen hayvanlar mı çok
Yoksa ot yeyen mi? Kimin karnı tok?
Gelelim konumuza, bir gün akbaba,
Nasılsa aynaya
Bakar bakar da iğrenir,
Suratı kendine pek iğrenç gelir.
Başı kel, biçimsiz boynu, boğazı.
Pek çirkin görünür, pis kokan ağzı.
Onun da başında sorgucu olsa,
Çırçıplak gerdanı tüylerle dolsa.
Kuşların kralı taçsız mı olur?
Her şeyi yalınız arayan bulur.
Başına yaraşır taç arayorken,
Gül gibi ibikli bir horoz erken.
Başlar ötmeye
Bağırır horoza «Tacı ver deye.»
«Çalmışsın tacımı, sorguçlarımı.
Çabuk getir onları.
Hırsızlık mal, kimde olsa alınır
Hırsızlığın cezâsı da ağırdır.

Ben böyüğüm, sorguç bana yaraşır
Tacı ancak, böyük olan baş taşır.
Getir şu çaldığını,
Sormadan aldığını.
Yoksa, seni yakarım
Gereğine bakarım».
Deyince, horoz kaçar, kümese girer.
Akbaba bakakalır, horoz ona der:
«Bir kere kendine bak!
Boş öğünmeyi bırak
Yazık değil mi ahmak?
Kel başa şimşir tarak.

★

Sorgucunu gel de al
Verilir mi böyle mal?
Yaraşır mı be aptal?
Kel başa şimşir tarak.

★

Sorguç nene, taç nene
Büklüm, büklüm saç nene
Dazlaksın ilâç nene
Kel başa şimşir tarak.»

ÇEKİRGENİN MARTIYA BÖBÜRLENMESİ
(69)

Bir çekirge, bir yaprak
Üstüne atlayarak,
Bir gölde geziyormuş.
Böyüklük taslayarak, kendince de deyormuş,
«Ey martılar, biliniz!
Şu koca mâvi deniz,
Bu oynaşan dalgalar,
Hepsi benim, neki var.
Bu gümüş çağlayanlar,
Fışkıran çokrağanlar,
Bu yemyeşil tepeler,
Kıyılar bana özger.
Şâhıyım denizlerin
Kralıyım her yerin.
Bana kimki yan bakar,
Ateşim onu yakar.»

Deye böbürlenirken,
Bir martı da öteden
Bu hâli seyredermiş.
Anlamış o ne dermiş.
Demişki çekirgeye
«Kasalırsın ne deye?
Bu denizler, adalar
Kimseye olmadı yar.
Sen kendini bahtiyar sanma emi o kadar,
Güvenme bindiğine,
Benimdir dediğine.
O ne çok şekle girdi.
Ne eller değiştirdi.
Karârını bulmadı.
Kimse sâhip olmadı.
Gün olur uyuyan su böyle uykuya dalmaz.
Bir kere uyanırsa şahlanır, o gem almaz.
Hangi uyku sonsuzdur?
Bir uyaran bulunur.
Gördüğün uslu deniz, bir yel çıkarsa eğer,
Kudurur deli gibi, coşar, köpürür, kükrer.
Ne varsa tepesinde altına alır, yutar.
Sonra da pislikleri tutar, kıyıya atar.»
Derken bir yel çıkarak,
Onun bindiği yaprak,
Islanıp battığında,
Yalvararak martıya
«Kurtar boğuluyorum
Yetiş! yok oluyorum».
Demekteyken, dalgalar
Çekirgeyi altalar.
Gafletinin kurbanı olur, gider çekirge.
Kuzum! İşte böyledir uyuklayan her ülke.

KEDİYLE KÖPEĞİN TARTIŞMALARI
(70)

Bir evde bir kedi, bir köpek varmış.
Her zaman arada kavga çıkarmış.
Bir gün yine kedi hırçınlık etmiş.
Nedense, köpeyin gücüne gitmiş.
Karşılık vererek çatmış kediye.

Başlamış cevâba şunları deye.
«Nedir bu hırçınlık, ne bu huysuzluk?
Bu çirkin hallere doğrusu doyduk.
Yeter artık, yoksa yırtarım seni
Dersini veririm, kızdırma beni».

Kedi — Ey koca dalkavuk, kapı köpeyi!
Öğren başkasıyla konuş etmeyi.
Bir dilim ekmeğe yaltaklanırsın
Bu hal hoşa gider, eyi sanırsın.
Bedâva ürersin, gelip geçene.
Niçin karışırsın yolda gidene?
Baban dahi olsa, yine havlarsın
Bazan gölgelikte sinek avlarsın.
Ne soyun bellidir, ne sopun belli
Değmemiş yapına tanrının eli.

Köpek — Kıvanma, seninde belli mi soyun?
Bunu kurcalamak çetin bir oyun.
Çapanoğlu çıkar çoğunun soyu.
Sorma değirmenin nereden suyu
Bırak soyu, sopu hizmete bak sen.
Her zaman azizdir hizmet eyleyen.
Gördüğüm eyliğe karşılık ben de,
Kırlarda, köylerde, şehirlerde, evde
Hizmeti kendime borç bilmedeyim.
Onunçün sıdkile hizmet ederim.
Eyliği bilirim, nankörlük etmem.
Sıkıntı çeksem de bırakıp gitmem.
Eylik unutmamak benim huyumdur.
Kurandaki kıtmir benim soyumdur.

Kedi — Atayla öğünmek âciz işidir.
Var mıdır hünerin, bir tanık getir?
İnsanlarsa, senden beni çok sever,
Benimdir evlerde yuryumşak minder.
Benimdir kış günü mangal kenarı.
Atarlar köpeyi kapı dışarı.
Aldırmaz yüzsüzlük edersin yine.
Herkesçe horsundur, öğünmek nene.
Adın hakârete olmuştur eşit,
Az gelmiş bu adın sonra dahi it
Eyi bak peygamber ne muştu verir,
(Kediyi sevmeklik imân işidir)
Yetmez mi bu şeref kedi cinsine?

Ürer misin bilmem? Bana sen yine.
Köpek — Şu senin uydurma hallerin gibi,
Bu hadise yüksek ilim sâhibi
«Uydurmadır» demiş, şimdi ne dersin?
Yalanı dâvana tanık edersin.
Ne eylik bilirsin, ne hak tanırsın
Kendini küçülmüş arslan sanırsın.
Yırtarsın kızarsan tırnakla, dişle
Ekmeyin yediğin elleri bile.
Görmekte bu hâli herkesin gözü.
Her yerde söylenir şu ata sözü:
(Kedi yavrusunu yemek isterse
Sıçana benzetir) Benzemese de
Bir başka yaratık eder mi böyle?
Ben bilmem, doğrusu varsa sen söyle.
Kedi — Temizlik uzaktır sizden çok uzak.
Haramdır sizlere temiz bir yatak.
Her taraf yataktır sizce, «pis, temiz»
Demezsiniz yatar uyursunuz siz.
Durmadan uluyup sabaha kadar
Tâciz edersiniz, ne hakkınız var?
Uğursuz sayarlar bunları herkes,
Doğru değil midir? Ulumayı kes.
Bizdeki temizlik sizlerde var mı?
Bu yolda huyunuz bize uyar mı?
Kuyruk sallarsınız paşaya, beye
Garibe salarsız «yoksuldur» deye.
Köpek — Temizlik satarsın bana boş yere,
şu kendi aybını düşün bir kere,
Analık duygusu, yavru sevgisi
Olmayan bir yürek dünyânın pisi.
Dolabı, sergeni açık bulsanız,
Ne varsa yersiniz, tok da olsanız.
Hırsızlık en başlı işiniz sizin.
Çirkindir huyunuz, hem de ne çirkin.
Hırsızlık olmazsa, sıçan yersiniz
Zararsız serçeden ne istersiniz?
Hakeme gidelim, buna ne dersin,
Hankimiz haklıdır, o hüküm versin.
Kedi kabul eder hakem işini
Köpek bırakır mı onun peşini?
Der ki «Başkasını yerme boşuna,

Gidelim o kutsal İshak kuşuna».
İkisi birlikte kalkıp giderler.
Dâvayı İshaka beyan ederler.
Der ki «İkiniz de haklısınz siz.
Kudretin elinde bir hamırız biz.
Kendi kânununca yapar, yoğurur.
Her çeşit eşyâya bir damga vurur.
Öz birdir, onları damga ayırır.
Dışarda her nesne böyle tanınır.
Damga değişse de, öz hiç değişmez.
Bu sırra çokların aklı erişmez.
Erişse hikmette ne kıymet kalır?
Önemi kaybolur, bayağılanır.
Olgunluk erektir yaradılışta.
Her şey ona varır kalamaz dışta.
Kimi çabuk gider, kimisi ağır.
Kimi yuvarlanır, çukurda kalır.

Bunlar dalgasıdır böyük denizin
Öyle bir denizki, kenarsız, engin.
Birlikten gelmişiz, yine birliğe,
Giderek ereriz sonsuz dirliğe.

O nice isterse öyle yaratır.
Yenilmez, yanılmaz kânûnu vardır.
Ne köpek, ne kedi, ne başka hayvan
İsteyerek gelmiş değil bir zaman.

Ne gelen sorulur, ne dahi giden.
Sorulmaz bir zaman bunları eden.
Kendi isteğiyle kim gelmiş, gitmiş,
Ne için varolmuş, ne için yitmiş?

Çözemez evrende bu sırrı kimse.
Hoş görmek gerektir niceyse, neyse.
Hor görmek günahtır, yermek ayıptır.
Hepsini, varlığın, bir el yaratır.

Her şeyin âlemde bir değeri var.
En küçük nesne de bir işe yarar.
Böyük, küçük yoktur, üstünlük yoktur.
Ancak, tabiatta şekiller çoktur.

Üstünlük yalınız iç temizliği
Bırakın bu huyu, bu titizliği.
En böyük asillik eyiliktedir
Ruh böyle yükselir, kalb temizlenir».

KIRLANGIÇLA YARASA
(71)

Kırlangıç tuhaf kuştur.
Toprağa ayak basmaz, pisliklerden kocunur.
Havada yüzer gibi kanadın açar, kapar.
Atlar gibi havaya kendini salıverir.
Uçmak nice olurmuş, uçaklara ders verir.
Yuvasını çok sever, yavrularına düşkün.
Onlara, uzaklardan besin getirir her gün.
Görmeli yavruların minicik ağızların,
Açarak annelerin nasıl karşıladığın.
İkindin toplanırlar,
Güneş enene kadar
Kendilerince kutsal bir yapıyı çepçevre
Dolanarak, başlarlar mevlevilerce devre.
Devretmeyen var mıdır
Bütün varlıkta? Hayır!
Durma, dinlenme yoktur.
Sanma var olan uyur.
Her nesne aşk ilinden, içtiği meyle sarhoş
Başı dönmez dolanır, sanki semâzen olmuş.
Bu aşktan başka mıdır?
Aşk olmazsa, gördüğün gökler, yerler yıkılır.
Gelelim konumuza.
Kırlangıçla yarasa,
Bir gün karşılaşırlar,
Yarasa söze başlar,
«Ava çıkmak üzere bulunduğum sırada,
Nedir bu boş gürültü? Ne için bu yaygara?
Bir yapıyı çepçevre dönersiniz durmadan,
Şarkılar söylersiniz bıkmadan, yorulmadan.
Sussanız da, dinlense başımız bir parçacık,
Yıkılıp gitseydiniz? Biz ne rahat kalırdık».
Kırlangıç söze başlar.
Sözüyle onu haşlar.
«Ne söylemek istersen, söylemeden az önce,
Alacağın cevabı düşünesin eyice.
Kulak tut eyi dinle
Ne ilgim var seninle?
Bütün gün izbelerde uyursun baş aşağı.
Yurt tutarsın, nedense her karanlık bucağı.

Baş aşağı olursa,
Zekâ söner yarasa!
Kaldır hele başını,
Gör aklın savaşını.
Eğilen baş kırılır.
Tohursuzdur, kısırdır.
Işıktan iğrenirsin, nurdan nasip almazsın
Kaçarsın köşe, bucak feyzinden aydınlığın
Çık da bak şu evrene,
Serilecek önüne
Bin türlü güzellikler.
Çeşitli özellikler.
Karanlıkta ne buldun?
Zulmet tutsağı oldun.
Karanlıkta kalanlar,
Bilmez âlemde ne var.
Karanlıkta yaşayan,
Ne hak tanır, ne vicdan.
Kimki zulmette kalır.
Sağiken mezardadır.
Nurdur varlığı kuran.
Nurdur evet yaratan.
Nurdur zulmü sindiren.
Göz yaşını dindiren.
Bizi anlamanızçin,
Sizlerin hepinizin,
Nura çıkmanız gerek,
Dinleyinizki gerçek
Bir aşkın denizine düşmüşüz, dolanırız,
Bu dönüşler, semâlar boş yere sanmayınız.
Biz hakka inanmışız
Nuruna dolanmışız
İnansızlık ölümdür
Karanlığa götürür.
Bir şeye inanınız
Aşk ile dolanınız.
İnanca özeniniz.
Nur ile bezeniniz
İnan da taşa inan!
Kuruya, yaşa inan,
Bu inanç sizi mutlak
Hakka ulaştıracak.

(*) Nurdan dileğimiz hakîki nurdur. Bilgi nûrudur Kürt nursinin uydurma nuru **değildir.**

İnansız gönül boştur,
Boş gönül korkunç olur.
İnansıza bu dünya baştan başa zindandır.
Hayatta sıkıldığı, daraldığı bundandır.
Avunamaz bir şeyle,
Ne kadınla, ne meyle.
İnanç böyük kuvettir.
Her güçlüğü eritir.
İnansız bir hastadır,
Ne hayatından hoşnut, ne dünyadan zevk alır.

KURTLA KUZU
(SÜRÜDEN AYRILANIN BAŞI BELÂYA GİRER)
(72)

Bilmemki gördünüz mü? Kırlarda ağıl vardır.
Bir dağın koyağında çalı, çırpı, saz, hasır
Gibi ucuz şeylerle çevrilmiş, geniş bir yer.
Arasıra davarı oralarda eğrerler.
Bir kuzunun ağılda cancağızı sıkılmış.
Çitlerin arasından, çok da değil, bir karış
Kadar açık delikten
Özleyip, imrenerek dışarıya bakarken,
Uzaktan bir kurt görür.
Gülerek yavaş, yavaş kuzuya doğru yörür.
Düşürmekçin tuzağa,
Yaklaşır kuzucağa.
Derki «Yavrum, ne yazık!
Seni şu pis, daracık,
Ağıla kapatmışlar.
Suçsuz hapse atmışlar.
Bak! Dışarda ne yumuşak, ne tâze çayırlar var,
Nesi varsa, kırlara dökmüştür sanki bahar.
Gel, kapanma burada,
Çık, oyna, gül, arada
Mâvi göllerde yıykan,
Bu daracık, can sıkan
Ağıldan kurtulasın.
Böylece hür olasın.
Canın çektiği yerde gezip, hoplamak varken,
Bu kapalı ağılda neden durursun, neden?
Acıdım şu hâline, çık seni kurtarayım.

Gel de bir evlât gibi göksüme bastırayım.
Tam şu körpe çağında oynamak, gülmek hakkın.
Yazık değil mi sana, gençliğe doymayasın?».
Kuzu tatlı sözlere inanarak delikten
Dışarı çıkar hemen.
Kurt bir pençe atarak kuzuyu alır, kaçar.
Kuzu acı bir çığlık koparınca, ne kadar
köpek varsa ağılda,
Birden saldırır kurda.
Kurt sıkıyı görünce, kuzuyu bırakarak,
Yıldırım gibi koşar, yalnızca, başı boydak.
Yavrucağın anası bağrına basar onu,
Der «Söz dinlememenin pek acı olur sonu.
Sürüden ayrılanın başı belâya girer.
Baş belâya girince, her çâre sona erer.
Sana kaç kez demiştim «Kurt bizim düşmanımız,
Uzaktan görseniz de, hiç durmadan kaçınız.
Düşmanın gülüşüne aldanmayın, kanmayın.
Tatlı diller dökse de, sakın ha, inanmayın.
Düşmandan eylik uman,
Zarar görür her zaman.»

KARINCA HACCA GİDİYOR
(73)

Büyücek bir karınca, yola düşmüş gidiyor.
Yolda kimi görürse, ona sual ediyor.
«Tanrı evi Kâbeye nereden gidiliyor?».
Der. Sanki, bilmediği bir elle yediliyor.
Yorulmadan, bıkmadan,
Yol alıyor her zaman.
Bir gün bir çekirgeye giderken duş olunca,
Yolu sorar karınca.
Çekirge güler derki,
«Deliliktir seninki.
Kanadın yok, kolun yok,
Paran da yok, pulun yok.
Nice haçça gidersin?
Boş dâvâlar güdersin.
Mekkeye gitmek için,
Bir çok çoşkun ve derin
Irmaklar geçilecek.

Sayısız sarp dağları tırmanmak, aşmak gerek.
Yol bunlarla biter mi? Çöllere düşeceksin.
Kızgın güneş altında kavrulup pişeceksin.
Aç, susuz kalacaksın, olurki öleceksin.
Kum denizi içine batıp gömüleceksin.
Geçsen bile çölleri,
Gidemezsin ileri.
Bir bölgeye varırsın,
Orda düşer, kalırsın.
Kaskatı kara taştan
Başka bir şey bulaman.
Bir ot, bir yeşil yaprak
Elde değildir bulmak.
Ne serinlik, ne gölge,
Kavrulmuş bütün bölge.
Sanki Tanrı evini saklamış bu sarp ile.
Kullarının aşkını denemek dileğiyle.
Oralardan geliriz,
O yerleri biliriz.
Karnımız doysa idi, o yoksul ülkelerde
Böyle, yola düşer de,
Sıkıntı çeker miydik?
Biz de eker, biçerdik.
Eğer öğüt dilersen?
Dön yurduna; yürekten
Kâbeye saygı besle.
Tanrı bu sevgi ile
Sana sevaplar verir
Her sevap sevgidedir.»
Karınca der «Arkadaş!
Aşkımdır bana yoldaş.
Dönemem ben. Bu yolda
Ölmek bile olsa da.
Ölmek var, dönmek olmaz.
Hak nuru sönmek olmaz.
Tasımım var, andım var.
Ben bu yolda ne kadar
Sıkıntı çeksem bile,
Giderim güle güle.
Hiç kimseye dert yanmam.
Yılmam, bıkmam, usanmam.
Attığım her bir adım,

Bana yeni birtakım
Yenilmez kuvet verir.
Yeni çaba getirir.
Âşıka ırak olmaz.
Dileğine ermeden, dur olmaz, durak olmaz.
Gidemezsem ne zarar,
Yolunda ölmek de var.
Yiğitlik, hak yolunda güçlüğü savunmaktır.
Bu eğreti dünyada saâdet, avunmaktır.
Ne kolla, ne kanatla,
Ne sanla, ne de adla,
Ne malla, ne rütbeyle,
Saâdet girer ele.
Bu yolda yorulsam da,
Yansam da, kavrulsam da,
Hiç bir üzüntü duymam.
Yolumdan alıkoyan başka öğüde uymam,
Yanmam özge ateşin yalavlı yakışıyla.
Yanarım ben gönlümün tutuşan ateşiyle.
Irmak, deniz, taş, kaya
Tasımlı bir yolcuya,
Özkes engel olamaz.
Güçlüğe göğüs geren, başarısız kalamaz.
Dileğime ersem de, ermesem de hepsi bir.
Niyetim ya başarmak, ya yolunda ölmektir.

AĞILI CİYERLE KEDİ
(74)

Bilirsiniz bir takım, sürü sürü, pis boğaz,
Hırsız, serseri, kurnaz
Yüzlerce kedi vardır.
Durmaz, ev ev dolaşır.
Kapudan giremezse, tutar bacadan girer.
Ne bulursa aşırır, «temiz, pis» demeyip yer.
Ne hakâretten alır,
Ne kovmaktan alınır.
Yüzsüzlük, sıkılmazlık,
Huyudur onun artık.
Kâh sokulur, sürtünür.
Kâh da uysal görünür.
Kâh olur ki tırmalar ekmek yediği eli.

Kâh yüzüne atılır adamın, sanki deli.
Eylik bilmez, nankördür.
Hep kendini düşünür.
Güvenmek olmaz ona.
İnanma dostluğuna.
Kedi kadın gibidir,
Her dakika değişir.

★

İşte böyle serseri,
Aç kedilerden biri
Bıktırır mahalleyi,
Kurtulmakçin en eyi
Çareyi düşünmüşler.
Komşulardan birisi bir gün ağılı ciğer
Asarak mutbağına,
Tuzak kurmuştu ona.
Gece yarıya doğru,
Bu çapulcu, bu uğru
Kedi çıkar gezmeye.
Bu eve girdiğinde, başlar koku sezmeye.
Onunçün ne güçlük var?
Hemen mutbağa atlar.
Ciğeri gördüğünde, aklı başından gider.
Bir hoplayışla kedi ciğeri elde eder.
«Böyle bir yağlı nasip her zaman ele girmez.
Kader açık güreşir, çok vakitler el vermez.
Ye doyunca, bu senin.
Ye düşünme? kimindir? Ne buldunsa yeyesin».
«Bu bir düşüştür» deye,
Hırsla başlar yemeye,
Yedikçe hırsı artar, doymazlık gelir ona,
Hoşlanır bu sofradan, ciğer de erer sona.
Karnı doyduktan sonra çekilip bir köşeye,
Ya da boş bir döşeğe
Kıvrılıp yatmak ister.
Kursağında tepişir, o yediği nesneler.
Sancılar başlayınca, aklı başına gelir.
Başa belâ gelince, aklın sesi kesilir.

BAL ARILARIYLA AYI
(75)

Tanrı, her bir hayvanı,
Bir savunma organı
İle yapmış, yaratmış.
Böylecene onları, savaş içine atmış.
Yaşamak bir savaştır,
Hem ne çetin, ne ağır.
Hayvanlar âleminde, iki şey göze çarpar.
Biri boğaz kavgası, bir de can savaşı var.
Kimisi tırnağıyla,
Kimi de bayıltıcı, öldürücü ağıyla,
Kimi keskin dişiyle düşmanından korunur.
Kimi de iğnesiyle öz hayâtını korur.
Her canlı, besinini bulabilmekçin koşar.
Bir yandan da canını korumaklıkla yaşar.
İnsan da böyle, fakat
Onun zekâsı kat kat
Böyük, küçük
Hayvanlara üstünlük,
Zeyreklik de vermiştir.
En kuvetli hayvanlar onun elinde esir.
Tabiat kuvetleri bile hizmetindedir.
Sözü uzatmayalım, bu kadarcık yetişir.
Konumuza geçelim.
Konumuz neydi bizim?
Bal arılarıyla ayı.
İnsanoğlu arıyı
Çok eski bir zamanda,
Yerleştirmiş kovanda.
Kimi zaman, oğullar çıkar, gider kovandan.
Başlarında bir yaşlı arı olur komutan.
Sık ormanlar içinde, içi koğuk bir çınar,
Ya bir meşe, ya köknar
Bulunca yerleşirler,
Çoğalıp gelişirler.
Ya da sarp kayaların
Gizli aralıkların
Kendileriyçin durak
Yaparak,
Bal yığarlar tonlarla.

Kaya bulaşır bala.
Bilmez zavallı arı.
Ballar sızar dışarı.
Bunu bilen ayılar,
Ormanda bal ararlar.
Bir gün ayının biri ormanda bal ararken,
Arı sesleri gelir kayanın tepesinden.
Anlar, orada bal var
Kayaya bir yol arar.
Arayan mevlâsını, belâsını da bulur
Aramayı bilmeli, bilmedikçe ne olur?
Ayı o sarp kayaya
Çıkabilmek üzere başlar yolaramaya.
Ne kadar arasa da, bir çıkar yol bulamaz.
Düşünür biraz.
Uzun bir çam devirir,
Koca çamı getirir.
Kayaya dayar, hemen
Tırmanmaya koyulur, bala yaklaşıyorken
Arılar saldırırlar.
Can acısıyla ayı kendini yere atar
Kafası parçalanır, böyle belâsın bulur.
Tatlı bal arıyorken, tatlı canından olur.
Koca ayıyı yener çok ufacık arılar.
Düşmanı hiçe sayan her zaman görür zarar.

ARSLAN POSTUNA BÜRÜNEN EŞEK
(76)

Her gün hakâret gören, bir eşek artık bıkmış.
Ahırı bırakarak, başını alıp çıkmış.
Sık ormanlar içinde dolaşmaya koyulmuş.
Bakın bir gün ne olmuş?
İki avcı çok böyük bir arslanı vurmuşlar.
Ben vurdum, sen vurmadın gavgasına durmuşlar.
İkisi de çok ağır yaralar almış, meğer
İnatçılık yüzünden, ikisi de ölmüşler.
Bunu uzaktan gören
Eşek gelir öteden.
Arslanın derisini soyarak alıp gitmiş.
Düşünüp taşınarak, şöylece akıl etmiş.
«Ben bu postu giyerek,

Hayvanlara giderek,
Pâdişahlık ederim.
Artık dünyâlar benim.
Alır postu, eğnine
Doğru gider oradan hayvanlar eğreğine.
Hayvanlar, pâdişahın geldiğini görünce,
Bir alkış tufanına tutarlar saatlerce.
Derneye koca eşek,
Ağır ağır gelerek,
Tahta çıkar kurulur, kasalır, böbürlenir.
Dünyâda hangi yalan, uzun zaman gizlenir?
Tören devam ederken,
Nasıl olduysa? Birden
Eşeğin kulakları
Fırlar posttan dışarı.
Kızılca bir kıyâmet kopar, dernek yerinde.
Yıkılır tacı, tahtı, ülküsü, ülkesi de.
Heyette bulunanın hepsi kızar, köpürür.
Kimi bir tepme atar, kimi yüze tükürür.
Eşekliği yüzünden başı belâya girer,
Bu gülünçlü olay da böylece sona erer.
Dünyâda hangi yalan,
Gizlenir uzun zaman.

KARGA İLE KARTAL
(77)

Karganın biri
Çok iri
Bir kartal görerek, duruşuna imrenir.
Boyunu, bosunu seyrederek beğenir.
Der ki «Sultânım, şâhım!
Benim ulu efendim.
Cenâbınızdan benim
Bir ricam var.
Hernekadar
Saygısızlık gibi görünürse de,
Öğrenmek hevesi derindir bende.
Bir şeyi öğrenmek isteyorum ben de
Efendimizden.»

Kartal — Söyle bakalım.
Karga — Benim sayın kıralım!

Neden biz kargalar böyle çelimsiz?
Böyle sevimsiz
Kalmışız? Nedendir? Biz de bir kuşuz.
Siz nedendir boylu, boslu oldunuz?
Kartal
Derki «Be aptal!
Demekki siz
Bizim gibi olmak mı istersiniz?
Aklınıza şaşarım.
Bak, ben nice yaşarım?
Ciğerlerim her zaman dolar temiz havayla
Yükseklerde yaşarım, işim güneşle, ayla.
Alacağım azığı titizlikle seçerim.
Ne ileşe konarım, ne dahi kan içerim.
Ölsem bile alçalmam, onurumu korurum.
Her çeşit pisliklerden hayli uzak dururum.
Nerede pislik varsa, siz orada varsınız
Elinize geçeni yutarak yaşarsınız.
Bu dünyâda eğer siz yükselmek isterseniz
Alçaklık duygusundan silkinin, uzaklaşın.
Şerefli bir hayâta böylecene yaklaşın.
Kendini hor göreni âlem dahi hor görür.
Ya yerlerde ezilir, ya ölmezse sürünür.

MAYMUNUN GÖZÜ AÇILDI
(78)

Çok cimri, çok kısmır bir sarraf varmış.
Fayızcılık yaparmış.
Dükkanında hiç başka, bir kimseyi kullanmaz,
Çok çevik, çok da kurnaz
Bir maymun kullanırmış.
Boğazı tokluğuna bekçilik yaptırırmış.
Şüphesizki insan
Oğlu hayvandan
Daha zeyrektir.
Zekânın önünde her güç yenilir.
Keskin zekâ kerâmetten üstündür.
Her yerde, her zaman hükmün yörütür.
Zekâ birleşince irâde ile
Yerinden oynatır dünyâyı bile.

★

Dükkânın önünden bir usta hırsız
Geçerken, görürki dükkân ıpıssız.
Günlerde Cumâdır, herkes namazda.
Ortalık çekilmiş, donmuş ayazda.
Maymuna yaklaşır şaklaban hırsız.
Göz açar, kapatır artsız, arasız.
Maymun taklitçidir. Durur mu o da?
Göz açıp kaparken hırsız, orada
Bulunan altunu alır, durur mu?
Dükkâncı gelince, anlar durumu.
Kudurur, kükrer.
Zavallı maymunu bir eyi döğer.
Aradan beş on gün geçince, yine
Dükkânın önüne
Hırsız dikilir.
Maymun irkilir.
Hırsız karşısında göz açıp kapar.
Zannetme maymun da aynını yapar?
Gözünü açarak, parmaklarıyla
Anlatmak isterki, boştur bu hile.
Açıldı maymunun gözü, budala!
Avcını yala.
Her zaman söker mi aynı palavra?

HİÇ

(79)

Bir yörük
Yüğrük
Bir ata binerek,
Ardında bir katar deve, besirek.
Ağır, kurumlu.
Alırken yolu,
Bir haydut başıyla karşılaşırlar.
Haydut sorar
«Adın ne? söyle!»
Yörük — Burnundan gelen boğuk bir sesle
— Hiç!
Haydut — Acele.
Söyle yükünü!
Aynı boğuk bir sesle,
— Hiç!

Haydut — Arkadaşın kim?
Sana söylerim.

Yörük — Hiç!

Haydut — Nedir ağzındaki?

Yörük — Hiç!

Haydut — Peki!
«Seni geberteyim» deye kılıca
Davranınca,
Yörük yutkunur.
Derki «Ne olur!
Bir parça sabırlı olsanız yeter.
Sorduğun şeylere hep birer, birer
Sırayla cevaplar veririm. Dinle.
Yapma acele.»

Haydut — Söyle hele.

Yörük — Adım durmuş, yüküm fincan.
Ben ölürsem kimdir duran?
Develer ürkerse, yüküm yıkılır.
Ne durmuş kervancı, ne fincan kalır.
Hepsi hiç olur.
Gördüğün şeylerin sonucu budur.
Arkadaş sandığın benim kaynımdır.
Aplası ölürse, ne ilgim kalır?
O da hiç olarak, andırır yadı.
O sıra, ağzımda kavut vardı.
Karşıdan kuvetli bir yel eserdi.
Kavudu ağzımdan alır, giderdi.
Bu da hiç olurdu. Ağız açmadım.
Yoksa, cevap vermeklikten kaçmadım.

Haydut — Demekki her şeyin sonu hiç imiş.

Yörük — Bu, böyle olsa da yapılacak iş
Hizmet insanlara, eylik herkese.
Bu hiçlik içinde, senin de oğul!
Bir ödevin vardır, buna emin ol.
Topluluk veriyor her şeyi sana.
Öde hizmetinle borcunu ona.
Göz dikme özgenin kazandığına.
Kalmaz yanına.

TOZLA POYRAZ
(80)

Toz bıkmış ergenlikten.
Demişki «Yıllardır ben
Dolaşırım serseri.
Yurt edemem bir yeri.
Ne yuvam var, ne yurdum.
Her yandan koğulurum.
Ne evim var, ne barkım.
Yoktur öksüzden farkım.
Kimse beni tutmuyor.
Bir dakika bir yerde rahatça oturtmuyor.
Bir yere konsam eğer,
Benden yaka silkerler.
Benim hakkım değil mi bir yanda yuva kurmak?
Haram mıdır acaba bana oturmak, durmak?
Evlenirsem herhalde olur rahat ederim.
İller gibi ben dahi, böyle geçer giderim.
Ne hoş demiş atalar
«Nikahta kerâmet var».

*

Eşe dosta söyledi bu fikrini durmadan,
Kendi dahi çalıştı eş bulmaya bir yandan.
Dedi ona dostları
«Sana yarar bir karı
Vardır. O da poyrazdır.
Küs olan çiftler bile, bir yastıkta barışır».
Toz dedi «Hep çektiğim poyrazdan değil midir?
Böyle tensiz bir kadın başa belâ getirir.
Elimle bu belâyı evime mi alayım?
Sonra pişman olayım?».
Dostları birer birer
Bu işi üstelerler.
Poyraz da dostlarına boyun eğer, onaylar,
Kalem böyle çalınmış, kalem neyiki yazar
Bozulmak olmaz onda.
İş halinde belirir yazılanlar sonunda.
Çöp çatanın çattığı,
Bir tüfeğin attığı
Geri gelir mi? gider,
Ne çıkarsa hayır, şer herkes itâat eder.

Düğün dernek yapılır.
Bala kaymak katılır.
Bal ayı durgun geçer.
Az sonra birer birer
Poyrazın hünerleri, öfkeleri belirir.
Gün olur ki delirir.
Tozu dedirgin eder, fakat elden ne gelir?
Başa gelen çekilir.
Huy canın altındadır.
Can çıkmadıkça huy da çıkar mı? canda kalır.
Kötü huy yerleşirse,
Atamaz onu kimse.

*

Bir ara yine poyraz eser, kükrer delice.
Bütün gün, bütün gece.
Durmaz kasar, kavurur.
Ne bulduysa toz duman ortalıkta savurur.
Arkasından bir yağmur, bir sağanak, bir tufan.
Tozları yatıştırır, her yer olur süt liman.
Toz derki «Bu karının kahrını çektiğimin
Sebebi bu, dinleyin!
Ara sıra esse de, kükrese de, savursa da,
Çok geçmeden sonra da.
Yatışır.
Yatıştırır.
Böylece dinlenirim
Avunur eylenirim.
Dünya bu, bir düzeyde döner mi o her zaman?
Âlem bu. Yahşı, yaman.
Binbir suret gösterir.
Bilinmezki geceler ne alır, ne getirir?
Hayâtın cilvesine katlanmalıdır. İnan,
Geçinmek iki baştan.

TİLKİNİN ŞEYHLİĞİ
(81)

Bir tilki çok kocalmış.
Av yapamamış, dermansız kalmış.
Düşünmüş, taşınmış, bir çâre bulmuş.
Bulduğu çâreye çok memnun olmuş.
Sofuluk taslamak aklına esmiş.

Sakalı uzatmış, bıyığı kesmiş.
Döşemiş yerlere çeşitli postlar.
Duvara bir sürü levhalar asar.
Her levha pek yüce hikmetler taşır.
Buraya «bir tekke» dense yaraşır.
Durmadan tilkinin ağzı kıpırdar.
Elinde beşyüzlük tesbihi de var.
Az söyler, az gezer.
Dünyâdan el çekmiş bir şeyhe benzer.
Başına bir sürü çakal da toplar.
Çakallar bu şeyhin ününü yayar.
Her yandan tekkeye yağar armağan.
Onlar da çöplenir bu armağandan.
«Nefesi keskindir» deye her derde,
Söylenir şöhreti şeyhin her yerde.
Nefesle yörütür kuru postu da,
Güldürür sevişen iki dostu da.
Elinden şeyhimin her bir iş gelir
«Yâ kahhar» çekince düşman geberir.
Hiç sönmez ortada bir buhurdanlık.
Ortalık loşcadır, biraz karanlık.
Ehretlik bir koku taşar dışarı,
İnanan ruhlara sızar esrârı.
Tilki gönüllerde saltanat kurar.
Dağda ne arar?
Her başı ağrıyan, dişi sızlıyan,
hastası olan,
Yürekten tutuşan nice âşıklar,
Bağrı yanıklar
Tekkeden derman arar.
Şeytandan şifâ umar.

*

Kuzulu bir koyun kırda otlarken,
Bir aç kurt hemen
Parçalar onu kuzu kurtulur.
Bu olay kuzuya iç derdi olur.
Kurttan öç almak diler.
Tırnağı yok, dişi yok. Ne ile savaş eyler?
Kurt ağzı bağlatmak için şeyhe gitmeyi kurar,
Derdi olan durmadan derdine derman arar.
Bu fikri kösemene söyleyince o derki
«Şeyh tilki.

Çakal derviş
Bu ne kepâze bir iş.
Sakın gitme oraya
Başın girer belâya».
İçi yanan kuzucuk yalnız kurttan öç almak
Ateşiyle kıvranır.
Gözü kararan kişi düşer, öğüt mü alır?
Gider şeyh efendiye
Dertlerini dökmeye.
Öper şeyhin postunu.
Şeyh de oturdur onu.
Çakallara göz kırpar.
Bu işâret imiş, çakallar koşuşurlar.
Kuzuyu yakalarlar, alıp mutbağa kadar.
Sürükleyip giderler.
Orda kurban ederler.
Zavallı kuzucağız tekkeye kurban olur.
Böyük sözü tutmayan,
Görünüşe aldanan
Her zaman pişman olur.

TİLKİNİN BAHÇIVAN DOLABINDAKİ KOVAYA GİRMESİ (82)

Güneş, başlar üstünde kıpkırmızı bir bakır.
Erimiş gibi. Varlık, yanıyor cayır cayır.
Esen sıcak sang yeli cehennemden bir soluk.
Silinmiş çehreleri, herşeyin rengi soluk.
Karşıdaki göl bile, şarap tortusu gibi.
Pıhtılaşmış, durgundu, görünmüyordu dibi.
Gök yüzünden dökülür bir alev sağanağı.
Yeryüzünden fırlıyor volkanların kaynağı.
Ne bir gölge, ne ağaç. Kavrulmuş çayır, çimen.
Sanki duşman ordusu geçmişti bu yerlerden.

*

Bir tilki çok susamış böyle sıcak bir günde
Yarı baygın gezerken, birden bire önünde
Bir bahçıvan kuyusu görünce çok sevinir.
«Fakat kuyu derindir.
Bilmem nasıl enmeli?
Hem içmeli, hem serin kuyuda dinlenmeli.»
Deye hayli düşünür.

Düşünen bir baş için çâre bulmak güç müdür?
Düşünme bilgi ile, görgü ile gelişir.
Bilgisiz bir düşünce, sanma hayır getirir.
O da bir çâre bulur.
«Kuyunun koğaları bana merdiven olur».
Deyerek atlayınca tilki bir boş koğaya
Karşıdaki koğalar birden kalkar havaya.
Ener kuyu dibine, tutuk kalır orada.
Çıkmak için bir çâre düşünürdü sonra da.
Çok geçmeden kuyunun başına bir kurt gelir.
Kuyudaki tilkinin durumuna imrenir.
«Günaydın tilki kardaş! Bu netâlih, ne kader.
Arkadaş isterisen bende geleyim mi?» der.
Tilki derki «hemen gel, serinlersin burada.
Laf atar, eyleniriz, durma kuzum orada.
Boş koğanın birine atla da gel yanıma.
Ben böyle endim korkma!».
Kurt koğaya binince o taraf ağır gelir.
Tilkinin bulunduğu öte taraf yükselir.
Kurt bağırır «Arkadaş! Nereye gidiyorsun?
Bu kuyunun dibinde beni terk ediyorsun.»
Tilki cevap vererek derki «dünya böyledir.
Kimi gider, kimi de onun yerine gelir.
Şu gördüğün dolaba benzer âlem denilen.
Kimi alçalır düşer, kimi yükselir birden.
Böyle gelmiş, böyle gider.
Kimi ener, kimi biner.»

GEYİĞİN ARSLANA DERT YANMASI
(83)

Bir gün gözel bir sığın
Yanına yavruların
Alarak otluyorken,
Ansızın, birden,
Alıcı kuşlar saldırır.
Yavruları havalara kaldırır.
Kolu yok, kanadı yok, ne yapsın derdli ana?
Gider hemen arslana.
Anlatır yana yana.
Derki «Benim sultânım!
Merhametli hâkânım.

Nedir bu çektiğimiz?
Hükmünüzü veriniz.
Kurt, kuş bize saldırır.
Pek kara tâlihimiz, derdli başımız var.
Sizin kanatlarınız altına sığınırız.
Bizi koruyasınız.
Herhalde, gözü yaşlı bir annenin derdini
Sizden başka kim dinler? Göster adâletini.
Kimseyi incitmeyiz.
Haksız yola gitmeyiz.
Bir karıncayı bile
Biz bile bile
Çiğnemeyiz, ezmeyiz.
Nedendir ki, bilmeyiz?
Her yırtıcı hayvanın pençesi ensemizde,
Zulüm gören kulların bütün umudu sizde.
Kuluyuz emrinizin
Ferman efendimizin».
Bu sözleri pek üzgün,
Çehre gamlı ve süzgün.
Anlatırken yüzüne başka bir hâlet gelir.
Sanki ayın ondördü, tüllerle gölgelenir.
O baygın gözlerinden
Tâne, tâne dökülen
Yaşlar incilenerek,
Göksünde benek, benek
Kolyeler yapıyordu.
Arslan da karşısın da hayretle bakıyordu.
Gördüğü gözelliğin seyrine dalmışıdı.
Yıldırım çarpmış gibi, bakınıp kalmışıdı.
Az sonra uyanarak, toparladı kendini.
«Kuzum bağışla beni!
Canım kurban bu dile,
Bu eşsiz gözelliğe.
Bu kudretten sürmeli, hâreli gözlerine.
Duyanı büyüleyen bu tatlı sözlerine,
Dolgun kalçalarına,
Yusyuvarlak sağrına
Bakarak ben imrendim.
Korkma ile yedirmem, yemek isterim kendim.

*

KOCA KULAK DEDE
(84)

Bir yoksulun yalınız bir eşeği varımış,
Tarlası yok, çifti yok. Eli de çok darımış.
Çoluk çocuk baskını, nideceğin şaşırmış.
Başka iş yapamazmış, dağdan odun taşırmış.
Yıllar böylece geçer.
Eşek çok zahmet çeker.
Yalnız kuru samanla beslenen eşekceğiz,
Birden bire habersiz
Nalları dikiverir.
Bu felâket adama bir hayli ağır gelir.
Başka bir eşek almak, kolay değildi ona.
Düşünürken aklına
Şöyle bir çâre gelir:
Eşeğini gizlice,
Kaldırarak bir gece
Bir yolun kenarına büyükçene bir mezar
Kazar.
Gömer eşeği, sonra
Ordaki çalılara bağlar beş on paçavra.
Mezarın başına da asar bir koca levha:
«Koca kulak dedenin ruhuna elfâtiha».
Deye okunuyormuş.
Her geçen yolcu durup, fâtiha okuyormuş.
Yalınız duâ değil
Gümüş paralar çil, çil.
Verilirmiş babaya.
Günden güne yayılır şöhreti her obaya.
Müridler dolaşarak,
Dere tepe aşarak,
Dedenin büyüklüğün,
Anlatırlarmış her gün.
Az zamanda orada tekke, türbe kurulmuş.
Dededen himmet uman ziyâretçiyle dolmuş.
Kerâmeti dillerde söylenirmiş dedenin.
Dilekleri olurmuş her ziyâret edenin.
Aşka susamış olan, orada serinlermiş
Halk, ruhunun sesini bu tekkede dinlermiş.
Alev, alev yananlar orada sönüyormuş.
Daha da nice, nice fırıldak dönüyormuş.

Oluk, oluk akarmış para, pul, türlü eşya.
İşi yoluna koymuş bizim oduncu baba.
Eşeğin dirisinden, ölüsü kârlı gelmiş.
Baba posta oturup, hâline şükredermiş.
Ölüden himmet uman,
Eşekten feyzarayan
Eşekten de eşektir.
Ötesini siz bulun ne denilmek gerektir.

TAVUKSUZ KÖYDE CANIM SIKILIR
(85)

Kışın somurtkan,
Asık, nopran
Suratı,
Bunaltı
Vermemeye başlamış, gökyüzündeki katı,
Kalın kara bulutlar yer yer açılıyormuş.
İlk yazın kokuları, rengi saçılıyormuş.
Güneşin doğuşunda bile, başkalık varmış.
Her yandan gönüllere tâze bir ruh sızarmış.
Kendi dilince her kuş
Besteler okuyormuş
İpek yelpâze gibi ılık bahar meltemi,
Okşarmış çehreleri.
Bulutlar arasından görülen gök mâvisi
Selçuk çinilerinin gök kubbede bir aksi.
Sanki, tabiat ana
Bezerdi yeryüzünü, gülümserdi her yana
Can gelmişti varlığa.
Ovaya, taşa, bağa.
Her avuç kara toprak
Olmuş hayâta kaynak.
Yer yer yeşil halılar döşenmişti kırlara.
(Hoş geldin) törenini yapardı ilk bahara.

★

Yaşlı, kurnaz bir tilki
Nasılsa anlamışki,
Yakındaki bir köyde kimse kalmamış, bomboş.
Köylü bayram yerinde, hep bayram yapıyormuş.
Toplar üç beş arkadaş, köye bir baskın yapar.
Nekadar tavuk varsa, hepisini kırarlar.
Daha fazla durmanın sonucunu da sezer.

Arkadaşlarına der
«Haydi, artık gidelim, burda iş kalmamıştır.
Tavuk olmayan köyde benim canım sıkılır.»

BU BAĞ OLMAZSA BAŞKA BAĞ
(86)

Çil çil üzümler olmuş.
Her türlü meyve bolmuş.
Yıl da, bolluk bir yılmış.
Halk bağlara yayılmış.
Düğün, bayram edermiş.
Buna eski atalar «Üzüm bayramı» dermiş.
Sofralar serilirmiş koyu gölgeliklere.
Bir yanda kuzular çevrilir vire.
Bir yanda salıncak kurmuş çocuklar.
Tüllere bürünmüş periler sallar.
Bir yanda güreşir delikanlılar.
Bir yanda koşmalar, türküler coşar.
Genç kızlar al geyer, gelincik gibi.
Özenir, bezenir gelinlik gibi.
Yarın şarap olacak üzüm tânelerine
Sindirirler neş'enin ruhunu herbirine.
Gül yanaklı kızların şaraba vurur rengi.
Gökleredek yükselir bahçelerin âhengi.
Salkımların üstüne düşen çiğ tâneleri
İncileşir, parıldar gün doğarken herbiri.
Yemyeşil yaprakların sarıp gölgelediği
Salkımların mor, pembe, siyah, sarı, bal rengi
Bir araya gelince gökkuşağı gibidir.
Kudretin yüceliğin işbu renkler belirtir.
Tanrının böyük lütfu Âdem oğullarına,
Üzümle buğday imiş dünyâda kullarına.

★

Böyle bir yaz gününde bir ana kaplumbağa
Almış yavrularını, atlamışlar bir bağa.
Birkaç gün bir köşede bol bol üzüm yemişler.
Bir gün bağcı gezerken bunları görür, meğer
Merhametli kişiymiş, öldürmemiş bunları
Ancak atmış dışarı.
Demişler ki yavrular

«Bu felâket nekadar
Ağır geldi bizlere
Tanrı eyilik vere.»
Anaları duyunca,
Der «Bir ömür boyunca
Her geçen gün bir olmaz.
Didinip, dirsenerek yemedikçe doyulmaz.
Başka nasip bulmaya gidelim ağır, ağır.
Yeryüzünde yalınız bir tek bu bağ mı vardır?
Burası olmadıysa, başka bağa gideriz.
Şunu eyi biliniz göklerden azık yağmaz.
Onmaz bir zaman haylaz.
Bir kapı kapanırsa, bin bir kapı açılır.
Her güçlüğün sonunda, nice kolaylık vardır.
Umutsuzluk ölümdür, düşmeyin bu batağa».
Deye yavrularına ders verir kaplumbağa.

GÖZÜ KAPALI ULUS
(87)

Pâdişahın birisi, eski, püskü geyerek,
Gezginci bir dervişin kılığına girerek,
Eline teber alır, sırtına da posteki.
Boynuna da bir iki muskayı takıştırır.
Dervişten ayırt olmaz, öylece yakıştırır.
Yanına başbakanı
Alır ki, her bakanı
Aldatır kılıkları.
Elde keşkül, dilde de
«Yâhu, erenler» deye.
Deye yola düşerler.
Gördükleri şeyleri izlerler birer birer.
Bir gün geziyorlarken bir bahçeye uğrarlar.
Görürlerki bahçede dolaplı bir kuyu var.
Dolaba da bir katır
Koşulmuş, hatır, hatır
Çalışıyor durmadan.
Başı ucunda bir çan
Asılıymış, oradan
Geçmekte iken katır
Başı çana takılır.
Çan ses verir. Bahçıvan
«Dönüyor» deye hayvan

Bakar başka işlere.
Gelelim dervişlere.
Görürler ki katırın
Gözleri sıkı, kalın
Sargılarla bağlıdır.
Fakat yine dönüyor, gözleri bağlı katır.
Bahçivanadek gider,
Şaşar bizim dervişler.
Eller göğüs üstünde, dervişçe selâmlarlar
Selâm kelamdan sonra, dervişin biri sorar.
«Erenler! O asılan çanın görevi nedir?»
Bahçivan der «Hayvanın döndüğünü bildirir.
Katır ordan geçerken, o çana başı değer.
Çan dahi ses vererek, beni haberli eder.
Katırın çalıştığın durup beklemektense,
Başka işe bakarım, kulak tutarım sese.»
Derviş kılığındaki
Pâdişah ona derki,
«Ya katır çalışmaz da
Duraklarsa orada
Başıyla işbu çanı
Sallarsa kaldığını
Nereden anlarsınız?».
Bahçıvan derki «Yâhu! Siz neler sorarsınız?
Sizin gibi akıllı katır ele mi geçer?
Bin kuruşa alırdım onu bulsaydım eğer.»
Bu cevap üzerine, derviş baba içlenir.
Yutarak öfkesini, biraz sonra yine bir
Sorgu sorar da derki,
«Katırın gözündeki
Bağın sebebi nedir?».
Bahçivan cevap verir.
«Gözü bağlı olunca hayvancağız aldanır.
Bilmiyerek, kendini yolda gidiyor sanır.
Düşünmez uzun boylu,
Görmez gittiği yolu.
İlerleme olmadan
Yerinde döner hayvan.
Bir millette böyledir, gözü bağlı olunca,
Uzun yıllar boyunca
Olduğu yerde sayar.
Ne yörür, ne uyanır, uykusunda sayıklar».

HASAN BEYİN BIYIĞI
(88)

Bir manderin bıyığı kadar güzel ve meşhur,
Bıyıkları Hasan bey neden mecbur
Oldu. Bilmem? Kestirdi.
Hatırıma getirdi
Bu hâdise çok rengin
Bir olayı dinleyin:
Vaktiyle komşumuzun iri, yarı, kocaman
Bir kedisi varıdı. Sıçanlara «eleman»
Dedirtmişti. Her taraf tertemizdi velâkin
Başka kedi sokmazdı mahalleye, pek çetin
Bir surette saldırır, pençeleşir, koğardı.
Gitmeyecek olursa al kanlara boğardı.
Bir gün böyük vâlidem (Allah rahmet eylesin)
Bir yavrucak bulmuştu. Beyaz tüylü ve nârin,
Çok severdim, okşardım.
Arkasından koşardım
Bir tarafa giderse.
Fakat bir gün nasılsa
Hayın kedi yavruyu parçalamış, hülâsa.
Tam bir saat ağladım.
Böyük ninem «Evlâdım!
Ben öcünü alırım. Sen kayırma, ağlama.».
Dedi, öptü, okşadı, varmamıştı akşama
Yakalatmış kediyi bizim çırak Ahmet'e.
Çağırdılar beni de.
Aldı keskin bir makas, tıraş etti tamamen
Bıyığını kedinin. Şaşakaldım buna ben.
Dedi «Yavrum bu kedi gayri bir şey yapamaz.
Korkak olur bıyıksız, saldırsa da kapamaz.»
Bundan sonra biçâre
Tutamadı bir fâre.

ARSLANLA KURBAĞALAR
(89)

İri, yarı bir arslan
Su içerken ırmaktan
Hayın, sinsi bir avcı saklanarak ansızın
Tüfeğini boşalttı. Lâkin kurşun arslanın
Ayağında pek ufak,

Bir yaracık açarak,
Sildi geçti. Ardından
Bataklıkta bulunan
Yüzbinlerce kurbağa
Başladılar vakvağa.
Arslan dönerek dedi «Beni yıkmaz bu yara.
Fakat beni öldürür bu kepâze yaygara.»

İŞ BAŞA DÜŞÜNCE KEDİ ARSLAN KESİLİR
(90)

Çok büyük, çok da yaşlı bir arslan hasta düşmüş
Öç almak isteyenler çevresine üşüşmüş.
Kimi gönlün kırarmış, kimi söğer, çatarmış.
Bir de eşek durmadan, vire tepme atarmış.
Arslan kızar eşeğe, toplar bütün gücünü.
Geberterek eşeği, koymaz onda öcünü.
En arık düşmanı da hor görmemek gerektir.
Başı dara gelince kedi arslan kesilir .

BİR ARSLANIN YARALANMASI
(91)

Bir arslan bir avcının okuyla yaralanır.
Yaranın acısıyla savuşur, aralanır.
Yarası çok derindi. Yanıyordu yüreği
Umudu kesilmişti, sönerdi gözbebeği.
Bir göle yanaşarak yıkanmak isteyordu
Gölü kan gibi gördü, irkildi, geri durdu.
Güneş yuvarlanmıştı dağların arkasına,
Kızıllık saçıyordu göğün dört yakasına.
Her yaprak bir uğursuz dil gibi sallanarak,
Islıklar çalıyordu bir yandan dahi «Vak, vak»
Deye, binbir kurbağa sesleri geliyordu.
Bu gürültü arslanın bağrını deliyordu.
Dedi «Yanmam ölmeye bir yiğidin okundan
Kurbağa vakvakıdır beni öldüren, yıkan.»

YİNE Mİ EŞEK OLDUN?
(90)

Nasrettin hocamızın bir tek eşeği varmış.
Semeri eskimişmiş, mevsimde ilkbaharmış.
Geçmişti soğuk, kar, kış.

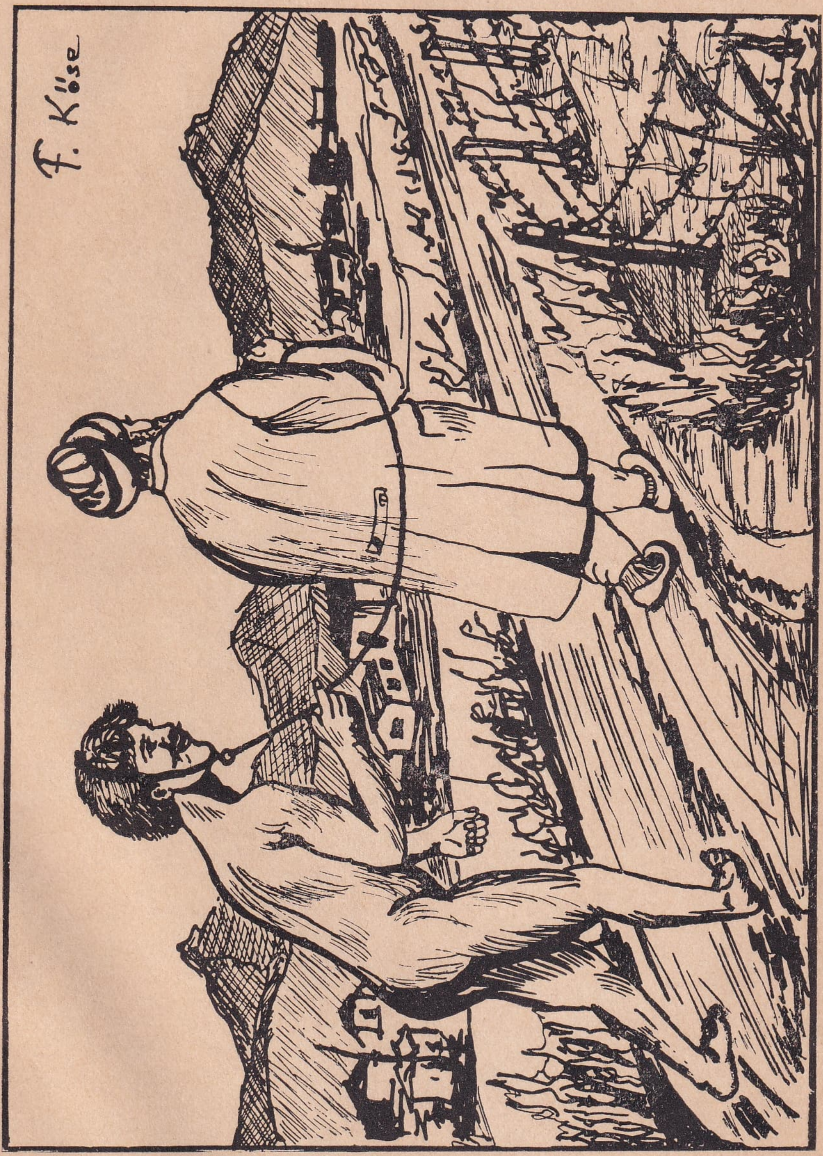

Bağ, bahçe işi çıkmış.
Onları tımar etmek
Kırda çalışmak gerek.
Daha önce eşeğe bir semer yaptırmalı.
Yeni semer eşeğin sırtını vurmamalı.
«Belinin ölçüsünü semerci almak gerek»
Deyerek
Yola düşer pek dalgın,
Yorgun, argın
Gidiyorken
Öteden
Birkaç çapkın görürler.
İçlerinden biri der
«Siz benim geyisiyi
Saklayınız bir eyi.
Beni eyi dinleyin,
Hocanın eşeğinin
Yularını yavaşça başıma alacağım.
Ben eşek olacağım.
Siz de hemen eşeği pazara alın, gidin.
Orada satış edin».
Yavaşçana çıkarır yularını eşeğin.
Takar kendi başına, yörür bir eşekleğin.
Birkaç yüz adım sonra, bir çeşmeye varırlar.
Eşeği sulamakçin hoca ardına bakar.
Yarı çıplak bir genç var.
Başında yular
Titreyor korkar gibi
Döğer deye sahibi.
Hoca şaşırır kalır.
Derken eşek söz alır.
Der «Hocam! Bilirsiniz
Küşüm yok, hiç şüphesiz
Tanrının kudretini
Herşeyin hikmetini.
İsterse kara taştan koca deve çıkarır.
İsterse bir kimseyi ya maymun, ya da katır
Kılığına çevirir.
Beni de eşek yaptı, dinle sebebi nedir?
Benim bir anam vardır, biraz sofu ninedir.
Her kocakarı gibi çok söyler, çalçenedir.
Aptessiz yere basmaz ayağını bütün gün.

Gün aşırı oruçtur, yemeyi de bir öğün.
Tesbih düşmez elinden
Zikir düşmez dilinden
Hergün birkaç kapının tokmağına asılır.
Her girdiği komşuda günün boyunca kalır.
Çekiştirir dururlar komşu kadınlarını.
Yermekle doyururlar sanki karınlarını.
Dillerinden hiç kimse kurtulmaz akşamadek.
Gerek bir kadın olsun, gerekse de bir erkek.
En tatlı konuları gelin kaynana bahsi.
Neden bilmem hepisi
Buna çok düşkündürler.
Topu da birden söyler.
Ne söyleyen bellidir.
Ne dinleyen bilinir.
Kulaktan çok ağızlar
İşler akşama kadar.
Bir atalar sözü var, ona «boş laf» denilmez.
(Kocakarı deyneye bindikten sonra ölmez.)
Evde kaldığı günler
Herşeye kızar, kükrer.
Bıkmıştım bu hâlinden.
Birgün de nasılsa ben
Gönlünü kırmışıdım.
El kaldırdı «Ey rabbim!
Şu hayırsız oğlanı eşek yap da öğrensin,
Ana hakkı ne imiş. Sen her şeye kâdirsin»
Derdemez eşek oldum.
Şaşkınlıkla kendimi pazar yerinde buldum.
Allah acımış yine
Merhametli, bilgili senin gibi birine
Sattılar orda beni.
Bilmem ki annem yeni
Bir dua mı yapmıştır? Yeniden insan oldum.
Eski hâlimi buldum.
İster azad et beni,
Sevindir o annemi.
İstersen ölenedek,
Sana hizmet eylemek
Boynumun borcu olsun.
İstersen bırak beni, böyük eylikte bulun.
Asıl işin önemi, sevindirmek annemi.

Bakacak kimsesi yok
Yarı açtır, yarı tok.
Beni bıraksan eğer,
Bin haç sevâbı değer.
En lekesiz, en temiz anneler yüreğidir.
Annelerin sevgisi dünyânın direğidir.
Kimsesiz bu kadının
Hayır duâsın alın.»
Bu sözler üzerine
Hoca bakar önüne.
Düşünerek bir zaman
«Haydi yıkıl buradan
Git annene eyi bak
Eşekliği de bırak.»
Der hoca eve gelir.
Anlatır karısına başından ne geçmiştir.
Karı der ki, avara
Durma, hemen pazara
Git de başka bir eşek
Bulup almaklık gerek.
Bağ, bahçe zamanıdır
Eşeksiz işgörülmez, işler yüzüstü kalır».
Hoca gider pazara,
Bir de görür o ara,
Kendinin eşeğini satışa çıkarmışlar.
Yaklaşır ona kadar
Yanaşır kulağına,
Der ki, «Akılsız hayvan! Söz kâr etmez mi sana?
Bilmem ne halt ettiğin de yine mi eşek oldun?
Dikbaşlılık yüzünden tekrar belânı buldun.

HER YANLIŞLIK GÖRMEZLİKTEN İLERİ GELİR (91)

Bir köylünün bir gece unutkanlığı tutmuş.
Ahırın kapısını kapatmayı unutmuş.
Aç bir arslan o gece,
Açık kapı görünce,
Hemen ahıra dalar.
Eşeceği parçalar.
Yediği parçaları sindirmeye koyulur.
Gece de yarı olur.
Köylü düşünde görür, eşeceği ölmüştür.

Bu acıyla uyanır, ahıra koşar hemen
Ne çıra, ne ilikmen
Vardı bu yoksul evde.
Zifiri karanlıkta el yordam ede, ede
Ahıra giren köylü eşeğini arardı.
Elleriyle arslanın yelesini tarardı.
Arslanı eşek sandı.
Yanlışlığa inandı.
Çekildi yatağına
Arslan gülerdi ona.
Derdi «Zavallı adam, beni görseydi eğer
Bana yaklaşırmıydı? Okşar mıydı? Ne gezer.
Görmezlik ne belâdır.
Görmeyen bir kimesne doğru yolda şaşırır.
Her yanlış görmemekten.
Yanılmaz eyi gören.

KARA BÖCEK
(92)

Yazın tozlu yollarda bir yere gitmişseniz,
Herhalde bilirsiniz!
Fındıktan böyücek
Bir sürü kara böcek
Görmüş olsanız gerek.
Öbek, öbek
Üşüşürler at, eşek
Pisliği etrafına.
Saldırırlar hep ona,
Herbirisi bir parça koparırlar oradan.
Yuvarlar, yoğurur parçaları durmadan.
Yuvarlak büyüdükçe böceğin keyfi artar.
Bırakamaz hırsından onu güçlükle tartar.
Yorulur, düşer, derken,
Yuvarlağın altında kalır, ezilir birden.
Pis işle uğraşanlar mutluluğa eremez.
Hırsla kararan gözler artık bir şey göremez.
Bir çığ gibi başına bin belâ gelir çöker.
Ya da bir gün topluluk çürük diş gibi söker.

EŞEĞİN AĞNANMASI
(93)

Bir yaz günü bir eşek
Semeri devirerek,
Bir çöplükte boyuna ağnanırmış durmadan.
Ağnanırken toz duman
Dört yana savrulurmuş.
Bir yandan da sıcaktan ortalık kavrulurmuş.
Direk, direk tozlara karışan pis kokular
Dalga, dalga havaya yayılır, beyne dolar.
Âdeta kanatlanıp, bin bir mikrop uçuşur
Sırtındaki yağıra gök sinekler üşüşür.
Böyük bir zevk içinde pisliklere bulanır
O bir türlü doyamaz, ağnandıkça ağnanır.
Bunu gören göğercin
Ona der ki «şu çirkin
Şu kınançlı durumdan ne anlarsın bilmem sen?
Pislikler içersinde böyle debelenmekten?».
Eşek der ki «Gel sen de ağnanmaya bir giriş.
Tadılmayan bir şeyin tadı bilinmezimiş.
Bir daha bırakaman,
Tadını bir alırsan.
Çektiğim zahmetlerin hepsi burda dökülür
Her derdi uçan tozlar sanki alır, götürür.
Zevkin belli bir şekli var mıdır bu âlemde?
Bak şu beniâdemde
Birbirine benzeyen iki kişi var mıdır?
Zevkçe, fikirce, huyca birbirinden ayrılır.
Kınamayın bizleri, kınayanlar kınanır.
Uzun yıllar neslimiz bu huya alışmıştır.»
Göğercin der eşeğe
«Alışan kötülüğe
Vazgeçmez kolay, kolay.
Sökülüp, atılamaz kökleşen kötü olay.
Alışma kötü huya, gerekse çok, gerek az.
Huy canın altındadır, can çıkar da huy çıkmaz.
Yalınız kendine mi bir kötünün ziyanı?
Nesilden nesillere mirâs bırakır anı.

KÖPEK VE KEMİK
(94)

Köpeğin birisi bir kemik bulur.
Köpek aç kalınca pek obur olur.
Yalınız başına kemiği yemek
İster o, bir ıssız yere giderek.
Az ötede bir gölün kenarına çekilir.
Gölde kendi aksini görmesiyle irkilir.
Onun da ağzında koca bir kemik.
Hoşuna giderek onun bu gevik.
Unutur ağzında olan kemiği.
Almakçin atılır o bir geviği.
Düşer ağzındaki kemik derine.
Sonucu hiçbir şey geçmez eline.

HIRSIN SONU
(95)

Kedinin biri
Eyice acıkmış.
İleri, geri
Geziye çıkmış,
Bir av aramış.
Nedense ogün bir terslik varmış.
Akşam olmuş, gece basmış.
Hava bulanmış, suratın asmış.
Evleri dolaşmış,
Çatıları aşmış.
Her kapı kapalı, her dolap örtük.
Hoplamış, zıplamış zavallı sürtük.
Evlerden bir hayır bulamayınca,
Düşünmüş çarşıya gitmek aklınca.
Çarşıda yaparken son bir kolaçan
Gözüne ilişir eski bir dükkân.
«Yâ nasip» deyerek dalar dükkâna.
Bakar her yana.
Demirci dükkânı, ne olabilir?
Öteden gözüne eğe ilişir.
Eğenin üstünde az zeytinyağı
Bulaşığı
Varmış. Açgözlü kedi
Yalamaya girişti.

Eyi bir nasip sandı.
Yaladıkça hoşlandı.
Yitirdi kendisini.
Düşünmedi, hepsini
Hırsla yaladı, yuttu
O herşeyi unuttu.
Yaladığı yağ değil, yuttuğu kendi kanı.
Dili parçalanmıştı, yanardı tatlı canı.
Varlıkta değişmeyen, şaşmıyan bir türe var,
Ölçüsüz olan tadın acısı çabuk çıkar.
Hırsın enginliklerinde yüzenler tez yorulur.
Çok geçmeden ya kuma, ya da şapa oturur.

KELEBEKLE - GÖKÇEKELER = (BUKALEMUN)
(96)

Bir sabah kelebek
Sanki açan bir çiçek
Gibi açmış kanadını. O renk, renk
Benek, benek
Nakışlarıyla
Güle,
Sünbüle,
Füle
Karşı yarışıyordu.
Daldan dala açarak bahçeler aşıyordu.
Her goncaya bir öpüş kondurarak koklardı.
Onda kendinden geçmiş bir âşık hâli vardı.
Şafaklardan pempelik, denizlerden mâvilik, göklerden yeşil kuşak toplanarak bezenmiş,
Onu kudretin eli bezemekçin özenmiş,
Bunu gören Gökçekeler
Çekemezlik ederek der
«Ey arkadaş bana bak!
Benim rengim seninkinden çok parlak!
Sen önemsiz pek ufak
Bir böcektin daha dün -
Aslına bak da öğün.»
Kelebek dediki
«Çekemezlik seninki!
Evet aslım bir böcek -

Olgunluk türesince bu gün oldum kelebek.
Olgunlaşma doğanın değişmez Kânûnudur,
Bu yolda sendeleyen düşer! perişan olur.
Halden hâle geçerek bu duruma gelmişim,
Yolumca yükselmişim!
Artık rengim bellidir!
Renge değer verilir.
Kendini gör ilk önce!
Nice, nice
Renklere bürünürsün -
Kâh yeşil, kâh sarı, kâh da mor görünürsün!
Yerlerde sürünürsün.
Güvenilmez rengine
Bilmemki sen neyine-
Başkasını yerersin?
Her boyaya girersin.»
Bilseydi şu varlıkta kendi özün her kişi
Düzelirdi dünyânın düzelmeyen gidişi.

TİLKİNİN ANDI
(97)

Tilkinin biri kırda gezerken
Nasılsa birden
Bir kuyuya yuvarlanır.
Tilki kurnaz hayvandır.
Düşünürmüş bir çâre
Çâresiz kalınca, çâresizlere,
Tanrıya yalvarmak düşer sonunda,
Onun da
Tuttuğu yol bu olmuş.
El kaldırıp Tanrıya yakarmaya koyulmuş.
Demişki «Tanrım!
Bilirim benim günahım
Dağlar kadar çoksa da,
Hiç bir hayrım yoksa da.
Senin yüksek bağışın dünyâlardan da çoktur
Ben bir âciz tilkiyim, bağışlasan ne olur?
Bilirim çok can yaktım.
Birtakım
Piliçleri (gık) demeden boğardım

Herhal o günahların bu cezâsı olmalı.
Kötülükte direnen cezâsını bulmalı.
Bundan sonra ant olsun her günahtan sıyrıldım.
Kötülükten ayrıldım.
Ne bir tavuk kaparım,
Ne bir piliç yırtarım.
Her aybaşı onları
Kilolarla ya darı,
Ya buğdayla beslerim.
Ey benim
Ulu Tanrım sen kurtar!»
Deye duâ ederken
Bakmışki kuyunun başında bir keçi var.
Hemen
«Gel bakalım arkadaş, serinlersin şurada.
Hava sıcak, orada
Yanıp durma boş yere, gel biraz laf atarız.
Serinlikte yatarız»
Der demez keçi atlar;
Çok geçmeden ol kadar
Sıkılır ki
Kurtulmayı düşünür; anlar bu işi tilki.
Der «Bu çok kolay arkadaş!
Şu kenara bir yanaş;
İki ayak üstüne
Dikil, ben de üstüne
Çıkarak kurtulurum.
Seni kurtarmak için böyük bir dal bulurum,
Uzatırım oradan.
Sen çok yaman
Cambazlık becerirsin.
Atlar bana gelirsin».
Aptal keçi «peki» der.
Hemen ona bel verir.
Tilki çıkar kuyudan.
Der ki «Yavrum ne zaman
Elverişli bir sırık
Bulursam getiririm; yaş kesemem, çok yazık
Onmaz derler yaş kesen
Biraz bekle burda sen!»
Der, savuşur oradan.

Aradan
Bir hayli günler geçer.
Kişi ektiğin biçer
Bir gün yine ormanda dolaşırken çok dalgın
Bir kuyuya yuvarlanır ansızın.
Der ki «Tanrım!
Biliyorsun antlarım
Vardı benim; onları
Yerine getirmek için dolaşırdım; hem darı
Hem de sırık arardım
Sendendir kula yardım».

EŞEK ŞAKASI
(98)

Ava düşkün
Bir köylünün
Bir köpeği,
Bir eşeği,
Bir de tüfeği varmış.
Yoksulmuş, eli darmış.
Atalar bu yolda ne güzel demiş
«Avcının buğdayını bit yemez imiş.»
Avcılık hastalıktır.
İşinden, gücünden kalır.
Avcılar
Cana kıyar.
Dolaşır bin yokuşu.
Öldürür kurdu, kuşu
Düşer itin peşine.
Bakmaz başka işine.
Ne bir karış yer eker.
Ne de bir fidan diker.
Köylü harman kaldırır.
Avcı eli boş kalır.
Bizim avcı köylü de
Boş kalınca evinde,
Şakalaşır köpekle.
Katılır güle, güle.
Koklayıp öper, okşar.
Bağrına basar, koçar.
Köpekte sever onu.

Avcının suratında gezdirir kuyruğunu.
Yalar onun yüzünü.
Avcı da öper köpeğinin gözünü.
Bu hâli gören eşek
Aklınca düşünerek
Dediki «nola
Ben de şakalaşsam onunla?
Herhalde sevilirim.
Neyim eksiktir benim?»
Hemencek, uyuklayan avcıyı öpmek üzre
Yüklenir birden bire.
Isırır öpecekken.
İşte böyledir kuzum «eşek şakası» denen.

İKİ GÖĞERCİN
(99)

Ilık bir son bahardı.
Yorgun bir hava vardı.
Sanki yazın tüketmiş,
Gücünü israf etmiş
Gibi güneş baygındı.
Pek nazlı, pek algındı.
Ağaçlar yaprağından soyulmak üzre idi.
Yaprakların bir kısmı
Altın rengi almıştı.
Bir kısmı da morarmış.
Kimi solmuş, kararmış.
Kimi düşmüş yerlere.
Rast gele.
Çiğnenip eziliyor.
Tabiatta çöküntü açıkça seziliyor.
Bir zamanlar rengiyle gönülleri, gözleri
Okşayan çiçeklerin hiç biri
Kalmamıştı meydanda.
Gökler aynı zamanda
Bu duruma acınmış ağlamak isteyordu.
Sanki tabiat durdu.
Ortalığa derin bir halsizlik çökmüşdü.
Âlemde bir nesne var, ne yok olur, ne ölür.
Her mevsimde, her yerde yaşar, yaşatır, yörür.
Bir denizdir sonu yok, durmadan dalga vurur.

Her dalga bir aşkla çırpınır, oynar durur.
Başı dönmüş varlığın, kendinden geçmiş çoşar.
Tanrıdan gelen her şey yine Tanrıya koşar.
Ben de bir damla gibi düşünce denizine
Dalmıştım bir gün yine.
Karşımdaki ağaçta öten bir göğercin
Sesiyle derin
Dalgınlıktan uyandım.
Allâhım!
O ne güzel bir kuştu?
Eşsiz ırlamalarla öttükçe öttü, coştu
Arası çok geçmeden engin
Ufuktan bir göğercin
Süzüldü, geldi, kondu onun yanına.
Sokuldu ona.
Bir sevişme başladı.
Sevişme olmadıkça var mı dünyânın tadı?
Öpüşüp koklaştılar.
Okadar.
Candan bir sevişmeki
Keşki
İnsan oğlu en eyi
Kuşlardan öğrenseydi sevmeyi, sevişmeyi.
Her başarı sevmekle
Girer âlemde ele.
Ben böyle düşünürken
Birden
Bir sapan taşı geldi, kuşun başını vurdu.
İkinci kuş kaçmadı, olduğu yerde durdu.
Sanki «hâin beni de vur!» deyen hâli vardı.
Şüpesiz eşi gibi o da ölüm arardı.
Zavallı kuş tam üç gün
Bekledi üzgün, üzgün.
Dördüncü gün gördümkü
O dünkü
Gün öten, şakıyan zavallı kuş yalınız,
Sevensiz, aşksız
Kalınca
Gitmiş eşi ardınca.
Sevgi olmayan yerde
Ne kapı var, ne perde.
Gel olur kahre, derde.

SARI ÖKÜZ KOCALMIŞ
(100)

Hocalardan birisi cerre gitmiş bir köye
Başlamış vâz etmeğe,
Kürsüyü döğe döğe
«Abdest alın:
Namaz kılın:
Oruç tutun üç aylarda bütün gün.
Kara donlu Beytullaha yüz sürün.
Verilmezse fitre,
Oruç ağmaz Göğlere.
Zekâtı unutmayın.
Sakın onu tutmayın.
Ülemânın hakkıdır.
Bunları yaparsanız
İndallah bağışlanır
Cümleten günâhınız.
Anadan doğmuş gibi tertemiz olursunuz.
Cennet içre Hûriler, Ğılmanlar bulursunuz.
Dünyâda da dert belâ,
Uğramaz size aslâ».
Dedi bitirdi vâzı
Köylülerden birisi
«Ne hikmet bâzı bâzı
Köyümüz sarsılıyor.
Bizi korku alıyor.
Günlerce uyku yüzü görmüyoruz depremden.
Bilmiyoruz bu neden?
Suçumuz nedir bizim?
Her gün bir çok dul, yetim,
Titreşirler aç, çıplak.
Ne ot kaldı ne ocak.
Damlar geçti başımıza.
Ağı düştü aşımıza.
Bu köyde halbukiyse
Beş vakitte hiç kimse.
Namazını bırakmaz.
Harama dönüp bakmaz.
Neden deprenir böyle
Köyümüz hocam söyle.»?
Dedi, şaşırdı hoca.
Düşündü koca koca.

Gözlerini süzerek sığadı sakalını.
«Yerin altında hani
Bir sarı öküz varmış.
Bin yıllık ihtiyarmış.
Son yıllarda büsbütün
Düşmüş idi kuvetten.
Yerine bir genç tosun getirmişler yeniden.
Çapkın, haşarı tosun kıç atar iki de bir.
Onun için yer yüzü böyle sık sık deprenir.»

BİR İKİ ÖĞÜTTE BENDEN

Ey Türk oğlu!
Unutma!
Kaygu dolu, dert dolu
O karanlık günleri.
Zulüm, vahşet, hiyânet kaplamıştı her yeri.
Sakın oğlum! Yabancı ninnilerle uyutma
Yüreyinde tutuşan asil Türklük aşkını.
Bu temiz aşk, bu ateş kuracaktır yarını.
Oğlum sakın!
O yakın
Geçmişi unutmaktan.
Yalancı ülkülerle kendini avutmaktan.

— (BABASIYLA OĞLU ARASINDA) —

Baba — Oğlum nerede kaldın?
«Ben sana sabahın
Beşinde gel» demiştim.
Bu ne biçim
Söz dinleyiş?
Oğlu — İşte geldim bey baba!
Saatine baksana.
Ancak beşi on geçmiş.
On dakika bir şey mi?
Var mı bunun önemi.
Babası — Vardır yavrum.
Söyleyorum.
Eyi dinle.
Seninle
Konuşmak isteyorum.

İnsanoğlu herşeye
Eyiliğe, kötülüğe
Çok küçükken alışır.
Kötülüğe alışkanlık
Hastalıktır. O artık
İnsanların başına savulmaz bir belâdır.
Vakte kıymet vermeye alışmanız gerektir.
Hele bir
Orta - Doğu ne halde? Ne bilgi var, ne sanat.
Pek korkunç bir sefâlet
Dalgalanır her yerde.
Kucak açmış bin derde.
Kanlar donmuş, uyuşmuş.
Nura küsmüş, karanlıkla uyuşmuş.
Siz gençler eyi bilin,
Bütün bu geriliğin
Sebebi işte budur.
Cehil ruhu uyutur.
Arap «vakit nakiddir» demiş, fakat yanlıştır.
Nakid elden çıkarsa, o yine kazanılır.
Bir daha ele girmez, geçen vakit ölmüştür.
Zaman durmadan yörür.

BU GÜNKÜ ŞİİRİMİZ VE ŞÂİRLERİMİZ

Baba — Ne o yavrum!
Bu ne tuhaf bir durum?
Saç dağınık
Baş açık,
Gözler dalmış engine.
Sâhip değil kendine.
Hangi hayal ardından koşuyor çocuk yine?
Geçmiş, sanki dünyâdan haberi yoktur onun.
Hakkı yok mu çocuğun?
Bak şu mâvi denizin.
Güzelliği, ne derin,
Duygulara yol açar.
İnsan kanatlanarak, martılar gibi uçar.
Uzalar da dar gelir.
Tanrıyadek yükselir.
Sıyrılıp maddelikten

Mânâ olur tamamen.
İşte hakikatte bu, şâirlerin mîrâcı.
Onlar başların tacı.

Çocuk — Uykudan uyanır gibi gözlerini silerek-
Sen mi geldin bey baba?

Baba — Sen dalmıştın hayâle,
Ne yazdın oku hele.

Oğlu — Bir kaç mısrâ yazmıştım.

Baba — Haydi, oku bakalım!

Oğlu — Şimdilik okuyamam.
Şiirim olsun da tamam,
O vakit okurum tam.
Bir kaç şâirin beyenilen şiirinden
Okumak isterim ben.
«Kara öküz
Daha ot
Daha çayır, daha yosun
Yer soluk soluğa.

★

Estikçe yeller tarlada
Gün aydınlığına yokul
Dağlar anlar
Uzakların taşıdığın».

Baba — Yeter, yeter okuma.
Hiç girmedi kafama.
Bu ne biçim şiirdir?
İnsan bundan irkilir.
Ne anlam var, ne ölçü
Ne hayal var, ne ülkü.
Buna «Şiir» deyenin,
Seçerek beyenenin,
Şaşarım aklına ben.
Beni dinle yürekten.
Hani millî bir destan?
Her çağda bin kahraman
Yetiştiren bu millet
Bu gün destansız, evet
Destansız bir millete
«Dilsiz» denir elbette.
Hani gençlik ruhunu çıldırtacak bir şiirin?
Hani senin felsefen? Hani olgun bir fikrin?
Hani yüksek bir ülkün?

Bana göster de öğün.
Hani bir köy şâirin?
Bize köyü sevdirsin.
Hani şu güzel yurdun dağından, ovasından
İlhamlar toplayarak, bize demetler sunan?
Hani, bir öksüz kızın göz yaşının tasviri?
Bence, bu adamların şâir değil hiç biri
Şimdi şu okuduğun şiiri ele alalım.
Baştan başa bir takım
Yanlışlarla doludur.
Söz dizimi Türkçede yavrum böyle mi olur?
İlk cümle doğru değil,
Çünkü cümlede fiil
Türkçede sona gelir.
Türk, olaydan daha çok, önemi şahsa verir.
Türkçeye geçmiş ola.
Dil çok yanlış bir yola
Sokuldu bir zamanlar.
Türkçe söz dizimini bozmaya çalışanlar
Çıkmadı mı?
Savdı bu belâyı da, şükür tanrı yardımı.
Bir deli bir kuyuya böyük bir taş atarsa,
Bin akıllı o taşı çıkaramaz, hülâsa
Şu gördüğün bozukluk o devrin taklididir
Bu parçada başka bir
Önemli yanlışlık var.
Öküzler yosun mu yer? İnsan bu lafa şaşar,
İkinci parçaya bak, ne demiş şâirimiz
Herhalde anlarsınız, bundaki hatâyı siz.
«Estikçe tarladan
Gün aydınlığına yokul»
Bu ne demek? Allahım aklımı koruyasın!
Ben bir şey anlamadım, bilen varsa anlatsın.
Hele - Gün aydınlığı -
Pek kötü, pek bayağı
Bir hatâdır, buna başka ne denir?
Aydınlık aya özger, gün ışığı denilir.
Herhalde bu kelime,
Sözlük kolundan gelme.
O fabrika, durmadan kelime uyduruyor.
Dile hançer vuruyor.
Her ne kadar, kelime yapmak gerekliyse de,

Bilgi ister bu işte.
Böyle, gelişi güzel
Kelimeler uydurmak sözlük koluna özel.
Kuzum defterde yok mu?
Bir de başka şiir? Oku!

Oğlu — Peki baba
Hani ya
- Bursa Dönüşü - deye bir şiir var dergide.
Belki de
Onu beyeneceksin.

Baba — Önceden hiç bir kesin
Hüküm vermem bilesin.

Oğlu — «Tırıl tırıl kımıldar kavaklar
Sesten kozasında mâvi zamanın
Servi, servi uğuldardı çevrede
Ezan seslerine boğuk kervanın».

Baba — Oğlum! Sen bu parçadan ne anladınsa söyle.
Ben ömrümde hiç böyle
Bir saçma eşitmedim.
Önce okuduğundan
Bu pek yanlış, pek yavan.

Oğlu — Baba! Şiir dediğin
Üstünde derin derin
Düşünülmek gerektir.

Baba — Oğlum! Bu boş emektir.
Eyi dinle bakayım
Gel, sana anlatayım.
«Mâvi renkli zamanın sesten kozası varmış,
Tırıl tırıl kavaklar orada kımıldarmış».
Bu ne tasvir, ne hayal,
Benzerin bulmak muhal.
Hiç bir şâir yazamaz, böyle sunturlu maval.
Bu ne düşüştür tanrım!
Ben sana sığınırım.
Bunlar hem Türk dilini, hem de şiirin adını
Oyuncak sanıyorlar, kaçırdılar tadını
Bunlara derslerini vermek borçtur bilene,
Sözü uzattık yine.
«Tırıl tırıl» ne demek? Bunu anlayabilmek
Her kula nasip değil
Oğlum şunu eyi bil!
(Tırıl) çıplak demektir.

Buraya nice gelir?
«Tiril tiril» denseydi,
Kımıldamak yerinde «titremek» denilseydi,
Bir şey anlaşılırdı.
Biraz gelirdi tadı.
Hele şu «Servi servi uğuldayor çevrede,
Ezan seslerine boğuk kervanın».
Mısrâları pek bozuk,
İşte, bir seski boğuk.
«Ezan seslerine boğuk kervanın
Servi servi uğuldayanın»
Kim olduğu belirsiz, ne özne var, ne mânâ,
Baştan ayağa hatâ.
İşte günün şiiri bu,
Şâiri bu.
Kendini şâir sanan birinin hüneri bu.
Ne bilgi var, ne zevk var.
Çala kalem yazarlar.
Sınıfta kalanların,
Belgeli olanların,
Okuldan kovularak, geri çağrılanların
Şâirlik son hüneri.
Dâhidir her bireri.
Oğlum! Önce ilimdir.
Şiir sonradan gelir.
İlimsiz söz yavandır.
Bunun aksi yalandır.
Şiirin de kendisince bir rengi olmalıdır.
İnsan şiir okurken tadını bulmalıdır.
Allâhım! Ne hikmettir?
Bu toprakta turp gibi bol bol şâir yetişir.
Oğlum! Eski bir yazar
«Kaldırım taşları altında birer şâir var»
Demişti, hele bak bir,
Bu günün şâirleri kaldırım üstündedir.
Dün Arapla, Farslının ardınca yürümüştük;
Bu yüzden kısır, güdük
Edebiyat yarattık.
Ulusal dili attık.
Enmezdik halka doğru, hep yukardan bakardık
Yazık, binlerce yazık.
Bu gün de başkaların taklide yelteniriz

Neden, nedendir böyleyiz biz?
Şiiri de, mimârî de hepsi taklid, hepsi piç
Piçten hayır umma hiç.
Türkün öz şâiri de
Kendinin öz şiiri de
Basık damlı evlerden doğacaktır. İnanın
Bu belki de pek yakın.
Ben umutsuz değilim.
Bir gün benim Milletim
Her alanda kendini gösterecek şüphesiz.
Yetişen gençliğe bak, lekesizdir, tertemiz.
Okuyor, düşünüyor, koşuyor, uğraşıyor.
Çehresinde yarının umudunu taşıyor.
Atatürk'ün verdiği ateş yüreklerinde
Tutuşmuş, her birinde
Bir Atatürk azmi var
Bu azmile her engeli yıkarlar.
Oğlum! çağımız fen çağı ilim çağı,
Sürat, seğirdim çağı.
Bilgiye önem veren milletlere eyi bak
Göğe kanat açarak,
Yıldızlara aşarak
Güneşe ulaştılar.
Kutupların altından dünyâyı dolaştılar.
Şu kaskatı maddeyi kuvete çevirdiler
İnsanca yükselmeye yeni bir hız verdiler.
En doğru mûcizeyi ilim göstermektedir.
Her gün bilgi ufkunda yeni bir nur belirir.
Bir gün, tabiatı da bilginler fethedecek
Varlığın esrarını birer, birer çözecek.
Oğlum! bir gün gelecek
Ruhlar temizlenerek, insan melekleşecek.

(*) DALKAVUKLUK

Ah! nolurdu Allâh'ım!
Yer yüzünde bir takım
Duygusuzlar, aşksızlar,
Saygısızlar, haksızlar.
Ve bir yığın
Aç gözlüler, çılgınlar yaratmasaydın?

Belki de
Şu üç günlük ömürde
İnsan mes'ud olurdu.
Hey Allâh'ım, nolurdu
Taştan katı, karanlık gecelerden korkulu
İçi bütün, kötülükle dopdolu
Böyle iğrenç yürekler
Yaratmasaydın eğer?
Ben eminim âlemde
Bu kadar çok boş yere göz yaşları akmazdı.
Zulm ateşi zavallı insanları yakmazdı.
Biz insanlar her şeyi
Göğlere yükletmeyi
Bellemişiz.
Sanki biz
Melekleriz.
İnsan denen muamma tapındıkça zâlime
Alkış tuttukça zulme
Bu işler böyle gider
Daha da olur beter.

(*) Bu parça eskiden yazılmıştır.

SÖZLÜK

Akarsu	:	İnci dizisi
Ars	:	Kedi böyüklüğünde tüyü kıymetli bir hayvan.
Arda	:	Halef.
Aymak	:	Aklı başına gelmek, ayılmak.
Besirek	:	Besili deve
Besin	:	Gıdâ.
Benîâdem	:	Âdem oğulları, insanlar.
Bili	:	Bilmek işi.
Börü	:	Yırtıcı kurt..
Büğdüz	:	Eğri, bâtıl.
Büvelek	:	Yaz günleri öküzlerin kanını emmek için öküzlere sataşan bir sinek.
Cılga	:	Kırlarda bayırlarda işlenmemiş dar yol.
Çokrağan	:	Kükreyerek çıkan su, kaynak, Gediz ırmağının kaynağı.
Can	:	Bektaşı babası.
Davlım	:	Çarık yapmak için sığır derisinden kesilen parça.
Dulda, dalda	:	Himâye.
Duş olmak	:	Rastlamak.
Doğa	:	Tabiat.
Ergin	:	Hür.
Erginlik	:	Hürriyet.
Eslemek	:	İtâat etmek.
Esin	:	Esinti, nesim.
Eğremek	:	Toplamak, eğlendirmek.
Eğin	:	Sırt, arka.
Ergen	:	Evlenmemiş kişi.
Ferişteh	:	Melek.
Gebeş	:	Gebe gibi çok şişman.
Geysi	:	Elbise.
Gevik	:	Köpekleri susturmak için ağızlarına atılan parça, rişvet.
Göden	:	Kalın bağırsak.
Gönçlük	:	Refah.
Güre	:	Vahşi.
İlikmen	:	Kandil.
İkircim	:	Tereddüd eden kişi.
İşyar	:	Memur.
Karamak	:	İftira etmek.
Katuğur etmek	:	Önüne katup koğalamak.
Kacar	:	Türkmenlerden böyük bir oymak. batı anadoluda ve İranda bulunurlar.

Kavut	:	Nofut buğday gibi şeylerin kavrularak yapılan unu.
Kınamak	:	Ayıplamak.
Konuk	:	Misâfir.
Koyak	:	Kuytu yer.
Kesin	:	Kât'i.
Küşüm	:	Şüphe.
Mavuklamak	:	Köpeğin ses çıkarmadan inlemesi.
Mustu	:	Müjde.
Nodul, Nozul	:	Küçük üvendire.
Onaylamak	:	Kabul etmek.
Organ	:	Âza, uzuv.
Ödül	:	Mükâfat.
Önerge	:	Teklif.
Önel	:	Ezel, ezeli.
Ölet		Veba, taun.
Özkes	:	Asla, katâ.
Özge	:	Başka, yabancı.
Öykünmek	:	Taklit etmek
Seklem	:	Dolmamış çuval, yarı dolmuş bir çuval heybe gibi hayvan sırtına yükletilir.
Sema	:	Mevlevilerin âyini.
Semâzen	:	Semâ yapan.
Sündük	:	Aç gözlü, mıymıntı.
Sungu	:	İstidad, kâbiliyet.
Sümeye	:	Boş yere, sersemce.
Sinirmek	:	Hazmetmek.
Sımak	:	Mağlûp etmek.
Sergen	:	Eşya konan raf.
Sığın	:	Bir cins gözel gözlü iri geyik
Sanı	:	Boş zan
Tutsak	:	Esir,
Tohur	:	Bağ ve tarla gibi yerlerden elde edilen hâsılat
Terkemek	:	Terk etmek.
Tasım	:	Azim.
Uğru	:	Hırsız.
Uyruk	:	Tebe'â.
Uğumsuz	:	Aç gözlü.
Yargılamak	:	Hükmetmek.
Yankılanmak	:	Sesin dağlara vurup geri gelmesi.
Yatır	:	Evliyâ türbesi.
Yeğ	:	Üstün, müreccah
Yılkı	:	At sürüsü.
Yoğalmak	:	Yok olmak, helâk olmak.
Zeyrek	:	Akıllı, zeki.

YANLIŞ - DOĞRU CETVELİ

Sayfa	Satır	Yanlış	Doğru
46	17	Düdüğün	Düğünün
167	22	Atarsa	Atsa
174	1	nofut	nohut
174	8	Mustu	Muştu